

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ
CENTER FOR INTERNATIONAL STRATEGIC ANALYSES

**Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη:
Οι προσπάθειες οριοθέτησής της από
τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου**

Γιώργος Κουκάκης

Ερευνητική Εργασία νο. 77

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΕΔΙΣΑ

Δρ. Ανδρέας Γ. Μπανούτσος	Πρόεδρος
Δρ. Παναγιώτης Σφαέλος	Αντιπρόεδρος & Δ/της Ερευνών
Βασίλης Παπαγεωργίου	Γενικός Γραμματέας
Αργέττα Μαλιχουτσάκη	Οικονομική Διαχειρίστρια
Ευάγγελος Διπλάρης	Μέλος
Ευάγγελος Κούλης	Μέλος
Αναστασία Τσιμπίδη	Μέλος

© 2022 Center for International Strategic Analyses (KEDISA, All Rights Reserved)

No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without permission of the publisher

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη: Οι προσπάθειες οριοθέτησής της από τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου

Γεώργιος Κουκάκης

Απόφοιτος της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων
Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Master of Arts) στη
«Διακυβέρνηση, Ανάπτυξη και Ασφάλεια στη Μεσόγειο»
του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Χαλκίδα

Φεβρουάριος 2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περιεχόμενα	2
Περίληψη	4
Συντομογραφίες	5
Εισαγωγή	6
1. Η οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο.....	7
1.1. Οι θαλάσσιες ζώνες	7
1.2. Κήρυξη ΑΟΖ και κανόνες οριοθέτησης.....	9
1.3. Γενικοί λόγοι οριοθέτησης	10
1.4. Ειδικοί λόγοι οριοθέτησης.....	11
2. Οι Συμφωνίες οριοθέτησης της Κυπριακής ΑΟΖ	14
2.1. Η Συμφωνία Κύπρου-Αιγύπτου.....	14
2.2. Η Συμφωνία Κύπρου-Λιβάνου	15
2.3. Η Συμφωνία Κύπρου-Ισραήλ	17
2.4. Οι ετεροχρονισμένες κηρύξεις και η αντίδραση του Λιβάνου	18
3. Οι συνέπειες της οριοθέτησης	20
3.1. Τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα	20
3.2. Τα βραχυ/μεσο-πρόθεσμα αποτελέσματα (οι αδειοδοτήσεις).....	21
3.3. Η αντίδραση της Τουρκίας	23
3.4. Η μονομερής οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ το 2019.....	24
3.5. Το Τουρκο-Λιβυκό Μνημόνιο το 2019	25
3.6. Η Συμφωνία Ελλάδας-Αιγύπτου το 2020	26
4. Οι εκκρεμότητες οριοθέτησης.....	28
4.1. Οι τουρκικές θέσεις σχετικά με το ζήτημα	28
4.2. Προτάσεις που έχουν διατυπωθεί από την Τουρκία.....	29
4.3. Η οριοθέτηση της Ελληνικής ΑΟΖ	31

4.4.	Οι εκκρεμότητες των υπολοίπων κρατών.....	32
5.	Συμπεράσματα.	34
	Παραρτήματα.....	36
A.	Η λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου	37
B.	Οι θαλάσσιες ζώνες σύμφωνα με την UNCLOS	38
Γ.	Τα κυριότερα κοιτάσματα φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο	39
Δ.	Η λεκάνη της Λεβαντίνης	40
E.	Η Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ Κύπρου-Αιγύπτου (στην αγγλική).....	41
ΣΤ.	Η Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ Κύπρου-Λιβάνου (στην αγγλική).....	46
Z.	Η Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ Κύπρου-Ισραήλ (στην ελληνική)	49
H.	Οι επιστολές διαμαρτυρίας του Λιβάνου στον ΟΗΕ	53
Θ.	Σχηματική αναπαράσταση της αντιπαράθεσης Λιβάνου-Ισραήλ.....	55
I.	Τα δύο σενάρια εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων φυσικού αερίου	56
ΙΑ.	Ο υποθαλάσσιος ηλεκτρικός αγωγός EuroAsia Interconnector.....	57
ΙΒ.	Τα θαλάσσια «οικόπεδα» της Κυπριακής ΑΟΖ και οι αδειοδοτήσεις.....	58
ΙΓ.	Η ΑΟΖ Τουρκίας-ψευδοκράτους και τα τεμάχια που παραχωρήθηκαν	59
ΙΔ.	Απεικόνιση των τουρκικών παρενοχλήσεων στην Κυπριακή ΑΟΖ	60
ΙΕ.	Σχολιασμοί των ΜΜΕ σχετικά με την κήρυξη της Β-ΒΔ ΑΟΖ	61
ΙΣΤ.	Η κοινοποίηση της κατάθεσης των Β-ΒΔ ορίων της Κυπριακής ΑΟΖ	62
ΙΖ.	Η επιστολή κατάθεσης των Β-ΒΔ ορίων της Κυπριακής ΑΟΖ	63
ΙΗ.	Η ΚΔΠ 152/2019 της Κυπριακής Δημοκρατίας	72
ΙΘ.	Οι τουρκικές διεκδικήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο	73
Κ.	Το Μνημόνιο Τουρκίας-Λιβύης.....	76
ΚΑ.	Η Συμφωνία Ελλάδας-Αιγύπτου.....	80
	Βιβλιογραφία.....	85

Περίληψη

Η παρούσα εργασία εξετάζει τις ενέργειες στις οποίες έχουν προβεί μέχρι σήμερα τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου για την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης τους, με πρωτεργάτη την Κυπριακή Δημοκρατία. Η σημασία των οριοθετήσεων έγκειται στο γεγονός ότι σχετίζονται άμεσα με τον τομέα των διακρατικών διμερών σχέσεων, έχουν οικονομικές προεκτάσεις και αποκτούν ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας καθώς αφενός αφορούν την ευρύτερη περιοχή μας και αφετέρου δεν έχουμε προχωρήσει σε οριοθέτηση με τις γειτονικές χώρες της Ανατολικής Μεσογείου.

Στο 1^ο Κεφάλαιο εξετάζουμε το γενικότερο πλαίσιο γύρω από τα ζητήματα των οριοθετήσεων θαλασσιών ζωνών, όπως τους ορισμούς και τους κανόνες που αναφέρονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) αλλά και τους λόγους που οδήγησαν στη σύναψη των αντίστοιχων συμφωνιών. Με τον τρόπο αυτό εξοικειωνόμαστε με το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας και το πολιτικο-οικονομικό υπόβαθρο πίσω από τις σχέσεις των κρατών ώστε να προχωρήσουμε ομαλότερο στο επόμενο κεφάλαιο.

Στο 2^ο Κεφάλαιο εξετάζουμε λεπτομερώς τις τρεις Συμφωνίες οριοθέτησης που υπέγραψε η Κύπρος με την Αίγυπτο, το Λίβανο και το Ισραήλ το 2003, 2007 και 2010 αντίστοιχα. Αρχικά αναλύουμε κάθε παράγραφο των Συμφωνιών και τέλος αναφερόμαστε σε κάποιες διαδικαστικές λεπτομέρειες αλλά και την ένσταση που υπέβαλε ο Λίβανος, μετά την οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ Κύπρου-Ισραήλ.

Στο 3^ο Κεφάλαιο αναλύουμε τις συνέπειες των παραπάνω οριοθετήσεων τόσο σε επίπεδο τριμερών συνεργασιών, όσο και σε επίπεδο αδειοδοτήσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας με στόχο την εκμετάλλευση των ενεργειακών κοιτασμάτων εντός της ΑΟΖ, για να καταλήξουμε στην αντίδραση της Τουρκίας και τα «αντίμετρα» που πήρε η Κύπρος με την μονομερή οριοθέτηση του Β-ΒΔ τμήματος της ΑΟΖ. Η εξέταση αυτή συμβάλλει στην ανάδειξη της ιδιαίτερης σημασίας της οριοθέτησης των θαλασσιών ζωνών.

Τέλος εξετάζουμε αφενός ποιες χώρες της Ανατολικής Μεσογείου δεν έχουν προχωρήσει μέχρι σήμερα σε οριοθέτηση και αφετέρου τους λόγους για τους οποίους συμβαίνει αυτό. Καταλήγοντας, παραθέτουμε τα κυριότερα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουμε υπό το πρίσμα όσων αναλύσαμε, τα οποία αποκτούν ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας.

Συντομογραφίες

Ελληνόγλωσσες

ΑΟΖ	Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη
Β	Βόρειο
ΒΔ	Βορειοδυτικό
ΓΓ	Γενικός Γραμματέας
ΔΔ	Διεθνές Δίκαιο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΚ	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
ΕΚΕ	Έργο Κοινού Ενδιαφέροντος
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΚΔΠ	Κανονιστική Διοικητική Πράξη
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
νμ	Ναυτικό μίλι
Νο	Νούμερο
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΣΑ	Συμβούλιο Ασφαλείας
ΣΗΕΔΘ	Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας
ΤΔΒΚ	Τουρκική Δημοκρατία της Βορείου Κύπρου
ΥΦΑ	Υγροποιημένο Φυσικό Αέριο

Ξενόγλωσσες

ENI	Ente Nazionale Idrocarburi (National Hydrocarbons Authority)
FIR	Flight Information Region
KOGAS	Korea Gas Corporation
NATO	North-Atlantic Treaty Organization
NAVTEX	Navigational Telex
NOTAM	Notice to Airmen
PCI	Project of Common Interest
TPAO	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (Τουρκική Εταιρεία Πετρελαίου)
UNCLOS	United Nations Convention on the Law of the Sea

Εισαγωγή

Η Κυπριακή Δημοκρατία, αν και αποτελεί ένα σχετικά νεοσύστατο κράτος με μικρή έκταση και μόλις εξηνταένα χρόνια ζωής, διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στην Ανατολική Μεσόγειο τις τελευταίες δεκαετίες. Οι περισσότεροι ανά την υφήλιο τη γνωρίζουν λόγω των γεγονότων του 1974 και της επακόλουθης κατοχής του βορείου τμήματός της από τα τουρκικά στρατεύματα. Από το 2003 όμως και μετά άρχισε να ακολουθεί μια εξωτερική πολιτική με κύριο άξονα τον οικονομικό και ενεργειακό τομέα, που έμελλε να αποκτήσει τεράστιες πολιτικές προεκτάσεις. Κύριο γνώρισμα της πολιτικής αυτής είναι η σταδιακή οριοθέτηση της ΑΟΖ της μέσα από τη σύναψη Συμφωνιών με τα γειτονικά της κράτη.

Διαβάζοντας κανείς όσα αναφέρουμε μέχρι στιγμής, σχηματίζει ορισμένα εύλογα ερωτήματα σχετικά με το θέμα που πρόκειται να αναπτύξουμε, όπως:

- Τι σημαίνει οριοθέτηση;
- Τι είναι η ΑΟΖ;
- Γιατί χρειάζεται ένα κράτος να οριοθετήσει την ΑΟΖ του;
- Πότε και με ποια κράτη υπέγραψε συμφωνίες η Κύπρος;
- Τι περιελάμβαναν οι συμφωνίες αυτές;
- Τι πέτυχε η Κύπρος με τις συμφωνίες αυτές;
- Πως αντέδρασαν τα υπόλοιπα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου;
- Υπάρχουν εκκρεμότητες μεταξύ των κρατών σήμερα;
- Ποιες είναι οι προοπτικές για άλλες παρόμοιες συνεργασίες;
- Επηρεάζουν αυτές οι συμφωνίες την Ελλάδα;
- Τι μπορούμε να διδαχτούμε από τις ενέργειες αυτές;

Μέσα από την εργασία αυτή θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε, όσο το δυνατόν πληρέστερα, τα παραπάνω ερωτήματα στηριζόμενοι στα στοιχεία που παραθέτουμε, τα διδάγματα του παρελθόντος και τις θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί κατά καιρούς. Οφείλουμε ωστόσο να επισημάνουμε πως κομβικό σημείο αποτελεί η σχετικά πρόσφατη «ριζοσπαστική» ενέργεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία στις 4 Μαΐου 2019 προχώρησε στην **μονομερή οριοθέτηση της ΑΟΖ** στο Βόρειο και Βορειοδυτικό τμήμα αυτής.

1. Η οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο

Στο πρώτο αυτό κεφάλαιο, επιχειρούμε να συνθέσουμε εν συντομία το πλαίσιο γύρω από την οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο¹. Αρχικά θα αναφερθούμε στις θαλάσσιες ζώνες που σχετίζονται με την εργασία, στη συνέχεια θα εξετάσουμε τους γενικότερους κανόνες οριοθέτησης που ισχύουν διεθνώς, ακολούθως θα αναφέρουμε τους γενικότερους λόγους που οδήγησαν την Κυπριακή Δημοκρατία να προχωρήσει στην οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών της με τα γειτονικά Κράτη και τέλος θα αναλύσουμε τους ειδικότερους λόγους που προκύπτουν από συγκεκριμένα γεγονότα που έλαβαν χώρα στην ευρύτερη περιοχή.

1.1. Οι θαλάσσιες ζώνες

Οι ζώνες² που σχετίζονται με την παρούσα εργασία και στις οποίες θα στρέψουμε το ενδιαφέρον μας είναι δύο· η *Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ)* και η *Υφαλοκρηπίδα*. Το νομικό πλαίσιο (ορισμός, δικαιώματα παράκτιου κράτους, οριοθέτηση, κλπ.) και για τις δύο αυτές ζώνες καθορίζεται από τη *Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας*³ και συγκεκριμένα από τα μέρη V (άρθρα 55-75) και VI (άρθρα 76-85) αντίστοιχα. Οφείλουμε ωστόσο να αναφέρουμε ότι από το σύνολο των Κρατών της Ανατολικής Μεσογείου δεν έχουν υπογράψει την εν λόγω Σύμβαση το Ισραήλ, η Συρία και η Τουρκία, γεγονός που επηρεάζει τη στάση τους σχετικά με τα ζητήματα αυτά.

Σύμφωνα λοιπόν με το **Άρθρο 55** της UNCLOS «*Ως αποκλειστική οικονομική ζώνη ορίζεται η πέραν και παρακείμενη της χωρικής θάλασσας περιοχή, η υπαγόμενη στο ειδικό νομικό καθεστώς που καθιερώνεται στο παρόν μέρος, δυνάμει του οποίου τα δικαιώματα και οι δικαιοδοσίες του παράκτιου κράτους και τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των άλλων κρατών διέπονται από τις σχετικές διατάξεις της παρούσας σύμβασης*», ενώ όσον αφορά στην έκταση

---

¹ Βλ. **Παράρτημα Α**.

² Για μια συνολική απεικόνιση των θαλασσίων ζωνών βλ. **Παράρτημα Β**.

³ United Nations Convention on the Law of the Sea (UNCLOS). Μπορεί να αναζητηθεί στα αγγλικά στο https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf και στο [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:21998A0623\(01\)&from=EL](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=EL) στα ελληνικά. Η χώρα μας κύρωσε την υπόψη Σύμβαση και τη Συμφωνία για την εφαρμογή του μέρους XI με τον Νόμο 2321 που δημοσίευσε με το ΦΕΚ 136 Α/23Ιουνίου 1995, το οποίο είναι ανηρτημένο στο Εθνικό Τυπογραφείο στο <http://www.et.gr/index.php/anazitisi-fek> και στο http://www.geetha.mil.gr/media/Thesmika_Keimena/GEETHA/diethnh/13%20SYMVASI%20TWN%20H.E.%20GIA%20TO%20DIKAIΟ%20TIS%20THALASSAS.pdf.

αυτής το **Άρθρο 57** καθορίζει ότι «*Η αποκλειστική οικονομική ζώνη δεν εκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσεις από τις οποίες μετράται το εύρος της χωρικής θάλασσας*».

Όσον αφορά στην οριοθέτηση της ΑΟΖ, με το **Άρθρο 74** καθορίζεται ότι «*Η οριοθέτηση της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης μεταξύ κρατών με έναντι ή προσκείμενες ακτές πραγματοποιείται κατόπιν συμφωνίας με βάση το διεθνές δίκαιο όπως ορίζεται στο άρθρο 38 του καταστατικού του διεθνούς δικαστηρίου, με σκοπό την επίτευξη δίκαιης λύσης. Αν δεν επιτευχθεί συμφωνία μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα, τα ενδιαφερόμενα κράτη προσφεύγουν στις διαδικασίες⁴ που προβλέπονται στο μέρος XV. [...]» και με το **Άρθρο 75** ότι «*[...] οι γραμμές των εξωτερικών ορίων της ΑΟΖ και οι γραμμές οριοθέτησης που χαράσσονται σύμφωνα με το άρθρο 74, εμφανίζονται σε ναυτικούς χάρτες υπό κλίμακα ή κλίμακες επαρκείς για την διακρίβωση της θέσης τους [...]*».*

Το **Άρθρο 76** αναφέρει ότι «*Η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους αποτελείται από το θαλάσσιο βυθό και το υπέδαφός του που εκτείνεται πέραν της χωρικής του θάλασσας καθ' όλη την έκταση της φυσικής προέκτασης του χερσαίου του εδάφους μέχρι του εξωτερικού ορίου του υφαλοπλαισίου ή σε μια απόσταση 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας όπου το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου δεν εκτείνεται μέχρι αυτή την απόσταση. [...] το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας δεν θα υπερβαίνει τα 350 ναυτικά μίλια από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το πλάτος της χωρικής θάλασσας. [...]*».

Όσον αφορά τέλος στην οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας, με το **Άρθρο 83** καθορίζεται κατ' αντιστοιχία με την ΑΟΖ ότι «*Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας μεταξύ κρατών με έναντι ή προσκείμενες ακτές πραγματοποιείται κατόπιν συμφωνίας με βάση το διεθνές δίκαιο όπως αναφέρεται στο άρθρο 38 του καταστατικού του διεθνούς δικαστηρίου, προκειμένου να επιτευχθεί μια δίκαιη λύση. Αν η συμφωνία δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσα σε εύλογο χρονικό πλαίσιο, τα ενδιαφερόμενα κράτη προσφεύγουν στις διαδικασίες⁵ που προβλέπονται στο μέρος XV. [...]» και με το **Άρθρο 75** ότι «*[...] οι εξωτερικές οριογραμμές της υφαλοκρηπίδας και οι γραμμές οριοθέτησης που χαράσσονται σύμφωνα με το άρθρο 83, εμφανίζονται σε χάρτες κλίμακας ή κλιμάκων επαρκών για την εξακρίβωση της θέσης τους [...]*».*

---

⁴ Το μέρος XV (Επίλυση Διαφορών) υποχρεώνει τα κράτη να προχωρούν στην επίλυση των διαφορών τους με ειρηνικά μέσα, όπως την προσφυγή στο διεθνές δικαστήριο για το δίκαιο της θάλασσας, το διεθνές δικαστήριο της Χάγης, σε διαιτητικό δικαστήριο ή σε ειδικό διαιτητικό δικαστήριο.

⁵ Οπ.π.

1.2. *Κήρυξη ΑΟΖ και κανόνες οριοθέτησης*

Η κύρια διαφορά μεταξύ ΑΟΖ και Υφαλοκρηπίδας έγκειται στο γεγονός ότι ενώ η υφαλοκρηπίδα θεωρείται δεδομένη για κάθε παράκτιο κράτος, η ΑΟΖ πρέπει να κηρυχτεί⁶ με μονομερή πράξη⁷ από ένα παράκτιο κράτος προκειμένου να αποκτήσει νομική υπόσταση. Τότε και μόνο τότε μπορεί το εν λόγω κράτος να ασκήσει⁸ τα κυριαρχικά του δικαιώματα, τα οποία σύμφωνα με το **Άρθρο 56** «[...]αποσκοπούν στην εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μη, των υπερκειμένων του βυθού της θάλασσας υδάτων, του βυθού της θάλασσας και του υπεδάφους αυτού, ως επίσης και με άλλες δραστηριότητες για την οικονομική εκμετάλλευση και εξερεύνηση της ζώνης, όπως η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους [...]».

Επίσης, λόγω του γεγονότος ότι τόσο το εύρος όσο και οι κανόνες οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας συμπίπτουν⁹ με αυτούς της ΑΟΖ, του γεγονότος ότι το καθεστώς της ΑΟΖ παρέχει επιπλέον δικαιώματα¹⁰ εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων αλλά και του γεγονότος ότι η υφαλοκρηπίδα -όπως προαναφέραμε- θεωρείται δεδομένη για κάθε παράκτιο κράτος, θα επικεντρωθούμε στην οριοθέτηση της ΑΟΖ εννοώντας ταυτόχρονα¹¹ και την υφαλοκρηπίδα, χωρίς ωστόσο να γίνεται ιδιαίτερη μνεία σε αυτήν. Εξάλλου οι συμφωνίες οριοθέτησης που θα εξετάσουμε οι οποίες αφορούν την ΑΟΖ ρυθμίζουν ταυτόχρονα και τα αντίστοιχα θέματα της υφαλοκρηπίδας. Ποιοι κανόνες όμως ισχύουν όσον αφορά στην οριοθέτηση της ΑΟΖ;

Στο σημείο αυτό οφείλουμε να υπενθυμίσουμε πως η διεθνής κοινότητα είχε εμφανιστεί αρχικά διχασμένη¹² ως προς το ζήτημα της αρχής που έπρεπε να ακολουθηθεί. Είκοσι δύο κράτη, μεταξύ των οποίων και η χώρα μας, υποστήριζαν την αρχή της μέσης γραμμής ή ίσης απόστασης ενώ είκοσι εννέα κράτη -μεταξύ των οποίων και η Τουρκία- υποστήριζαν την αρχή της επιείκειας ή ευθυδικίας. Τελικά δεν καθορίστηκε κάποια συγκεκριμένη αρχή στην UNCLOS, παρά μόνο η προσπάθεια επίτευξης «δίκαιης λύσης». Στην

---

⁶ Ρούκουνας Εμμανουήλ, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο* (2^η έκδοση). ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Αθήνα, 2015, σσ. 324-326.

⁷ Ιωάννου Κρατερός-Στρατή Αναστασία, *Δίκαιο της θάλασσας* (4^η έκδοση). ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Αθήνα, 2013, σ. 281.

⁸ Συρίγος Μ. Άγγελος, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*. ΠΑΤΑΚΗ, Αθήνα, 2015, σ. 249.

⁹ Ιωάννου Κρατερός-Στρατή Αναστασία, *ο.π.π.*, σ. 314.

¹⁰ Ρούκουνας Εμμανουήλ, *ο.π.π.*, σ. 326.

¹¹ Ροζάκης Λ. Χρήστος, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο*. Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σσ. 20-21.

¹² Ρούκουνας Εμμανουήλ, *ο.π.π.*, σ. 374.

πράξη ωστόσο, η αρχή που στην συντριπτική πλειοψηφία εφαρμόζεται διεθνώς είναι η πρώτη, αυτή δηλαδή της μέσης γραμμής ή ίσης απόστασης.

Όσον αφορά τώρα το καθαρά «τεχνοκρατικό» τμήμα της χάραξης της ΑΟΖ, αναφέρουμε απλώς ότι η προαναφερθείσα αρχή ονομάζεται **αρχή της ίσης απόστασης**¹³ για όμορα κράτη με παρακείμενες ακτές ενώ ως **αρχή της μέσης γραμμής** για κράτη με αντικείμενες (απέναντι) ακτές. Και στις δύο όμως αυτές περιπτώσεις κάθε σημείο της οριοθετικής γραμμής ισαπέχει από τα αντίστοιχα σημεία χάραξης των ακτών των κρατών, ενώ οι τρεις μέθοδοι που ακολουθούνται είναι αυτές της **παράλληλης χάραξης**, της **πολυγωνικής χάραξης** και του **ημικυκλίου**. Η αρχή της ευθυδικίας¹⁴ (equity ή equitable solution) τέλος είναι σχετικά αόριστη και περιλαμβάνει έννοιες όπως η μη καταπάτηση και η αναλογικότητα, οι οποίες όπως καταλαβαίνει κανείς επιδέχονται διαφορετικών ερμηνειών.

1.3. Γενικοί λόγοι οριοθέτησης

Έχοντας εξετάσει τους ορισμούς των θαλασσιών ζωνών που μας ενδιαφέρουν, θα μπορούσε κάποιος να σκεφτεί ότι από τη στιγμή που η υφαλοκρηπίδα ενός παράκτιου κράτους είναι δεδομένη και με την κήρυξη της ΑΟΖ το κράτος εξασφαλίζει τα δικαιώματά του, η οριοθέτηση αποτελεί περιττή ενέργεια. Η σκέψη αυτή θα ήταν καταφατική αν το κράτος στο οποίο αναφερόταν ήταν ένα κράτος απομονωμένο (η περιγραφή ταιριάζει περισσότερο σε νησί) τα γειτονικά του κράτη του οποίου απείχαν από αυτό απόσταση μεγαλύτερη των 200 ναυτικών μιλίων¹⁵. Σε κάθε άλλη περίπτωση, κάθε κράτος πρέπει να θέσει τα όρια της δικής του ΑΟΖ ώστε να μην υπάρχει περίπτωση παρερμηνείας (άρα και διαφωνίας) κατά την άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων, με τα όμορα γειτονικά του κράτη.

Αν λοιπόν ο πρώτος λόγος είναι καθαρά γεωγραφικός, ο δεύτερος λόγος οριοθέτησης ΑΟΖ είναι αμιγώς διπλωματικός¹⁶ και αυτό επειδή η σύναψη διμερούς συμφωνίας μεταξύ των κρατών, εκφράζει τη γενικότερη πολιτική βούληση για συνεργασία αυτών τη δεδομένη χρονική στιγμή. Η συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ ρυθμίζει θέματα οικονομικής συνεργασίας -όπως η συνεκμετάλλευση κοιτασμάτων που βρίσκονται εκατέρωθεν της οριοθετικής γραμμής- τα οποία θα ήταν εξαιρετικά δύσκολο να επιλυθούν χωρίς τη σαφή

---

¹³ Ιωάννου Κρατερός-Στρατή Αναστασία, *Δίκαιο της θάλασσας* (4η έκδοση). ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Αθήνα, 2013, σσ. 288-293.

¹⁴ Ιωάννου Κρατερός-Στρατή Αναστασία, *ο.π.*, σσ. 301--309.

¹⁵ Ροζάκης Λ. Χρήστος, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο*. Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σ. 19 και Καρυώτης Θεόδωρος, *Η ΑΟΖ της Ελλάδας*. ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα, 2014, σ. 51.

¹⁶ Ροζάκης Λ. Χρήστος, *ο.π.*, σσ. 87-96.

ρύθμιση των λεπτομερειών. Μία συμφωνία βέβαια συμβάλλει και στην περεταίρω «θωράκιση» των συμβαλλόμενων μερών, καθώς ενδεχόμενη κακόβουλη ενέργεια εναντίον ενός από τα δύο μέρη σημαίνει αυτομάτως την αντίδραση του άλλου, ως απόρροια της σύγκλισης των συμφερόντων τους.

Τέλος, συναφής λόγος επιδίωξης της οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ όμορων κρατών είναι και η ενίσχυση των δεσμών καλής γειτονίας. Μέσα δηλαδή από τη συμφωνία οριοθέτησης, κράτη που ήδη διατηρούν καλές σχέσεις, επιδεικνύουν την επιθυμία για περεταίρω συνεργασία, δημιουργώντας -όπως αναφέραμε στην προηγούμενη παράγραφο- άτυπες «συμμαχίες». Με τον τρόπο αυτό δείχνουν έμπρακτα, τόσο στη διεθνή κοινότητα όσο και το ένα στο άλλο, ότι το καλό κλίμα που επικρατεί στις μεταξύ τους σχέσεις συνεχίζεται, ότι σέβονται τους κανόνες του Διεθνούς Δικαίου και ότι το ένα δεν αποτελεί απειλή για το άλλο.

1.4. Ειδικοί λόγοι οριοθέτησης

Στους γενικούς λόγους οριοθέτησης που εξετάσαμε, αναφερθήκαμε αρχικά στους γεωγραφικούς. Οι λόγοι αυτοί καθίστανται ακόμα πιο επιτακτικοί στην περίπτωση μας, λόγω της διαμόρφωσης της λεκάνης της Ανατολικής Μεσογείου. Οι αποστάσεις των παράκτιων κρατών με αντικείμενες ακτές -λόγω της διάταξής τους- είναι τέτοιες, ώστε σε καμία περίπτωση δεν είναι μεγαλύτερες από 400 ναυτικά μίλια. Ως αποτέλεσμα, η ΑΟΖ του ενός αναγκαστικά συνορεύει με την ΑΟΖ των γειτονικών του κρατών. Κανένα επομένως κράτος της Ανατολικής Μεσογείου δεν μπορεί να ασκήσει τα κυριαρχικά του δικαιώματα αμέριμνο, αν δεν προχωρήσει πρώτα σε οριοθέτηση της ΑΟΖ του.

Ο κυριότερος όμως λόγος που οδήγησε στην οριοθέτηση των ΑΟΖ των κρατών της Ανατολικής Μεσογείου είναι τα κοιτάσματα¹⁷ φυσικού αερίου που εντοπίστηκαν στη λεκάνη της Λεβαντίνης¹⁸ στις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Τα κυριότερα από αυτά είναι τα κοιτάσματα «*Tamar*» (280 δις m³) και «*Leviathan*» (620 δις m³) που ανακαλύφθηκαν το 2009 και 2010 αντίστοιχα, το κοιτάσμα «*Aphrodite*» (140 δις m³) που ανακαλύφθηκε το 2011 και τέλος το -μεγαλύτερο από όλα- κοιτάσμα «*Zohr*» (850 δις m³) που ανακαλύφθηκε το 2015. Οι ανακαλύψεις αυτές αποτελούν ένα δυνατό διαπραγματευτικό χαρτί, μιας και τα κράτη που θα τα εκμεταλλευτούν, θα αποκομίσουν σημαντικά οικονομικά οφέλη.

---

¹⁷Βλ. Παράρτημα Γ.

¹⁸ Βλ. Παράρτημα Δ.

Ένας ακόμα λόγος είναι η προκλητική εξωτερική πολιτική¹⁹ που ακολουθεί η Τουρκία στην Ανατολική Μεσόγειο²⁰ τις τελευταίες δεκαετίες. Η κήρυξη της χώρας σε Κατάσταση Εκτάκτου Ανάγκης²¹ μετά την απόπειρα πραξικοπήματος της 15^{ης} Ιουλίου 2016 σε συνδυασμό με τον *Νόμο 7145 του 2018*, περιόρισε θεμελιώδεις ελευθερίες και βασικά ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών της Τουρκίας. Οι μαζικές συλλήψεις ατόμων με την κατηγορία τρομοκρατικής δράσης, η απόλυση χιλιάδων δημοσίων υπαλλήλων, η απαγόρευση χρήσης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης²², ο περιορισμός πάνω από 150.000 ατόμων εκ των οποίων αρκετοί παραμένουν ακόμα στη φυλακή χωρίς να τους έχουν αποδοθεί βάσιμες κατηγορίες, ενώ περισσότεροι από 152.000 δημόσιοι υπάλληλοι απολύθηκαν, εκλήφθηκε από τα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου ως ενδεικτική της στάσης που θα συνεχίσει να ακολουθεί και με τις γείτονες χώρες, σε μια προσπάθεια επιβολής των τουρκικών συμφερόντων με μη δημοκρατικά μέσα στην ευρύτερη περιοχή.

Όσον αφορά στις σχέσεις της Κύπρου με το Ισραήλ θα πρέπει να πούμε ότι πραγματικά «εκτροχιάστηκαν» στις 29 Δεκεμβρίου 2009 όταν το Ισραήλ εξέδωσε NOTAM²³ με την οποία απαγόρευε σε ισραηλινά αεροσκάφη να χρησιμοποιούν αεροδρόμια της κατεχόμενης περιοχής της Βορείου Κύπρου. Σε περίπτωση που δεν συμμορφώνονταν, το Ισραήλ είχε δηλώσει πως θα προέβαινε σε απαγόρευση της πτήσης τους εντός του εναέριου χώρου του Ισραήλ. Ανταποδίδοντας τη «διπλωματική φιλοφρόνηση» του Ισραήλ, η Κυπριακή Δημοκρατία υποστήριξε το εμπάργκο που διεξαγόταν στη Γάζα, απαγορεύοντας τη δράση ακτιβιστών.

Έχοντας υπόψη όλα όσα αναφέραμε στο παρόν κεφάλαιο, η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας -η οποία επικύρωσε τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας στις 12 Δεκεμβρίου 1988- προχώρησε στις αρχές 21^{ου} αιώνα στην προσέγγιση των γειτονικών της κρατών με σκοπό τη σύναψη διμερών συμφωνιών οριοθέτησης

¹⁹ Η Τουρκία έχει καταδικαστεί επίσημα από το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ για την κατοχή του Βορείου τμήματος της νήσου Κύπρου με την Απόφαση 353 (S/RES/353, 20 JULY 1974). Η απόφαση είναι αναρτημένη στο [https://undocs.org/S/RES/353\(1974\)](https://undocs.org/S/RES/353(1974)) και το <http://unscr.com/en/resolutions/353>. Επίσης εξακολουθεί να αμφισβητεί το κυριαρχικό δικαίωμα της χώρας μας για επέκταση των χωρικών υδάτων στα 12 νμ, παραβιάζει συχνά το FIR Αθηνών και τα ελληνικά και κυπριακά χωρικά ύδατα και συν τοις άλλοις τον Μάρτιο του 2018 προχώρησε στη σύλληψη δύο Ελλήνων στρατιωτικών.

²⁰ Βλ. <https://www.anoixtoparathyro.gr/%ce%b1%ce%bf%ce%b6-%ce%bf-%ce%b5%cf%86%ce%b9%ce%ac%ce%bb%cf%84%ce%b7%cf%82-%cf%84%ce%b7%cf%82-%cf%84%ce%bf%cf%85%cf%81%ce%ba%ce%af%ce%b1%cf%82/>.

²¹ Η απόφαση για κήρυξη της Τουρκίας σε Κατάσταση Εκτάκτου Ανάγκης ανανεώθηκε επτά φορές και ήταν σε ισχύ μέχρι τις 19 Ιουλίου 2018. Βλ. Απόφαση P8_TA-PROV(2019)0200 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0200_EL.html.

²² Βλ. <https://www.independent.co.uk/news/world/asia/facebook-twitter-whatsapp-turkey-erdogan-blocked-opposition-leaders-arrested-a7396831.html>.

²³ Βλ. <http://www.kathimerini.com.cy/gr/politiki/20718/?ctype=ar>.

της ΑΟΖ της με τρεις από τις γείτονες χώρες της τις οποίες μάλιστα ολοκλήρωσε μέσα σε μόλις επτά χρόνια. Στις 17 Φεβρουαρίου 2003 υπέγραψε τη Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ με την Αίγυπτο, στις 17 Ιανουαρίου 2007 τη Συμφωνία με οριοθέτησης ΑΟΖ με το Λίβανο και στις 17 Δεκεμβρίου 2010 τη Συμφωνία με οριοθέτησης ΑΟΖ με το Ισραήλ. Ας εξετάσουμε όμως πιο αναλυτικά τις Συμφωνίες αυτές.

2. Οι Συμφωνίες οριοθέτησης της Κυπριακής ΑΟΖ

Στο κεφάλαιο αυτό, θα εξετάσουμε λεπτομερώς πως διαμορφώθηκε η θαλάσσια δικαιοσύνη συνεργασία της Κύπρου με την Αίγυπτο, τον Λίβανο και το Ισραήλ, αναλύοντας τις διμερείς Συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ που υπέγραψαν. Θα εξετάσουμε τη δομή των Συμφωνιών αυτών, τις αρχές στις οποίες βασίστηκαν, τα σημεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη χάραξη των ορίων και τέλος ορισμένες «επιπλοκές» που παρουσιάστηκαν. Καθώς εξετάζουμε τα εν λόγω σημεία, θα προχωράμε παράλληλα σε ορισμένες διευκρινήσεις, προκειμένου να εμπεδώσουμε καλύτερα το περιεχόμενό τους.

2.1. Η Συμφωνία Κύπρου-Αιγύπτου

Η Συμφωνία²⁴ οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου υπεγράφη στο Κάιρο στις 17 Φεβρουαρίου 2003 και συντάχθηκε στην αραβική και την αγγλική γλώσσα. Η Συμφωνία²⁵ περιλαμβάνει το σώμα (κείμενο) και δύο Παραρτήματα. Το κείμενο απαρτίζεται από την εισαγωγή και πέντε (5) άρθρα, ενώ το Παράρτημα Ι περιλαμβάνει τα σημεία που συνθέτουν τη γραμμή οριοθέτησης σε μορφή πίνακα και το Παράρτημα ΙΙ τον αντίστοιχο ναυτικό χάρτη πάνω στον οποίο είναι σημειωμένα και αριθμημένα τα προαναφερθέντα σημεία. Εκατέρωθεν της σχεδιασθείσας γραμμής έχουν τεθεί οι υπογραφές των αρμοδίων Υπουργών καθώς και η επίσημη σφραγίδα του κράτους.

Στο εισαγωγικό μέρος της Συμφωνίας γίνεται μνεία στην επιθυμία σύσφιξης των δεσμών καλής γειτνίασης και συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών, την αναγνώριση της σημασίας οριοθέτησης ΑΟΖ για την ανάπτυξη των δύο μερών καθώς και τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας την οποία και τα δύο μέρη έχουν υπογράψει. Στο πρώτο άρθρο αναφέρεται ότι η οριοθέτηση της ΑΟΖ καθορίζεται από μία γραμμή της οποίας κάθε σημείο ισαπέχει από το κοντινότερο σημείο της γραμμής βάσης των δύο μερών. Η γραμμή περιλαμβάνει **οκτώ (8) γεωγραφικά σημεία**, τα οποία παρατίθενται στο Παράρτημα Ι και φαίνονται μαζί με τη γραμμή οριοθέτησης στον Βρετανικό υδρογραφικό χάρτη Νο 183 κλίμακας 1/1.100.000.

---

²⁴ Όλες οι συμφωνίες και τα έγγραφα που σχετίζονται με την Κυπριακή Δημοκρατία και αφορούν το Δίκαιο της Θάλασσας μπορούν να αναζητηθούν στην επίσημη ιστοσελίδα του ΟΗΕ, στον σύνδεσμο <https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/CYP.htm>.

²⁵ Βλ. Παράρτημα Ε.

Συνεχίζοντας, αναφέρει ότι -εφόσον κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη το αιτηθεί- είναι δυνατή η βελτίωση της ακρίβειας των σημείων όταν είναι διαθέσιμα ακριβέστερα στοιχεία, κατόπιν συμφωνίας των δύο μερών. Τελειώνοντας, το άρθρο 1 αναφέρεται και πάλι στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και συγκεκριμένα το άρθρο 74 αυτής, σύμφωνα με το οποίο οι γεωγραφικές συντεταγμένες των σημείων μπορούν να αναθεωρηθούν ή να επεκταθούν ανάλογα με τις ανάγκες σε περίπτωση μελλοντικής οριοθέτησης με ΑΟΖ άλλα όμορα κράτη.

Στο δεύτερο άρθρο αναφέρεται πως σε περίπτωση ύπαρξης φυσικών πόρων που εκτείνονται από την ΑΟΖ του ενός σε αυτή του άλλου, τα δύο μέρη θα συνεργαστούν ώστε να καταλήξουν σε συμφωνία, δήλωση που οφείλουμε να πούμε πως είναι γενική καθώς δεν κάνει σαφή διαχωρισμό των κοιτασμάτων από τους φυσικούς πόρους. Στο αμέσως επόμενο άρθρο, το οποίο λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς το πρώτο, ορίζεται πως σε περίπτωση διεξαγωγής διαπραγματεύσεων με άλλα κράτη για την οριοθέτηση ΑΟΖ, το κάθε συμβαλλόμενο μέρος οφείλει να ενημερώσει και να συμβουλευτεί το άλλο πριν την οριστική επίτευξη συμφωνίας και εφόσον η οριοθέτηση συνδέεται με τις εν λόγω συντεταγμένες 1 έως 8.

Στο τέταρτο άρθρο αναφέρεται ότι εφόσον προκύψει κάποια διαφορά από την εφαρμογή αυτής της Συμφωνίας θα διευθετηθούν μέσω της διπλωματικής οδού με πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας, ενώ αν τα δύο μέρη δεν επιλύσουν τη διαφορά εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, το ζήτημα θα παραπεμφθεί σε διαιτησία. Στο πέμπτο και τελευταίο άρθρο, αναφέρονται τα διαδικαστικά θέματα της Συμφωνίας, όπως το γεγονός ότι υπόκειται σε επικύρωση σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες κάθε χώρας και ότι θα τεθεί σε ισχύ μετά την ανταλλαγή των απαραίτητων εγγράφων. Όσον αφορά τις δύο γλώσσες γραφής και οι δύο θεωρούνται αυθεντικές, ωστόσο σε περίπτωση διαφορών στην ερμηνεία θα υπερισχύσει η αγγλική.

2.2. *Η Συμφωνία Κύπρου-Λιβάνου*

Η Συμφωνία²⁶ οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας του Λιβάνου υπεγράφη στη Βηρυτό στις 17 Ιανουαρίου 2007 και συντάχθηκε στην αραβική και την αγγλική γλώσσα. Όπως και η προαναφερθείσα²⁷ Συμφωνία έτσι και αυτή περιλαμβάνει το σώμα (κείμενο) και δύο Παραρτήματα. Το κείμενο απαρτίζεται από την εισαγωγή και πέντε (5) άρθρα, ενώ το Παράρτημα Ι περιλαμβάνει τα σημεία που συνθέτουν τη

---

²⁶ Βλ. **Παράρτημα ΣΤ**.

²⁷ Από πολλούς θεωρείται «αντίγραφο» της Συμφωνίας με την Αίγυπτο.

γραμμή οριοθέτησης σε μορφή πίνακα και το Παράρτημα II τον αντίστοιχο ναυτικό χάρτη πάνω στον οποίο είναι σημειωμένα και αριθμημένα τα προαναφερθέντα σημεία. Εκατέρωθεν της σχεδιασθείσας γραμμής έχουν τεθεί οι υπογραφές των αρμοδίων Υπουργών καθώς και η επίσημη σφραγίδα του κράτους.

Στο εισαγωγικό μέρος της Συμφωνίας γίνεται μνεία στην επιθυμία σύσφιξης των δεσμών καλής γειτνίασης και συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών, την αναγνώριση της σημασίας οριοθέτησης ΑΟΖ για την ανάπτυξη των δύο μερών καθώς και τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας την οποία και τα δύο μέρη έχουν υπογράψει. Στο πρώτο άρθρο αναφέρεται ότι η οριοθέτηση της ΑΟΖ καθορίζεται από μία γραμμή της οποίας κάθε σημείο ισαπέχει από το κοντινότερο σημείο της γραμμής βάσης των δύο μερών, η γραμμή περιλαμβάνει αυτή τη φορά **έξι (6) γεωγραφικά σημεία** τα οποία παρατίθενται στο Παράρτημα I και φαίνονται μαζί με τη γραμμή οριοθέτησης στον ίδιο χάρτη²⁸ που χρησιμοποιήθηκε στη Συμφωνία με την Αίγυπτο.

Συνεχίζοντας, αναφέρει ότι -εφόσον κάποιο από τα συμβαλλόμενα μέρη το αιτηθεί- είναι δυνατή η βελτίωση της ακρίβειας των σημείων όταν είναι διαθέσιμα πιο ακριβή στοιχεία, κατόπιν συμφωνίας των δύο μερών. Τελειώνοντας, το άρθρο 1 αναφέρει και πάλι τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και συγκεκριμένα το άρθρο 74 αυτής, σύμφωνα με το οποίο οι γεωγραφικές συντεταγμένες των σημείων μπορούν να αναθεωρηθούν ή να επεκταθούν ανάλογα με τις ανάγκες σε περίπτωση μελλοντικής οριοθέτησης με ΑΟΖ άλλα όμορα κράτη.

Στο δεύτερο άρθρο αναφέρεται ότι σε περίπτωση ύπαρξης φυσικών πόρων που εκτείνονται από την μία ΑΟΖ στην άλλη, τα δύο μέρη οφείλουν να συνεργαστούν ώστε να καταλήξουν σε συμφωνία, δήλωση που οφείλουμε να πούμε πως είναι γενική καθώς δεν κάνει και πάλι σαφή διαχωρισμό των κοιτασμάτων από τους φυσικούς πόρους. Στο τρίτο άρθρο, το οποίο συμπληρώνει το πρώτο, ορίζεται πως σε περίπτωση διεξαγωγής διαπραγματεύσεων με άλλα κράτη για την οριοθέτηση ΑΟΖ, κάθε συμβαλλόμενο μέρος οφείλει να ενημερώσει και να συμβουλευτεί το άλλο πριν την οριστική επίτευξη συμφωνίας και εφόσον η οριοθέτηση συνδέεται με τις εν λόγω συντεταγμένες 1 έως 6.

Στο τέταρτο άρθρο αναφέρεται ότι εφόσον προκύψει κάποια διαφορά από την εφαρμογή αυτής της Συμφωνίας θα διευθετηθούν μέσω της διπλωματικής οδού με πνεύμα

---

²⁸ Βρετανικός υδρογραφικός χάρτης Νο 183 κλίμακας 1/1.100.000.

κατανόησης και συνεργασίας, ενώ αν τα δύο μέρη δεν λύσουν τη διαφορά εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, το ζήτημα θα παραπεμφθεί σε διαιτησία. Στο πέμπτο και τελευταίο άρθρο, αναφέρονται τα διαδικαστικά θέματα της Συμφωνίας, όπως το γεγονός ότι υπόκειται σε επικύρωση²⁹ σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες κάθε χώρας και ότι θα τεθεί σε ισχύ μετά την ανταλλαγή των απαραίτητων εγγράφων. Όσον αφορά τις δύο γλώσσες γραφής και οι δύο θεωρούνται αυθεντικές, ωστόσο σε περίπτωση διαφορών στην ερμηνεία θα υπερισχύσει η αγγλική.

2.3. *Η Συμφωνία Κύπρου-Ισραήλ*

Η Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του Κράτους του Ισραήλ υπεγράφη στη Λευκωσία στις 17 Δεκεμβρίου 2010 και κυρώθηκε με τον Νόμο 7(III) του 2011. Η Συμφωνία³⁰ συντάχθηκε στην εβραϊκή, την ελληνική και την αγγλική γλώσσα, περιλαμβάνει το σώμα (κείμενο) και δύο Παραρτήματα. Το κείμενο απαρτίζεται από την εισαγωγή και πέντε (5) άρθρα, ενώ το Παράρτημα Ι περιλαμβάνει τα σημεία που συνθέτουν τη γραμμή οριοθέτησης σε μορφή πίνακα και το Παράρτημα ΙΙ τον αντίστοιχο ναυτικό χάρτη πάνω στον οποίο είναι σημειωμένα και αριθμημένα τα προαναφερθέντα σημεία. Εκατέρωθεν της σχεδιασθείσας γραμμής έχουν τεθεί οι υπογραφές των αρμοδίων υπουργών καθώς και η επίσημη σφραγίδα του κράτους.

Στο εισαγωγικό μέρος της Συμφωνίας γίνεται μνεία στην επιθυμία σύσφιξης των δεσμών καλής γειτνίασης και συνεργασίας μεταξύ των δύο μερών, την αναγνώριση της σημασίας οριοθέτησης ΑΟΖ για την ανάπτυξη των δύο μερών καθώς και τις διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, την οποία το Ισραήλ δεν έχει υπογράψει., καθώς και τους εφαρμοστέους κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου της θάλασσας. Στο πρώτο άρθρο αναφέρεται ότι «*Η οριοθέτηση της ΑΟΖ γίνεται με βάση τη μέση γραμμή, ως αυτή ορίζεται στην πιο κάτω παράγραφο (β)*» και περιλαμβάνει **δώδεκα (12) σημεία** τα οποία παρατίθενται στο Παράρτημα Ι και φαίνονται μαζί με τη γραμμή οριοθέτησης στον Βρετανικό υδρογραφικό χάρτη Νο 183 κλίμακας 1/1.100.000.

Συνεχίζοντας, αναφέρει ότι οι συντεταγμένες των σημείων στο συγκεκριμένο χάρτη έχουν αυξημένη ισχύ σε σχέση με οποιοδήποτε άλλο και πως είναι δυνατή η

---

²⁹ Ο Λίβανος δεν προχώρησε τελικά σε επικύρωση της εν λόγω Συμφωνίας, πιθανώς λόγω πιέσεων από την Τουρκία, σύμφωνα με στοιχεία που είναι δημοσιευμένα στο <https://lebanesestudies.com/wp-content/uploads/2013/10/maritime.pdf>.

³⁰ Βλ. Παράρτημα Ζ.

αναθεώρηση ή τροποποίησή τους σε περίπτωση μελλοντικής οριοθέτησης με ΑΟΖ άλλα όμορα κράτη, λαμβάνοντας υπόψη το εθιμικό διεθνές δίκαιο. Στο δεύτερο άρθρο αναφέρει ότι σε περίπτωση ύπαρξης φυσικών πόρων «συμπεριλαμβανομένων υδρογονανθρακικών ταμιευτήρων» που εκτείνονται από την ΑΟΖ του ενός σε αυτή του άλλου, τα δύο μέρη θα συνεργαστούν ώστε να καταλήξουν σε συμφωνία-πλαίσιο, για τον καταμερισμό του τρόπου ανάπτυξης και εκμετάλλευσης.

Στο τρίτο άρθρο, το οποίο λειτουργεί συμπληρωματικά ως προς το πρώτο, καθορίζεται ότι σε περίπτωση διεξαγωγής διαπραγματεύσεων με άλλα κράτη για την οριοθέτηση ΑΟΖ, το κάθε συμβαλλόμενο μέρος οφείλει να ενημερώσει και να συμβουλευτεί το άλλο πριν την οριστική επίτευξη συμφωνίας και εφόσον η οριοθέτηση συνδέεται με τις εν λόγω συντεταγμένες 1 ή 12. Στο τέταρτο άρθρο αναφέρεται ότι εφόσον προκύψει κάποια διαφορά από την εφαρμογή αυτής της Συμφωνίας θα διευθετηθεί μέσω της διπλωματικής οδού με πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας, ενώ αν τα δύο μέρη δεν λύσουν τη διαφορά εντός εύλογου χρονικού διαστήματος, το ζήτημα θα παραπεμφθεί σε διαιτησία.

Στο πέμπτο και τελευταίο άρθρο, αναφέρονται τα διαδικαστικά θέματα της Συμφωνίας, όπως το γεγονός ότι υπόκειται σε επικύρωση σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες κάθε χώρας και ότι θα τεθεί σε ισχύ μετά την ανταλλαγή των απαραίτητων εγγράφων. Όσον αφορά τις δύο γλώσσες γραφής και οι τρεις θεωρούνται αυθεντικές, ωστόσο σε περίπτωση μελλοντικών διαφορών, υπερισχύει η αγγλική. Το αξιοσημείωτο με αυτή τη συμφωνία όμως είναι η έντονη αντίδραση που προκάλεσε από την πλευρά του Λιβάνου.

2.4. Οι ετεροχρονισμένες κηρύξεις και η αντίδραση του Λιβάνου

Ένα «τυπικό» ζήτημα που έπρεπε να διευθετηθεί ως προς την οριοθέτηση της κυπριακής ΑΟΖ με την αντίστοιχη της Αιγύπτου, ήταν το γεγονός ότι η Κυπριακή Δημοκρατία προχώρησε στην οριοθέτηση της ΑΟΖ της χωρίς να έχει προηγηθεί η κήρυξη αυτής³¹. Το θέμα αυτό αντιμετωπίστηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία κηρύσσοντας ΑΟΖ αναδρομικά με τον Νόμο³² 64(I) του 2004. Το Ισραήλ ακολούθησε μετέπειτα άλλη τακτική, δεχόμενη ότι η

---

³¹ Ιωάννου Κρατερός-Στρατή Αναστασία, *Δίκαιο της θάλασσας* (4η έκδοση). ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Αθήνα, 2013, σσ. 187-188.

³² Βλ. [http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/all/0A44244DEECD0D25C2258030002CB2AB/\\$file/5.%20%CE%9F%CE%99%20%CE%A0%CE%95%CE%A1%CE%99%20%CE%A4%CE%97%CE%A3%20%CE%A0%CE%99%CE%94%CE%91%CE%A3%20%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%9F%CE%99.pdf?openelement](http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2016.nsf/all/0A44244DEECD0D25C2258030002CB2AB/$file/5.%20%CE%9F%CE%99%20%CE%A0%CE%95%CE%A1%CE%99%20%CE%A4%CE%97%CE%A3%20%CE%A0%CE%99%CE%94%CE%91%CE%A3%20%CE%9D%CE%9F%CE%9C%CE%9F%CE%99.pdf?openelement).

Συμφωνία επέχει και θέση κηρύξεως ΑΟΖ. Για το λόγο αυτό την επικύρωσε στις 25 Φεβρουαρίου 2011 και διαβίβασε τις συντεταγμένες στον ΟΗΕ στις 12 Ιουλίου 2011.

Ο Λίβανος αντίθετα, όχι μόνο δεν επικύρωσε την Συμφωνία με την Κύπρο, αλλά ανακήρυξε ΑΟΖ με διαφορετικές συντεταγμένες από τις συμφωνηθείσες, τις οποίες και διαβίβασε στον ΟΗΕ. Στις 20 Ιουνίου³³ 2011 ο τότε Υπουργός Εξωτερικών και Μετανάστευσης του Λιβάνου, *Adnan Mansour*, απέστειλε επιστολή³⁴ διαμαρτυρίας στον Γενικό Γραμματέα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, *BAN Ki-moon*, σχετικά με την Συμφωνία μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και του κράτους του Ισραήλ. Στην εν λόγω επιστολή³⁵ ο Λίβανος ανέφερε ότι είχε καταθέσει στα Ηνωμένα Έθνη νέες γεωγραφικές συντεταγμένες του νοτίου και βορειοδυτικού ορίου της ΑΟΖ του.

Σύμφωνα με τις νέες συντεταγμένες, το σημείο 1 της Συμφωνίας Κύπρου-Ισραήλ δεν ήταν το κοινό τους όριο με το Ισραήλ, επομένως δεν έπρεπε να έχει χρησιμοποιηθεί. Τόνιζε επίσης ότι οι υποβληθείσες ΑΟΖ των δύο κρατών ήταν ασυμβίβαστες με αυτήν του Λιβάνου και «απορροφούσαν»³⁶ μέρος της δικής του, γεγονός που συνιστούσε παραβίαση των κυριαρχικών και οικονομικών του δικαιωμάτων. Ανέφερε τέλος ότι με τον τρόπο αυτό απειλούνταν η ειρήνη και η ασφάλεια στην περιοχή και ζητούσε από τον Γενικό Γραμματέα να πάρει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την αποφυγή πιθανής σύγκρουσης.

Σε συνέχεια της πρώτης, ο Λίβανος απέστειλε στις 3 Σεπτεμβρίου 2011 και δεύτερη επιστολή³⁷, με την οποία ζητούσε την εποπτεία της γραμμής από δυνάμεις του ΟΗΕ, χωρίς ωστόσο να ευοδωθεί. Ποιες ήταν όμως οι γενικότερες συνέπειες των τριών αυτών οριοθετήσεων και πως επηρέασαν τις σχέσεις των κρατών της Ανατολικής Μεσογείου;

³³ Βλ. https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/communications/lbn_re_cyp_isr_agreement2010.pdf.

³⁴ Βλ. Παράρτημα Η.

³⁵ Για περισσότερες λεπτομέρειες επί της διαμάχης μεταξύ Λιβάνου και Ισραήλ για την ΑΟΖ βλ. <http://lebcsr.org/wp-content/uploads/2017/1/LegalFramework.pdf>, <https://lebanesestudies.com/wp-content/uploads/2013/10/maritime.pdf>, <https://www.asil.org/insights/volume/15/issue/31/israel-lebanon-offshore-oil-gas-dispute-%E2%80%93-rules-international-maritime> και <https://engagedscholarship.csuohio.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1053&context=gblr>.

³⁶ Βλ. Παράρτημα Θ.

³⁷ Βλ. Παράρτημα Η.

3. Οι συνέπειες της οριοθέτησης

Στο κεφάλαιο αυτό, θα εξετάσουμε λεπτομερώς τις συνέπειες των οριοθετήσεων, τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο. Πρώτα θα εξετάσουμε τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα που αφορούν σε μελλοντικά προγράμματα που εξαγγέλθηκαν, στη συνέχεια θα αναφέρουμε τα άμεσα και απτά αποτελέσματα που σημειώθηκαν σε σύντομο χρονικό διάστημα όσον αφορά στις αδειοδοτήσεις στις οποίες προχώρησε η Κυπριακή Δημοκρατία και τέλος θα αναφερθούμε στην αντιπαράθεσή της με την Τουρκία εξετάζοντας τις αντιδράσεις κάθε μέρους ξεχωριστά.

3.1. Τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα

Ένα από τα πρώτα αποτελέσματα της οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας και της Αιγύπτου με μακροπρόθεσμες ωστόσο συνέπειες ήταν μία σειρά τριμερών συνεργασιών που εγκαινιάστηκαν, με βασικούς συντελεστές την Κυπριακή Δημοκρατία και την Ελλάδα. Οι συνεργασίες αυτές αφορούν ένα μεγάλο εύρος τομέων και δραστηριοτήτων -κυρίως οικονομικών και εμπορικών- των συμβαλλομένων μερών, στοχεύουν στην ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας και κατανόησης μεταξύ τους και καταδεικνύουν την πολιτική βούληση που υπάρχει το τελευταίο χρονικό διάστημα για συσπείρωση των κρατών της Ανατολικής Μεσογείου.

Η πρώτη τριμερής συνεργασία³⁸ εγκαινιάστηκε στις **8 Νοεμβρίου 2014** στο Κάιρο μεταξύ **Κύπρου, Ελλάδας και Αιγύπτου**. Κατά τη λήξη της συνάντησης που είχαν, οι ηγέτες των τριών χωρών τόνισαν τη σημασία Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και την πρόθεση να προχωρήσουν στην οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών, όπου αυτό δεν έχει γίνει. Η δεύτερη τριμερής συνεργασία **Κύπρου, Ελλάδας και Ισραήλ** εγκαινιάστηκε στις **28 Ιανουαρίου 2016** στη Λευκωσία. Κύριος άξονας της εν λόγω συνεργασίας ήταν τα ενεργειακά ζητήματα. Η τρίτη τριμερής συνεργασία³⁹ εγκαινιάστηκε στις **10 Απριλίου 2019** στη Βηρυτό και αφορούσε τη συνεργασία μεταξύ **Κύπρου, Ελλάδας και Λιβάνου**. Η συνάντηση αυτή πραγματοποιήθηκε μεταξύ των Υπουργών Εξωτερικών των τριών χωρών. Οι τομείς που εξέτασαν ως προς το ενδεχόμενο συνεργασίας ήταν ο τουρισμός, οι εμπορικές σχέσεις και η εκπαίδευση.

---

³⁸ Βλ. <https://cyprustimes.com/kypros/politiki/i-poreia-ton-trimeron-synodon-kyproy-elladas-kai-aigyptoy-apo-to-2014/>.

³⁹ Βλ. <https://gr.euronews.com/2019/04/10/prwth-trimerhs-synanthsh-elladas-kyprou-livanou>.

Από τις παραπάνω τριμερείς συνεργασίες, το σημαντικότερο έργο που εξαγγέλθηκε ήταν η αξιοποίηση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου της Κύπρου και του Ισραήλ. Η εκμετάλλευση αυτή, σύμφωνα με τις μελέτες, μπορεί να πραγματοποιηθεί είτε μέσω της δημιουργίας του αγωγού μεταφοράς φυσικού αερίου EastMed⁴⁰ είτε μέσω της δημιουργίας εγκαταστάσεων αποθήκευσης Υγροποιημένου Φυσικού Αερίου (ΥΦΑ) στο Βασιλικό⁴¹ της Λεμεσού. Συζητήθηκε επίσης η δημιουργία του ηλεκτρικού υποθαλάσσιου αγωγού⁴² EuroAsia Interconnector, Αξίζει μάλιστα να σημειώσουμε πως τόσο ο αγωγός EastMed όσο και ο EuroAsia Interconnector έχουν χαρακτηριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος⁴³ (PCI) με αριθμό⁴⁴ «7.3.1» και «3.10» αντίστοιχα.

3.2. Τα βραχυ/μεσο-πρόθεσμα αποτελέσματα (οι αδειοδοτήσεις)

Ένα από τα πιο σημαντικά αποτελέσματα -όπως έχουμε αναφέρει- της οριοθέτησης της ΑΟΖ ενός κράτους είναι και η δυνατότητα παραχώρησης άδειας⁴⁵ εκμετάλλευσης των ενεργειακών κοιτασμάτων σε εταιρείες. Οι άδειες αυτές, σύμφωνα με την Υπηρεσία Υδρογονανθράκων, είναι τριών⁴⁶ τύπων και χωρίζονται σε «*Άδειες Αναζήτησης Υδρογονανθράκων*» για μέγιστο χρονικό διάστημα ενός έτους και οι οποίες δεν περιλαμβάνουν γεώτρηση, σε «*Άδειες Έρευνας Υδρογονανθράκων*» για χρονικό διάστημα εφτά ετών και οι οποίες περιλαμβάνουν γεώτρηση και οι «*Άδειες Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων*» που χορηγούνται στις εταιρείες που, κατόπιν έρευνας, εντόπισαν εκμεταλλεύσιμα κοιτάσματα που μπορούν να αποφέρουν κέρδος.

Για τους προαναφερθέντες λόγους πραγματοποιήθηκαν τρεις γύροι αδειοδοτήσεων⁴⁷. Ο πρώτος⁴⁸ γύρος ξεκίνησε στις 4 Μαΐου 2007 2012 με προθεσμία υποβολής αιτήσεων την 16^η Αυγούστου 2007 και αφορούσε τα θαλάσσια «οικόπεδα⁴⁹» 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 και 12 της Κυπριακής ΑΟΖ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπηρεσίας Υδρογονανθράκων

---

⁴⁰ Βλ. **Παράρτημα Ι.**

⁴¹ Βλ. **Παράρτημα Ι.**

⁴² Βλ. **Παράρτημα ΙΑ.**

⁴³ Όλα τα ζητήματα που σχετίζονται με τα Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορούν να εντοπιστούν στο <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/infrastructure/projects-common-interest>.

⁴⁴ Βλ. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0540&from=en>.

⁴⁵ Για μια συνολική εικόνα των θαλάσσιων «οικοπέδων» και των αδειών που έχουν χορηγηθεί από την Κυπριακή Δημοκρατία βλ το. **Παράρτημα ΙΒ.**

⁴⁶ Βλ. http://www.meci.gov.cy/meci/hydrocarbon.nsf/page15_gr/page15_gr?OpenDocument.

⁴⁷ Βλ. http://www.meci.gov.cy/meci/hydrocarbon.nsf/page18_gr/page18_gr?OpenDocument.

⁴⁸ Βλ. <http://www.meci.gov.cy/meci/hydrocarbon.nsf/All/42080CA40F1B2C60C225846600E5A66?OpenDocument>.

⁴⁹ Η Υπηρεσία Υδρογονανθράκων τα αναφέρει ως «τεμάχια».

της Κυπριακής Δημοκρατίας «Ως αποτέλεσμα του 1ου Γύρου Αδειοδότησης, η Κυπριακή Δημοκρατία παραχώρησε μία Άδεια Έρευνας Υδρογονανθράκων, δυνάμει του Νόμου 4(I)/2007, στην εταιρεία **Noble Energy International Ltd** για το **Τεμάχιο 12**, στις 24 Οκτωβρίου 2008».

Ο δεύτερος⁵⁰ γύρος αδειοδοτήσεων ξεκίνησε στις 11 Φεβρουαρίου 2012 με προθεσμία υποβολής αιτήσεων την 11^η Μαΐου 2012 και αφορούσε τα θαλάσσια «οικόπεδα» 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 και 13 της Κυπριακής ΑΟΖ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπηρεσίας Υδρογονανθράκων της Κυπριακής Δημοκρατίας «Ως αποτέλεσμα του 2ου Γύρου Αδειοδότησης, η Κυπριακή Δημοκρατία παραχώρησε τις ακόλουθες Άδειες Έρευνας Υδρογονανθράκων, δυνάμει του Νόμου 4(I)/2007: **ENI Cyprus Limited** και **KOGAS Cyprus Limited**: τρεις Άδειες, για τα **Τεμάχια 2, 3 και 9**, στις 24 Ιανουαρίου 2013 και **TOTAL E&P Cyprus B.V.**: δύο Άδειες, για τα **Τεμάχια 10 και 11**, στις 6 Φεβρουαρίου 2013».

Από τις παραπάνω άδειες, η άδεια που αφορούσε στο τεμάχιο 10 τερματίστηκε τον Ιούνιο του 2015 καθώς όπως αναφέρει⁵¹ και πάλι η επίσημη ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Υδρογονανθράκων «[...] ο αδειούχος του τεμαχίου 12 ανακοίνωσε ότι η ανάπτυξη του κοιτάσματος «Αφροδίτη», η αξιολόγηση του οποίου καταδεικνύει ποσότητες φυσικού αερίου 4,5 τρισεκατομμυρίων κυβικών ποδών, είναι οικονομικά βιώσιμη [...] η πιο οικονομικά βιώσιμη επιλογή αξιοποίησης του κοιτάσματος «Αφροδίτη» είναι η πώλησή του στην Αίγυπτο, όπου θα μεταφερθεί μέσω υποθαλάσσιου αγωγού. [...] το Νοέμβριο του 2019 χορηγήθηκε Άδεια Εκμετάλλευσης Υδρογονανθράκων για το κοιτάσμα Αφροδίτη, η οποία είναι και η πρώτη που παραχωρείται από την Κυπριακή Δημοκρατία».

Ο τρίτος γύρος⁵² αδειοδοτήσεων ξεκίνησε στις 24 Μαρτίου 2016 με προθεσμία υποβολής αιτήσεων την 21^η Ιουλίου 2016 και αφορούσε τα θαλάσσια «οικόπεδα» 6, 8 και 10 της Κυπριακής ΑΟΖ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Υπηρεσίας Υδρογονανθράκων της Κυπριακής Δημοκρατίας το Υπουργικό Συμβούλιο στις 21 Δεκεμβρίου 2016 «επέλεξε τους ακόλουθους αιτητές για διαπραγμάτευση των όρων και των προνοιών των Συμβολαίων Έρευνας και Αναλογικού Καταμερισμού Παραγωγής: Ερευνητικό **Τεμάχιο 6: Eni Cyprus Limited / Total E&P Cyprus B.V**, Ερευνητικό **Τεμάχιο 8: Eni Cyprus Limited** και Ερευνητικό **Τεμάχιο 10: ExxonMobil Exploration and Production Cyprus (Offshore) Limited / Qatar Petroleum International Upstream O.P.C.**».

---

⁵⁰Βλ. <http://www.meci.gov.cy/meci/hydrocarbon.nsf/All/7549AB21381D7F4CC2258466002E820E?OpenDocument>.

⁵¹ Βλ. http://www.meci.gov.cy/meci/hydrocarbon.nsf/page16_gr/page16_gr?OpenDocument.

⁵²Βλ. <http://www.meci.gov.cy/meci/hydrocarbon.nsf/All/E9A5F87E01821BACC2258466002EA5A8?OpenDocument>.

3.3. Η αντίδραση της Τουρκίας

Όλα τα γεγονότα που προαναφέραμε ενόχλησαν αφάνταστα την Τουρκία η οποία από το 1974, με την εισβολή και την ακόλουθη στρατιωτική κατοχή του Βορείου τμήματος την νήσου Κύπρου μέχρι και σήμερα, προσπαθεί να ασκεί με κάθε τρόπο επιρροή στην Ανατολική Μεσόγειο και να επωφελείται -κυρίως οικονομικά- από κάθε δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα στην ευρύτερη περιοχή. Το ίδιο συνέβη και με την οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ, καθώς η ηγεσία της Τουρκίας κατάλαβε ότι η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων της λεκάνης της Λεβαντίνης θα αποτελούσε ισχυρό διαπραγματευτικό χαρτί στα χέρια αυτού που θα το κρατούσε. Η αντίδρασή της αυτή εκδηλώθηκε κατά περιόδους⁵³ και με διάφορους τρόπους που θα εξετάσουμε παρακάτω.

Ένας από τους τρόπους αντίδρασης -ο πιο ήπιος- της Τουρκικής Δημοκρατίας ήταν η αποστολή ρηματικών διακοινώσεων στον ΟΗΕ, με τις οποίες διαμαρτυρόταν για τις Συμφωνίες οριοθέτησης που είχαν υπογραφεί. Η τακτική αυτή ξεκίνησε⁵⁴ στις 2 Μαρτίου 2004 με τη διαμαρτυρία για τη Συμφωνία με την Αίγυπτο και συνεχίστηκε για τις υπόλοιπες Συμφωνίες. Η Τουρκία προφασίστηκε⁵⁵ ότι οι συμφωνίες ήταν άκυρες επειδή η Κυπριακή Δημοκρατία δεν εκπροσωπούσε όλο το νησί, ότι η ίδια λειτουργούσε εκ μέρους των Τουρκοκυπρίων, ότι παραβιάστηκαν τουρκικά κυριαρχικά δικαιώματα και ζήτησε να εφαρμοστεί η αρχή της ευθυδικίας και όχι αυτή της μέσης γραμμής.

Λίγα χρόνια αργότερα, η Τουρκία προέβη σε ένα πιο «ενεργό» τρόπο αντίδρασης, έπειτα από τη διενέργεια διαγωνισμού⁵⁶ της Κυπριακής Δημοκρατίας το 2007 για την εκμετάλλευση περιοχών στο νότιο και νοτιοανατολικό τμήμα της ΑΟΖ της νήσου, σε περιοχές που είχε οριοθετήσει με την Αίγυπτο. Η Τουρκική Κυβέρνηση αντέδρασε στην ενέργεια αυτή με τη διεξαγωγή στρατιωτικών ασκήσεων στις εν λόγω περιοχές τον *Νοέμβριο* του 2008, παρενοχλώντας τα σκάφη που διενεργούσαν έρευνες εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας ισχυριζόμενη μάλιστα ότι η υφαλοκρηπίδα στην οποία διεξαγόταν οι έρευνες ήταν τουρκική.

Η ύστατη προσπάθεια όμως της Τουρκίας για επίτευξη της πολιτικής της «ατζέντας» έλαβε χώρα στις 21 Σεπτεμβρίου 2011, όταν η Τουρκική Δημοκρατία προχώρησε σε

---

⁵³ Συρίγος Μ. Άγγελος, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*. ΠΑΤΑΚΗ, Αθήνα, 2015, σσ. 712-719.

⁵⁴ Βλ. <https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/CYP.htm>.

⁵⁵ Συρίγος Μ. Άγγελος, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*. ΠΑΤΑΚΗ, Αθήνα, 2015, σσ. 715-716.

⁵⁶ Συρίγος Μ. Άγγελος, *οπ.π.*, σσ. 714-715.

Συμφωνία⁵⁷ με το ψευδοκράτος, οριοθετώντας το θαλάσσιο τμήμα μεταξύ των δύο μερών. **Αν και άκυρη, η συμφωνία ήταν χαρακτηριστική του τρόπου αντίληψης της Τουρκίας μιας και η γραμμή οριοθέτησης δεν ακολουθούσε τη μέση γραμμή αλλά ήταν εγγύτερα⁵⁸ στο ψευδοκράτος.** Επιπρόσθετα το ψευδοκράτος εκχώρησε άδειες έρευνας στην τουρκική πετρελαϊκή εταιρεία ΤΡΑΟ την αμέσως επόμενη ημέρα από την υπογραφή της συμφωνίας και ζήτησε την αποχή της Κυπριακής Δημοκρατίας από ενέργειες εκμετάλλευσης μέχρι την εξεύρεση λύσης και την από κοινού λήψη αποφάσεων για παρόμοια ζητήματα στο μέλλον.

Η τουρκική ωστόσο τακτική των παρενοχλήσεων συνεχίστηκε⁵⁹ και τα επόμενα χρόνια. Το **2011** η Τουρκία απέστειλε⁶⁰ το ωκεανογραφικό «**Koca Piri Reis**» στο οικόπεδο 12 όπου διεξήγαγε ήδη έρευνες η Κυπριακή Δημοκρατία, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Έτσι, το **2013** και **2014** απέστειλε το σειсмоγραφικό «**Barbaros Hayreddin Pasha**» συνοδευόμενο από πολεμικά πλοία του τουρκικού Πολεμικού Ναυτικού, το οποίο έδιωξε νορβηγικό σειсмоγραφικό πλοίο γεγονός που προκάλεσε⁶¹ την έντονη αντίδραση των ΗΠΑ, ενώ με το ίδιο πλοίο προσπάθησε το **2020** να διεξάγει έρευνες⁶² στην κυπριακή ΑΟΖ. Περιστατικά παρενόχλησης όμως σημειώθηκαν και το **2021** με την αποστολή του τουρκικού ερευνητικού πλοίου «**Oruc Reis**»⁶³ αλλά και με κινήσεις εναντίον του ερευνητικού πλοίου «**Nautical Geo**» της Κυπριακής Δημοκρατίας κατά τη διάρκεια διεξαγωγής ερευνών⁶⁴ μεταξύ Κύπρου και Κρήτης.

3.4. Η μονομερής οριοθέτηση της Κυπριακής ΑΟΖ το 2019

Η Κυπριακή Δημοκρατία προχώρησε το 2019 σε μία ενέργεια⁶⁵ που αναμένεται να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης⁶⁶ στο μέλλον. Με έγγραφο⁶⁷ που απέστειλε στις 4 Μαΐου 2019 το Υπουργείο Εξωτερικών στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, η Κυπριακή Δημοκρατία προχώρησε στη μονομερή οριοθέτηση του Βόρειου και Βορειοδυτικού τμήματος της

⁵⁷ Συρίγος Μ. Άγγελος, *οπ.π.*, σσ. 717-718.

⁵⁸ Βλ. **Παράρτημα ΙΓ**.

⁵⁹ Βλ. **Παράρτημα ΙΔ**.

⁶⁰ Βλ. <https://www.energia.gr/article/50447/ereynes-dienergei-to-piri-reis-entos-ths-kypriakhs-aoz>.

⁶¹ Συρίγος Μ. Άγγελος, *οπ.π.*, σ. 716.

⁶² Βλ. <https://www.liberal.gr/world/xana-stin-kupriaki-aoz-to-barbaros-me-nea-navtex/328281>.

⁶³ Βλ. <https://www.tanea.gr/2020/07/21/world/oruc-reis-poio-einai-to-ploio-pou-emvolizei-tis-ellinotourkikes-sxeseis/>.

⁶⁴ Βλ. <https://www.kathimerini.gr/politics/foreign-policy/561523465/kypros-toyrkikes-parenochliseis-kata-toy-ereynitikoy-nautical-geo/>.

⁶⁵ Βλ. <https://www.energia.gr/article/156080/h-oligoria-ths-athhnas-vasikos-paragon-sthn-klimakosh-ths-toyrkikh-proklhtikothtas>.

⁶⁶ Βλ. **Παράρτημα ΙΕ**.

⁶⁷ Βλ. **Παράρτημα ΙΣΤ και ΙΖ**.

Αποκλειστικής Οικονομικής της Ζώνης και της Υφαλοκρηπίδας, το οποίο συνορεύει με το αντίστοιχο τμήμα της Τουρκικής Δημοκρατίας. Η εν λόγω πράξη δημοσιεύτηκε δύο μέρες αργότερα και στην Επίσημη Εφημερίδα της Κυπριακής Δημοκρατίας στις 6 Μαΐου 2019 με την *Κανονιστική Διοικητική Πράξη*⁶⁸ 152/2019.

Η εν λόγω επιστολή συνοδευόταν από εξασέλιδο πίνακα των γεωγραφικών συντεταγμένων **εκατόν εβδομήντα επτά (177) σημείων** τα οποία όριζαν το αντίστοιχο τμήμα, μία σελίδα με τέσσερις σημειώσεις⁶⁹ και ναυτικό χάρτη στον οποίο χαράσσονταν η οριοθετική γραμμή, με σημειωμένα⁷⁰ **είκοσι επτά (27)** από τα συνολικά προαναφερθέντα σημεία. Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι στην ΚΔΠ που δημοσιεύτηκε αναφέρεται ρητώς πως τα όρια της ΑΟΖ «έχουν οριστεί με βάση τη μέθοδο της μέσης γραμμής» αλλά και πως «τα όρια της υφαλοκρηπίδας της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι τα ίδια με τα όρια της Αποκλειστικής Ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας».

3.5. Το Τουρκο-Λιβυκό Μνημόνιο⁷¹ το 2019

Χαρακτηριστικό δείγμα των προσπαθειών αλλοίωσης του Διεθνούς Δικαίου εκ μέρους της Τουρκίας είναι οι χάρτες⁷² για την προτεινόμενη διευθέτηση των ορίων των θαλασσίων ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο που παρουσιάστηκαν⁷³ το 2018 από τον Τούρκο Υπουργό Άμυνας κατά την επίσκεψή του στη Λιβύη. Σε αυτούς δεν λαμβάνονται υπόψη ούτε τα νησιά της Ελλάδας ούτε η νήσος Κύπρος, η οποία δεν αποτελεί απλώς ένα νησί αλλά έχει ταυτόχρονα και κρατική υπόσταση. Σε συνέχεια αυτής της ενέργειας, υπογράφηκε το **Μνημόνιο Κατανόησης**⁷⁴ (Memorandum of Understanding) για την οριοθέτηση της ΑΟΖ μεταξύ της **Τουρκικής Δημοκρατίας** και της Κυβέρνησης Εθνικής Συμφιλίωσης (GNA) της **Λιβύης**, το οποίο υπεγράφη στην Κωνσταντινούπολη στις 27 Νοεμβρίου 2019.

---

⁶⁸Βλ. **Παράρτημα ΙΗ**.

⁶⁹ Στην πρώτη σημείωση αναφέρεται το σύστημα αναφοράς που χρησιμοποιήθηκε (WGS 84), στη δεύτερη πως η γραμμή είναι γεωδαισιακή, στην τρίτη πως οι γεωγραφικές συντεταγμένες του πίνακα υπερσχύουν του διαγράμματος και στην τέταρτη πως τα σημεία δύναται να αναθεωρηθούν/τροποποιηθούν σε περίπτωση μελλοντικής συμφωνίας με γειτονικό κράτος.

⁷⁰ Τα εν λόγω σημεία είναι τα 1, 4, 8, 12, 15, 20, 25, 28, 30, 35, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 155, 161, 174, 175 και 177.

⁷¹ Βλ. **Παράρτημα Κ**.

⁷² Βλ. <http://www.skai.gr/news/politics/article/389973/oles-oi-tourkikes-diekdikiseis-stin-anatoliki-mesogeio-se-hartes-19-11-2018/>.

⁷³ Βλ. <http://www.skai.gr/news/politics/article/389973/oles-oi-tourkikes-diekdikiseis-stin-anatoliki-mesogeio-se-hartes-19-11-2018/>.

⁷⁴ Βλ. <https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/TUR.htm>.

Το εν λόγω Μνημόνιο (και όχι Συμφωνία) συντάχθηκε στην τουρκική, την αραβική και την αγγλική γλώσσα, περιλαμβάνει το σώμα (κείμενο) και δύο Παραρτήματα και αναφέρει ότι η οριοθέτηση της ΑΟΖ καθορίζεται από μία γραμμή η οποία περιλαμβάνει δύο (2) σημεία τα οποία παρατίθενται στο Παράρτημα ΙΙ και φαίνονται μαζί με τη γραμμή οριοθέτησης στον Βρετανικό υδρογραφικό χάρτη Νο 183 κλίμακας 1/1.102.000 (Παράρτημα Ι). Αξίζει να σημειώσουμε ότι η Ελλάδα⁷⁵, η Κύπρος⁷⁶ αλλά και η Αίγυπτος⁷⁷ κατήγγειλαν με επιστολή τους στον ΟΗΕ το εν λόγω Μνημόνιο, καθώς μεταξύ άλλων δεν συμπεριέλαβε τις χώρες στα συμβαλλόμενα μέρη αλλά ούτε έλαβε υπόψιν νησιά⁷⁸ που παρεμβάλλονται μεταξύ Τουρκίας και Λιβύης, παραβιάζοντας με αυτόν τον τρόπο φανερά το Διεθνές Δίκαιο. Ανάλογα έπραξε και η Βουλή των Αντιπροσώπων της Λιβύης, η οποία ψήφισε την ακύρωση του εν λόγω Μνημονίου⁷⁹.

3.6. Η Συμφωνία Ελλάδας-Αιγύπτου⁸⁰ το 2020

Όσον αφορά στην οριοθέτηση με την Αίγυπτο, αν και ξεκίνησαν επίσημες συνομιλίες⁸¹ το 2009, εν τούτοις τα δύο μέρη δεν κατέληξαν στην υπογραφή συμφωνίας τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Η Αιγυπτιακή πλευρά μάλιστα, με το πέρας των συνομιλιών ενημέρωσε την ελληνική ότι θα προέβαινε σε ανάλογες συνομιλίες με την Τουρκική πλευρά. Το κλίμα ωστόσο που επικρατούσε τα τελευταία χρόνια ήταν ευνοϊκό για δύο λόγους. Αφενός η Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου φαινόταν να είναι δεκτική στην υιοθέτηση της αρχής της μέσης γραμμής/ίσης απόστασης και την απόδοση πλήρους επήρειας στα νησιά και αφετέρου είχε αναπτυχθεί ένα κλίμα κατανόησης και συνεργασίας των δύο μερών, απόρροια της τριμερούς συνεργασίας Ελλάδας-Κύπρου-Αιγύπτου.

Το ευνοϊκό αυτό κλίμα οδήγησε στην υπογραφή Συμφωνίας⁸² (μερικής) οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ της Ελλάδας και της Αραβικής Δημοκρατίας της Αιγύπτου στο

⁷⁵ Βλ. <https://undocs.org/en/a/74/706>.

⁷⁶ Βλ. <https://undocs.org/en/a/74/824>.

⁷⁷ Βλ. <https://undocs.org/en/a/74/628>.

⁷⁸ Βλ. <https://www.kathimerini.gr/politics/1053976/mnimonio-toyrkias-me-livyi/>.

⁷⁹ Βλ. <https://www.tanea.gr/2019/12/03/world/i-vouli-tis-livyi-aperripse-ti-symfonia-me-tin-tourkia/> και <https://www.ertnews.gr/eidiseis/diethni/kosmos/livyi-aperripse-i-voyli-toy-chaftar-to-mnimonio-me-tin-toyrkia/>.

⁸⁰ Βλ. Παράρτημα ΚΑ.

⁸¹ Ροζάκης Λ. Χρήστος, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο. Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σσ. 48-49 και Καρυώτης Θεόδωρος, Η ΑΟΖ της Ελλάδας. ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα, 2014, σσ. 206-207.

⁸² Η πρωτότυπη συμφωνία μεταξύ των δύο κρατών μπορεί να βρεθεί στην ιστοσελίδα <https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/GRCEGY.pdf>

Κάιρο στις 6 Αυγούστου 2020. Η Συμφωνία συντάχθηκε στην αραβική, την αγγλική και την ελληνική γλώσσα, περιλαμβάνει το σώμα (κείμενο) και δύο Παραρτήματα και αναφέρει ότι η οριοθέτηση της ΑΟΖ καθορίζεται από μία γραμμή που περιλαμβάνει **πέντε (5) σημεία** τα οποία παρατίθενται στο Παράρτημα Ι και φαίνονται μαζί με τη γραμμή οριοθέτησης στον συνημμένο υδρογραφικό χάρτη κλίμακας 1/1.100.000.

Θα πρέπει ωστόσο να αναφέρουμε ότι η οριοθέτηση δεν περιλαμβάνει ολόκληρη την ΑΟΖ των δύο χωρών, αλλά το μέρος αυτής μεταξύ του 26^{ου} και του 28^{ου} παράλληλου⁸³. Αυτό σύμφωνα με τον καθηγητή Διεθνούς Δικαίου του Πανεπιστημίου Πειραιώς κ. Πέτρο Λιάκουρα, οφείλεται στο γεγονός ότι η Τουρκία είχε διεκδικήσει κατά το παρελθόν ΑΟΖ μέχρι και τον 28^ο παράλληλο, επομένως σύμφωνα με την Τουρκία η συμφωνία οριοθέτησης θα έπρεπε να έχει επιπλέον ως συμβαλλόμενα μέρη την ίδια αλλά και τη Λιβύη.

---

⁸³ Βλ. <https://www.tovima.gr/2020/08/07/opinions/analysi-ta-kleidia-tis-symfonias-me-tin-aigypotgia-aoz/>

4. Οι εκκρεμότητες οριοθέτησης

Στο τελευταίο αυτό κεφάλαιο, θα εξετάσουμε λεπτομερώς ποιες χώρες της Ανατολικής Μεσογείου δεν έχουν προχωρήσει μέχρι σήμερα σε οριοθέτηση της ΑΟΖ τους. Κοινός παρονομαστής αυτής της διστακτικότητας είναι η στάση της Τουρκικής Δημοκρατίας, η οποία εκφράζεται μέσα από την επιθετική εξωτερική πολιτική που ακολουθεί σχετικά με το θέμα αυτό. Για το λόγο αυτό θα εξετάσουμε πρώτα τις εκκρεμότητες της τουρκικής πλευράς, οι οποίες θα μας βοηθήσουν στη συνέχεια να κατανοήσουμε τις εκκρεμότητες οριοθέτησης που υπάρχουν μεταξύ των υπολοίπων κρατών.

4.1. Οι τουρκικές θέσεις σχετικά με το ζήτημα

Η Τουρκική Δημοκρατία, εκτός από τις ανυπόστατες οριοθετήσεις ΑΟΖ με τη Λιβύη και το ψευδοκράτος της ΤΔΒΚ που προαναφέραμε, δεν έχει συνάψει κάποια άλλη συμφωνία με άλλο κράτος της Ανατολικής Μεσογείου. Επίσης δεν έχει υπογράψει -όπως τονίσαμε αρχικά- τη ΣΗΕΔΘ γεγονός που αποτελεί ένα από τα βασικά της επιχειρήματα προκειμένου να αποφύγει τις δεσμεύσεις που απορρέουν από αυτήν. Το παράδοξο της όλης υπόθεσης όμως δεν έγκειται στο γεγονός της μη αποδοχής της ΣΗΕΔΘ, αλλά στο γεγονός ότι έχει συνάψει αντίστοιχες συμφωνίες⁸⁴ οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ με τα όμορά της κράτη⁸⁵ στη Μαύρη Θάλασσα, το 1978 και 1986 αντίστοιχα, αποδεχόμενη τις διατάξεις της ΣΗΕΔΘ.

Δύο από τα πάγια επιχειρήματα⁸⁶ της Τουρκίας που αφορούν τα νησιά, είναι ότι πρώτον δεν διαθέτουν υφαλοκρηπίδα ή ΑΟΖ όταν βρίσκονται στην υφαλοκρηπίδα του παράκτιου κράτους και δεύτερον ότι αποτελούν «ειδικές περιστάσεις⁸⁷» για τη χάραξη της οριοθετικής γραμμής. Η τακτική που ακολουθεί η Τουρκία επί δεκαετίες είναι να επιδιώκει τη χάραξη των ορίων χρησιμοποιώντας την αρχή της ευθυδικίας και όχι αυτή της μέσης γραμμής/ίσης απόστασης που χρησιμοποιείται διεθνώς. Κατά συνέπεια δεν προχωρεί ούτε δέχεται τις συμφωνίες άλλων κρατών στις οποίες λαμβάνεται υπόψη ότι τα νησιά έχουν ΑΟΖ ή δεν χρησιμοποιείται η αρχή της ευθυδικίας.

---

⁸⁴ Σιούσιουρας Πέτρος, *ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ: Δίκαιο της θάλασσας και ανθρωπιστικό δίκαιο*. Ι.ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα, 2015, σσ. 511-512 και Συρίγος Μ. Άγγελος, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*. ΠΑΤΑΚΗ, Αθήνα, 2015, σσ. 246-248.

⁸⁵ Η υπογραφή των συμφωνιών είχε γίνει με την τότε ΕΣΣΔ. Στην πράξη χρησιμοποιήθηκε η αρχή της μέσης γραμμής, η Τουρκία ωστόσο επέμενε και κατάφερε να αναφέρει ως αρχή αυτή της ευθυδικίας.

⁸⁶ Σιούσιουρας Πέτρος, *οπ.π.*, σ. 511.

⁸⁷ Πάγια θέση της Τουρκίας για τα νησιά του Αιγαίου.

Ένα ακόμα επιχείρημα της Τουρκίας που δημιουργεί προβλήματα στη σύναψη συμφωνιών με άλλα κράτη, είναι το ζήτημα των γραμμών βάσης⁸⁸. Το 1964 η Τουρκική Δημοκρατία υιοθέτησε το σύστημα των «ευθειών⁸⁹ γραμμών βάσης» σύμφωνα με το οποίο όταν η μορφολογία των ακτών παρουσιάζει ιδιομορφία, επιλέγονται συγκεκριμένα σημεία από τα οποία χαράσσεται μία νοητή ευθεία που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της οριοθετικής γραμμής. Ο κανόνας αυτός ωστόσο συνοδεύεται από κάποιους περιορισμούς, όπως το να μην θίγονται τα συμφέροντα άλλων κρατών από τη νοητή αυτή γραμμή, οι οποίοι δεν λαμβάνονται πολλές φορές υπόψη από την τουρκική πλευρά. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με την επιλογή του συστήματος της «φυσικής ακτογραμμής» από άλλα κράτη δυσχεραίνει την επίτευξη συμφωνίας οριοθέτησης.

Το τελευταίο επιχείρημα αφορά το καθεστώς της κλειστής/ημίκλειστης θάλασσας. Σύμφωνα με την τουρκική πλευρά, για τις περιπτώσεις οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών κρατών που βρίσκονται σε κλειστή/ημίκλειστη θάλασσα, όπως το Αιγαίο και η Ανατολική Μεσόγειος, πρέπει να ισχύουν ειδικές ρυθμίσεις⁹⁰ και να εξαιρούνται από τις γενικές διατάξεις της ΣΗΕΔΘ. Αν και προσπάθησε ανεπιτυχώς -με εισήγησή της κατά την Τρίτη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών- να πετύχει την εξαίρεση αυτή, εν τούτοις δεν σταματά να επιδιώκει ειδικές ρυθμίσεις των σχετικών ζητημάτων κατά τις διάφορες ανακοινώσεις ή συνομιλίες, προκειμένου να αποκομίσει όσα περισσότερα οφέλη μπορεί.

4.2. Προτάσεις που έχουν διατυπωθεί από την Τουρκία

Όλα τα παραπάνω εκφράζονται μέσα από τις τουρκικές διεκδικήσεις που έχουν κατά καιρούς εκφραστεί όσον αφορά το Αιγαίο και την Ανατολική Μεσόγειο. Χαρακτηριστικό δείγμα των προσπαθειών αυτών είναι οι χάρτες⁹¹ για την προτεινόμενη διευθέτηση των ορίων των θαλασσίων ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο που παρουσιάστηκαν⁹² το 2018 από τον Τούρκο Υπουργό Άμυνας κατά την επίσκεψή του στη Λιβύη. Σε αυτούς δεν λαμβάνονται υπόψη ούτε τα νησιά της Ελλάδας ούτε η νήσος Κύπρος, η οποία δεν αποτελεί απλώς ένα νησί

---

⁸⁸ Το ζήτημα των γραμμών βάσης αναλύεται διεξοδικά στο Ιωάννου Κρατερός-Στρατή Αναστασία, *Δίκαιο της θάλασσας* (4η έκδοση). ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Αθήνα, 2013, σσ. 41-56.

⁸⁹ Ιωάννου Κρατερός-Στρατή Αναστασία, *Δίκαιο της θάλασσας* (4η έκδοση). ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Αθήνα, 2013, σσ. 47.

⁹⁰ Σιούσιουρας Πέτρος, *ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ: Δίκαιο της θάλασσας και ανθρωπιστικό δίκαιο*. Ι.ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα, 2015, σσ. 511-512 και Συρίγος Μ. Άγγελος, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*. ΠΑΤΑΚΗ, Αθήνα, 2015, σσ. 507-508.

⁹¹ Βλ. **Παράρτημα ΙΘ**.

⁹² Βλ. <http://www.skai.gr/news/politics/article/389973/oles-oi-tourkikes-diekdikiseis-stin-anatoliki-mesogeio-se-hartes-19-11-2018/>.

αλλά έχει και κρατική υπόσταση. Σύμφωνα λοιπόν με την επίσημη θέση της Τουρκίας, προκειμένου να οριοθετήσει τις θαλάσσιες ζώνες της στην Ανατολική Μεσόγειο, θα πρέπει να συνάψει συμφωνίες απευθείας με τη Λιβύη, την Αίγυπτο, το Ισραήλ και το Λίβανο χωρίς τη συμμετοχή της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Όσον αφορά τώρα στις προσεγγίσεις των τρίτων μερών, η Τουρκία έχει προτείνει⁹³ στο Λίβανο την καταγγελία⁹⁴ της συμφωνίας οριοθέτησης του 2007 με την Κύπρο και στην Αίγυπτο την αποκήρυξη της αντίστοιχης συμφωνίας του 2003 ώστε να προχωρήσουν σε οριοθέτηση με την Τουρκία σύμφωνα με τους προαναφερθέντες χάρτες, όπως πρότεινε στη Λιβύη και το Ισραήλ. Το κέρδος της νέας αυτής οριοθέτησης για όλες τις χώρες, είναι ότι αυξάνονται οι θαλάσσιες ζώνες τους, ειδικά της Λιβύης και του Ισραήλ, ενώ η Αίγυπτος κερδίζει το θαλάσσιο «οικόπεδο» 10 στο οποίο πραγματοποιούνται ήδη εξορύξεις. Κάτι τέτοιο ωστόσο δεν αναμένεται να συμβεί καθώς –όπως αναφέραμε και στο προηγούμενο Κεφάλαιο– η Αίγυπτος, το Ισραήλ και ο Λίβανος έχουν ξεκινήσει τριμερείς συνεργασίες με την Κύπρο και την Ελλάδα.

Την πρόθεση αυτή επιβεβαιώνουν και οι δηλώσεις⁹⁵ τόσο της Αιγυπτιακής όσο και της Ισραηλινής πλευράς έπειτα από έκδοση τουρκικής NAVTEX⁹⁶ και την απόπειρα διεξαγωγής γεώτρησης από το τουρκικό πλοίο-γεωτρύπανο «Πορθητής» στην κυπριακή ΑΟΖ τον Μάιο του 2019. Σύμφωνα με αυτές, ο Πρέσβης του Ισραήλ στην Κύπρο δήλωσε⁹⁷ πως «*Το Ισραήλ παρακολουθεί με σοβαρή ανησυχία τα πρόσφατα μέτρα που έλαβε η Τουρκία στην ΑΟΖ της Κύπρου, στα ανοιχτά της δυτικής ακτής. Επαναλαμβάνω την πλήρη υποστήριξή και την αλληλεγγύη προς την άσκηση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων στην ΑΟΖ και εκφράζουμε την αντίθεσή μας σε κάθε προσπάθεια παραβίασης αυτών των δικαιωμάτων*» ενώ η Πρέσβειρα της Αιγύπτου δήλωσε⁹⁸ αντίστοιχα πως «*Ελπίζουμε ότι δεν θα φθάσουμε στο σημείο να*

⁹³ Βλ. <http://www.skai.gr/news/politics/article/389973/oles-oi-tourkikes-diekdikiseis-stin-anatoliki-mesogeio-se-hartes-19-11-2018/>.

⁹⁴ Όπως έχουμε αναφέρει ο Λίβανος δεν έχει επικυρώσει μέχρι και σήμερα.

⁹⁵ Βλ. <https://www.thetoc.gr/politiki/article/omadika-pura-stin-tourkia-gia-ti-nea-proklisi-stin-kupriaki-aoz>.

⁹⁶ Σύμφωνα με την επίσημη ιστοσελίδα της Υδρογραφικής Υπηρεσίας του ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού στο <https://www.hnhs.gr/el/2015-05-28-16-58-20/2015-05-28-16-59-41/navtex>. «*Το NAVTEX είναι μία διεθνής προσφερόμενη Υπηρεσία που σκοπό έχει τη διασπορά, στα πλοία εν πλω, ναυτιλιακών, μετεωρολογικών και κατεπειγουσής φύσεως πληροφοριών που αφορούν στις παράκτιες θαλάσσιες περιοχές. Οι πληροφορίες λαμβάνονται αυτόματα και εκτυπώνονται απ' ευθείας με τηλετυπικό τρόπο*».

⁹⁷ Βλ. <http://www.sigmalive.com/news/politics/566347/sto-pleuro-tis-kyprou-kai-to-israil-quotsovari-anisixia-me-tourkiaquot>.

⁹⁸ Βλ. <http://www.sigmalive.com/news/energia/521955/stratiotiki-apeili-aigyptouisrail-vlepoun-oi-tourkoi-se-aoz>.

χρησιμοποιήσουμε τον στρατό στην περιοχή, αλλά θα προσφέρουμε όποια δυνατή βοήθεια στην Κύπρο».

Όσον αφορά τέλος τη Συρία, δεν αναμένεται να έχουμε κάποια εξέλιξη επί του ζητήματος της οριοθέτησης με οποιοδήποτε μέρος, καθώς στο εσωτερικό της επικρατεί έντονη αναταραχή⁹⁹. Η Συρία ειδικότερα δεν επηρεάζεται ούτε ως ή άλλως από τις τουρκικές θέσεις για τα νησιά, καθώς η Κύπρος δε παρεμβάλλεται μεταξύ της Συριακής και Τουρκικής ΑΟΖ. Αυτός ήταν ενδεχομένως και ο βασικός λόγος που η Τουρκία δεν παρουσίασε κάποια ιδιαίτερη πρόταση οριοθέτησης στη Συρία, όπως έπραξε με τα υπόλοιπα κράτη της Ανατολικής Μεσογείου.

4.3. Η οριοθέτηση της Ελληνικής ΑΟΖ

Όσον αφορά στην οριοθέτηση της ΑΟΖ της Ελλάδας με τα γειτονικά της κράτη στην Ανατολική Μεσόγειο, πρέπει να αναφέρουμε ότι ο παράγοντας που επηρεάζει περισσότερο την ελληνική πλευρά στην απόπειρα προσέγγισης άλλων κρατών, είναι η επιθετική εξωτερική πολιτική της Τουρκίας. Η πολιτική αυτή πήρε «σάρκα και οστά» με την απόφαση¹⁰⁰ της Μεγάλης Εθνοσυνέλευσης της Τουρκίας το 1995 και το «έγγραφο πολιτικής ασφαλείας» του τουρκικού Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας το 2005, κατά τα οποία η επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης της Ελλάδας από τα έξι (6) στα δώδεκα (12) ναυτικά μίλια συνιστά «*αιτία πολέμου*» το γνωστό πλέον σε όλους «*casus belli*». Παρ' όλα αυτά η χώρα μας έχει κατά καιρούς διεξάγει διερευνητικές ομιλίες με την Τουρκία για τα ζητήματα αυτά.

Όσον αφορά τη Λιβύη, αν και έχει προσπαθήσει¹⁰¹ να καταλήξει σε συμφωνία οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνών στην περιοχή νοτίως της Κρήτης, εν τούτοις αυτό δεν κατέστη δυνατό για αρκετούς λόγους. Καταρχήν η Λιβύη ζητάει να αναγνωρίσουμε το «*κλείσιμο*» του κόλπου της Σύρτης, στο οποίο προέβη χωρίς προηγούμενη συνεννόηση με την Ελλάδα το 1973 και να μην δοθεί επήρεια στην ελληνική νήσο Γαύδο κατά την οριοθέτηση, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι δεν υποστηρίζει τη μέθοδο της μέσης γραμμής αλλά αυτήν της ευθυδικίας. Επομένως δεν αναμένεται σύντομα κάποια εξέλιξη μεταξύ των δύο μερών, αν αναλογιστούμε και την εσωτερική αναταραχή που επικρατεί στο εσωτερικό της.

---

⁹⁹ Βλ. <https://www.newsbeast.gr/world/arthro/4731081/to-chroniko-toy-chaos-sti-livy-ipo-tin-ptosi-toy-kantafi-mechri-simera> και <https://www.iefimerida.gr/kosmos/gynaika-ehei-katadythei-sta-130-metra>.

¹⁰⁰ Πουλάντζας Μ. Νικόλαος, *Το δίκαιο της θάλασσας* (β' έκδοση). ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, Αθήνα, 2007, σσ. 141-144.

¹⁰¹ Ροζάκης Λ. Χρήστος, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο*. Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σσ. 47-48 και Καρυώτης Θεόδωρος, *Η ΑΟΖ της Ελλάδας*. ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα, 2014, σσ. 207-208.

Οι επαφές της χώρας μας με την Κυπριακή Δημοκρατία αντίστοιχα, έπειτα από μια μεγάλη περίοδο αδιαφορίας από τη δική μας πλευρά, ξεκίνησαν το 2003 με αφορμή την επικείμενη οριοθέτηση της ΑΟΖ της Κύπρου με την Αίγυπτο. Η ανησυχία της ελληνικής πλευράς για ενδεχόμενη πολεμική σύρραξη με την Τουρκία ήταν τέτοια, ώστε ζητήσαμε από την Κυπριακή πλευρά να οριοθετήσει την ΑΟΖ στα 8 νμ μη λαμβάνοντας υπόψη την πλήρη επήρεια του Καστελόριζου ώστε να μην δημιουργηθούν εντάσεις με την Τουρκία. Πέραν όμως αυτού του συμβάντος, δεν έχει διαρρεύσει κάποια άλλη πληροφορία σχετικά με τις εξελίξεις πάνω στο ζήτημα αυτό. Η χώρα μας έχει απλώς περιοριστεί στο να υπερασπίζεται τα κυριαρχικά δικαιώματα της Κυπριακής Δημοκρατίας μέσα από δηλώσεις που καταδικάζουν την τουρκική εξωτερική πολιτική.

Μείζον πρόβλημα τέλος για την Ελλάδα αποτελεί η οριοθέτηση με την Τουρκία. Αν και έχουμε ξεκινήσει διερευνητικές συναντήσεις¹⁰² από το 2000, η υπογραφή συμφωνίας μοιάζει με σενάριο ταινίας επιστημονικής φαντασίας. Η κυριότερη ανησυχία πάντως της Τουρκίας, ο «εφιάλτης» της όπως τον χαρακτηρίζει¹⁰³ ο Θεόδωρος Καρυώτης, είναι η επήρεια που ασκούν τα νησιά του Αιγαίου -ειδικά το Καστελόριζο- στη χάραξη της οριοθετικής γραμμής των δύο μερών. Αυτό συμβαίνει επειδή αν η Τουρκία δεχτεί ότι τα ελληνικά νησιά έχουν ΑΟΖ και ασκούν πλήρη επήρεια στη χάραξη της οριοθετικής γραμμής, τότε η δική της ΑΟΖ θα περιοριστεί σημαντικά τόσο στο Αιγαίο όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο.

4.4. Οι εκκρεμότητες των υπολοίπων κρατών

Αν και οι εκκρεμότητες των υπολοίπων κρατών της Ανατολικής Μεσογείου έχουν αναφερθεί εμμέσως με την εξέταση των αντίστοιχων της Κύπρου, της Τουρκίας και της Ελλάδας, θα προβούμε σε μία σύντομη ανασκόπηση. Πριν προχωρήσουμε όμως παρακάτω, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών της Κυπριακής Δημοκρατίας, μετά και την μονομερή οριοθέτηση του Βόρειου και Βορειοδυτικού τμήματός της και την έκδηλη υποστήριξη της διεθνούς γνώμης, θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη και μη ανατρέψιμη.

Προκειμένου η Λιβύη να προχωρήσει μελλοντικά σε κάποια -έστω και μερική- οριοθέτηση της ΑΟΖ της με την Ελλάδα, θα πρέπει να ξεπεράσει τα «εμπόδια» της Σύρτης, της Γαύδου και της μέσης απόστασης, αλλά και να είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει την (σίγουρα έντονη) αντίδραση της Τουρκίας, καθώς το πιο πιθανό είναι μία νέα συμφωνία να έρχεται σε

---

¹⁰² Ροζάκης Λ. Χρήστος, οπ.π., σ. 49.

¹⁰³ Καρυώτης Θεόδωρος, *Η ΑΟΖ της Ελλάδας*. ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα, 2014, σσ. 210-218.

αντίθεση με την οριοθέτηση του Τουρκολιβυκού Μνημονίου. Η Συρία από την άλλη, λόγω της προβληματικής εσωτερικής της κατάστασης δεν αναμένεται να προβεί σύντομα σε κάποια ενέργεια οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών με άλλο κράτος. Αν ωστόσο προχωρήσει σε οριοθέτηση με την Τουρκία, μπορεί τα όρια φαινομενικά να μην επηρεάζουν ιδιαίτερα¹⁰⁴ την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο, ουσιαστικά όμως οι τουρκικές θέσεις θα έχουν αναγνωριστεί επίσημα από ένα κράτος της περιοχής αυτής, δημιουργώντας «ρήγματα» στις υπόλοιπες συμφωνίες.

Το Ισραήλ και ο Λίβανος από την άλλη, με πιθανότερη χώρα την πρώτη, δεν αποκλείεται να εκπλήξουν ευχάριστα τη διεθνή κοινότητα όσον αφορά στην οριοθέτηση των θαλασσίων ζωνών τους. Οι τριμερείς συνεργασίες που έχουν εγκαινιάσει και τα δύο αυτά κράτη με τη χώρα μας και την Κυπριακή Δημοκρατία, η υποστήριξη των ΗΠΑ και οι θετικές δηλώσεις όλων των μερών προμηνύουν θετικές εξελίξεις στον τομέα της οριοθέτησης. Η αντιπαράθεση ωστόσο του Λιβάνου με το Ισραήλ δεν αναμένεται να λυθεί εύκολα χωρίς το δεύτερο μέρος να προβεί σε μία -έστω και μικρή- παραχώρηση. Τι έχουν όμως να μας διδάξουν οι απόπειρες -επιτυχημένες και μη- οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών στην Ανατολική Μεσόγειο;

---

¹⁰⁴ Όπως φαίνεται στο **Παράρτημα ΙΘ** τα όρια της Συριακής ΑΟΖ, σύμφωνα με τις προτάσεις της Τουρκικής πλευράς, θα βρίσκονται αναπόφευκτα βορειοανατολικά της αντίστοιχης του Λιβάνου.

5. Συμπεράσματα

Ένα πρώτο συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουμε είναι πως ο καλύτερος τρόπος να εκμεταλλευτεί τα ενεργειακά του κοιτάσματα ένα κράτος είναι η κήρυξη της Αποκλειστικής Οικονομικής του Ζώνης και η οριοθέτησή της με τα όμορα κράτη. Αυτό συνεπάγεται τη δυνατότητα διενέργειας διαγωνισμού για την παραχώρηση έρευνας και εξόρυξης όσων κοιτασμάτων εντοπιστούν, γεγονός που οδηγεί σε περεταίρω συνεργασίες σε οικονομικό, εμπορικό αλλά και πολιτικό επίπεδο, όπως οι τριμερείς που σύναψαν η Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου, το κράτος του Ισραήλ και η Δημοκρατία του Λιβάνου με την Κυπριακή Δημοκρατία και τη χώρα μας.

Το δεύτερο συμπέρασμα στο οποίο μας οδηγεί αναπόφευκτα η προαναφερθείσα παρατήρηση είναι το γεγονός ότι -όπως εξέφρασαν και οι ηγέτες των προαναφερθέντων συνεργαζόμενων χωρών- πρέπει να επισπευθούν οι ενέργειες της χώρας μας για την οριοθέτηση της ελληνικής ΑΟΖ με την αντίστοιχη της Κύπρου και της Αίγυπτου¹⁰⁵. Η ανάγκη αυτή καθίσταται επιτακτική λόγω της υποστήριξης των δύο αυτών χωρών από τις ΗΠΑ, οι οποίες διαδραματίζουν καθοριστικό στην εξέλιξη των γεγονότων ανά την υφήλιο. Αν η χώρα μας αφήσει την ευκαιρία αυτή ανεκμετάλλευτη, κανείς δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι η στάση τόσο της Αιγύπτου όσο και της Τουρκίας δεν θα αλλάξει προς το χειρότερο, με δυσάρεστα για τη χώρα μας αποτελέσματα.

Και η Τουρκία; Αυτό είναι το τρίτο συμπέρασμα που εξάγουμε από τα γεγονότα που έχουμε παραθέσει μέχρι τώρα. Το σίγουρο είναι πως η Τουρκία επεδίωκε ανέκαθεν την ανάληψη ηγετικού ρόλου, τόσο στο Αιγαίο όσο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Αυτός ήταν και ο λόγος που έφτασε στο σημείο να καταλάβει το βόρειο τμήμα της Κύπρου και να απειλήσει με πόλεμο τη χώρα μας. Τα πρόσφατα γεγονότα ωστόσο καταδεικνύουν πως αν και είναι ικανή να προβεί σε προκλητικές ενέργειες, δεν προχωρά παραπέρα όταν σύσσωμη η διεθνής κοινή γνώμη είναι εναντίον της.

Κλείνοντας, θα πρέπει να τονίσουμε πως προτού προβούμε σε οποιαδήποτε ενέργεια οριοθέτησης, ειδικά με την Τουρκία, θα πρέπει να έχουν προηγηθεί διερευνητικές συνομιλίες της χώρας μας όχι μόνο με τα συμβαλλόμενα μέρη αλλά και με τους υπόλοιπους δρώντες της Ανατολικής Μεσογείου, είτε αυτοί είναι άλλα κράτη είτε διεθνείς οργανισμοί. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να εξασφαλίσουμε μία «δίκαιη λύση» για τη χώρα μας. Αυτό που

---

¹⁰⁵ Το υπόλοιπο μέρος που δεν έχει ακόμα οριοθετηθεί.

πρέπει να έχουμε συνέχεια κατά νου ειδικά σε περιπτώσεις διαιτησίας, όπως εύστοχα σημειώνει ο Εμμανουήλ Ρούκουνας¹⁰⁶, είναι ότι:

« Κανείς δεν παίρνει όσα ζητά »

---

¹⁰⁶ Ρούκουνας Εμμανουήλ, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο* (2η έκδοση). ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Αθήνα, 2015, σ. 374.

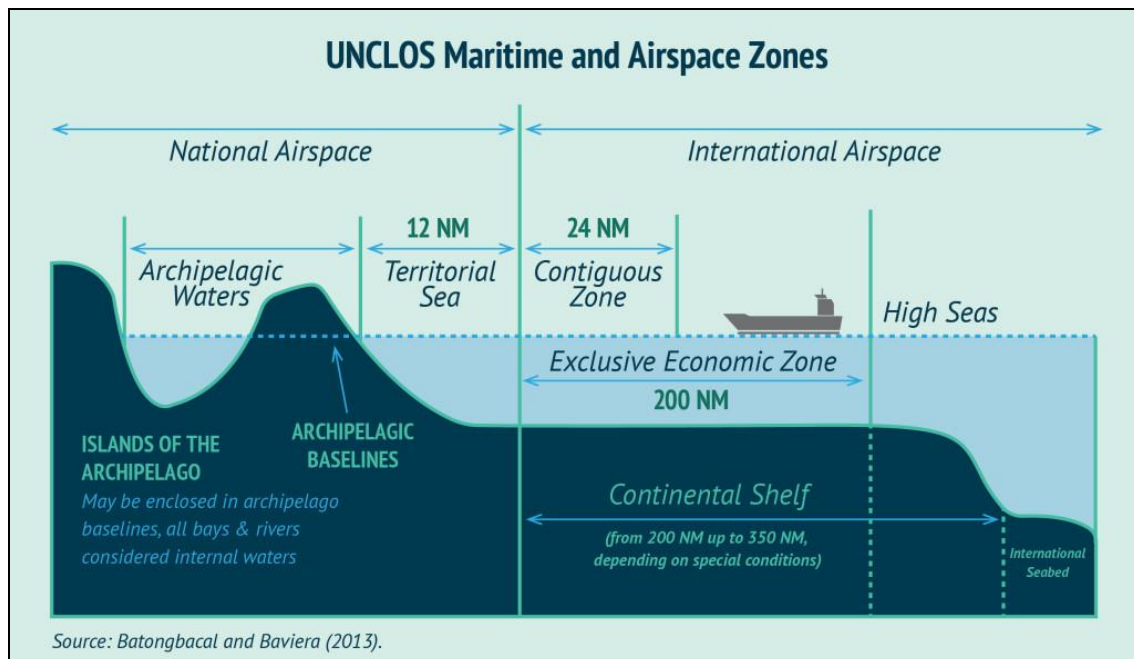
Παραρτήματα

A. Η λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου

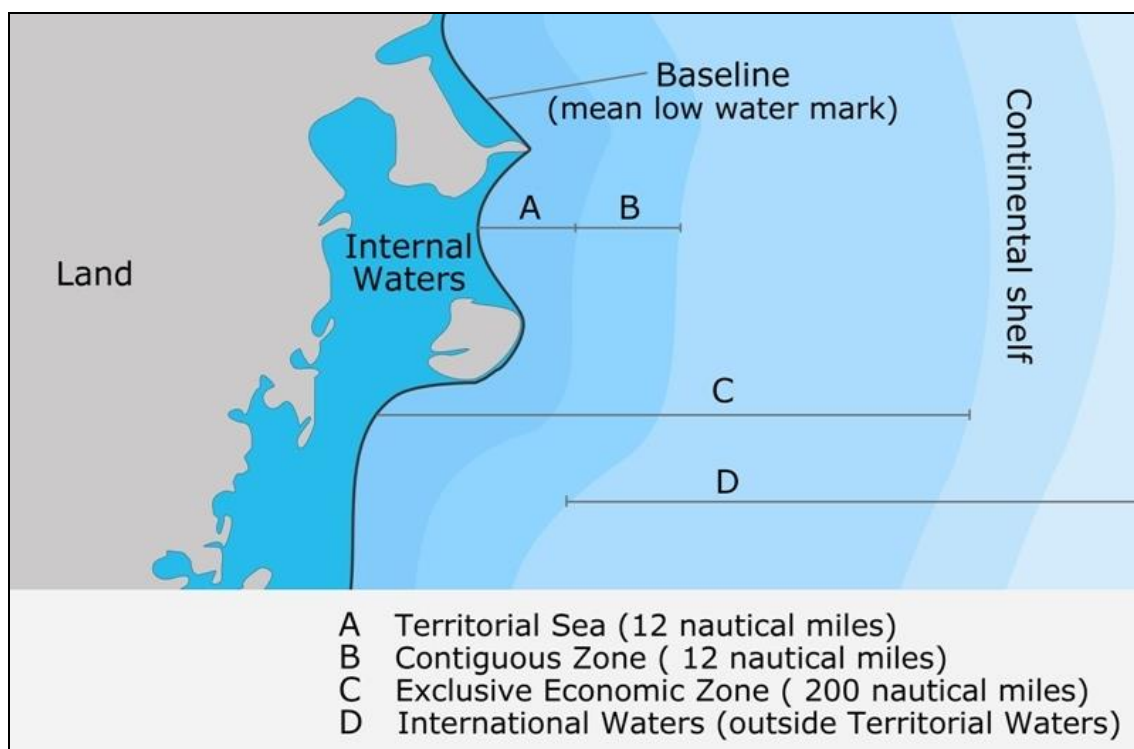

(Πηγή: <https://www.ilidakampos.gr/index.php/oikonomia/129-o-amythitos-thisavros-ton-ellinikon-vythou>)

B. Οι θαλάσσιες ζώνες σύμφωνα με την UNCLOS

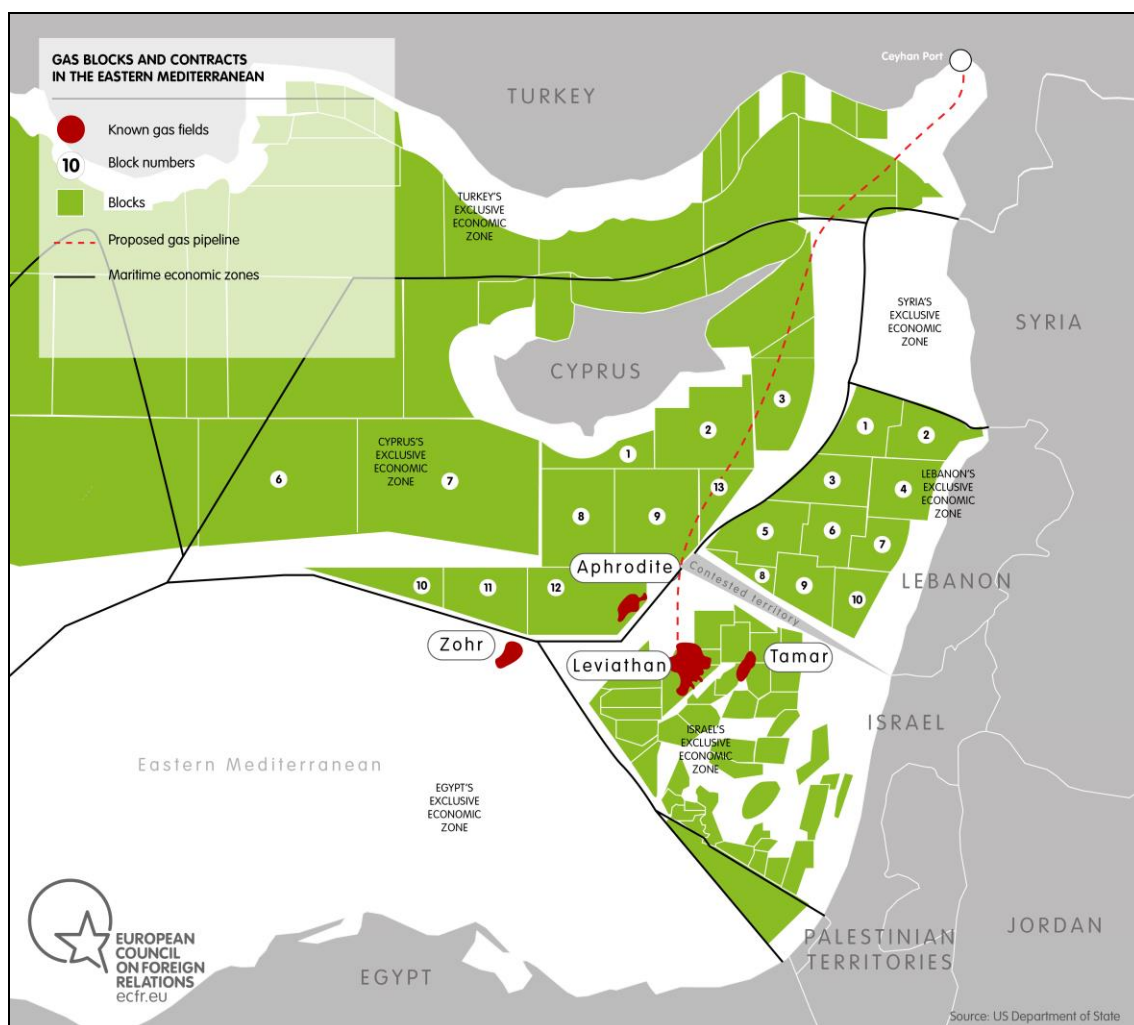
(Πηγή: <https://amti.csis.org/what-makes-an-island-land-reclamation-and-the-south-china-sea-arbitration/>)

(Πηγή: <https://portlets.arcticportal.org/unclos>)

Γ. Τα κυριότερα κοιτάσματα φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο

(Πηγή: https://www.ecfr.eu/publications/summary/a_flammable_peace_why_gas_deals_wont_end_conflict_in_the_middle_east)

Key recent gas discoveries in the Eastern Mediterranean			
Gas field	Country	Year of discovery	Resources
Tamar	Israel	2009	280 bcm (Gross mean resources)
Leviathan	Israel	2010	620 bcm (Gross mean resources)
Aphrodite	Cyprus	2011	140 bcm (Gross mean resources)
Zohr	Egypt	2015	850 bcm (Potential of lean gas in place)

Data sources: Noble Energy and Eni (2015) [bcm: billion cubic metres].

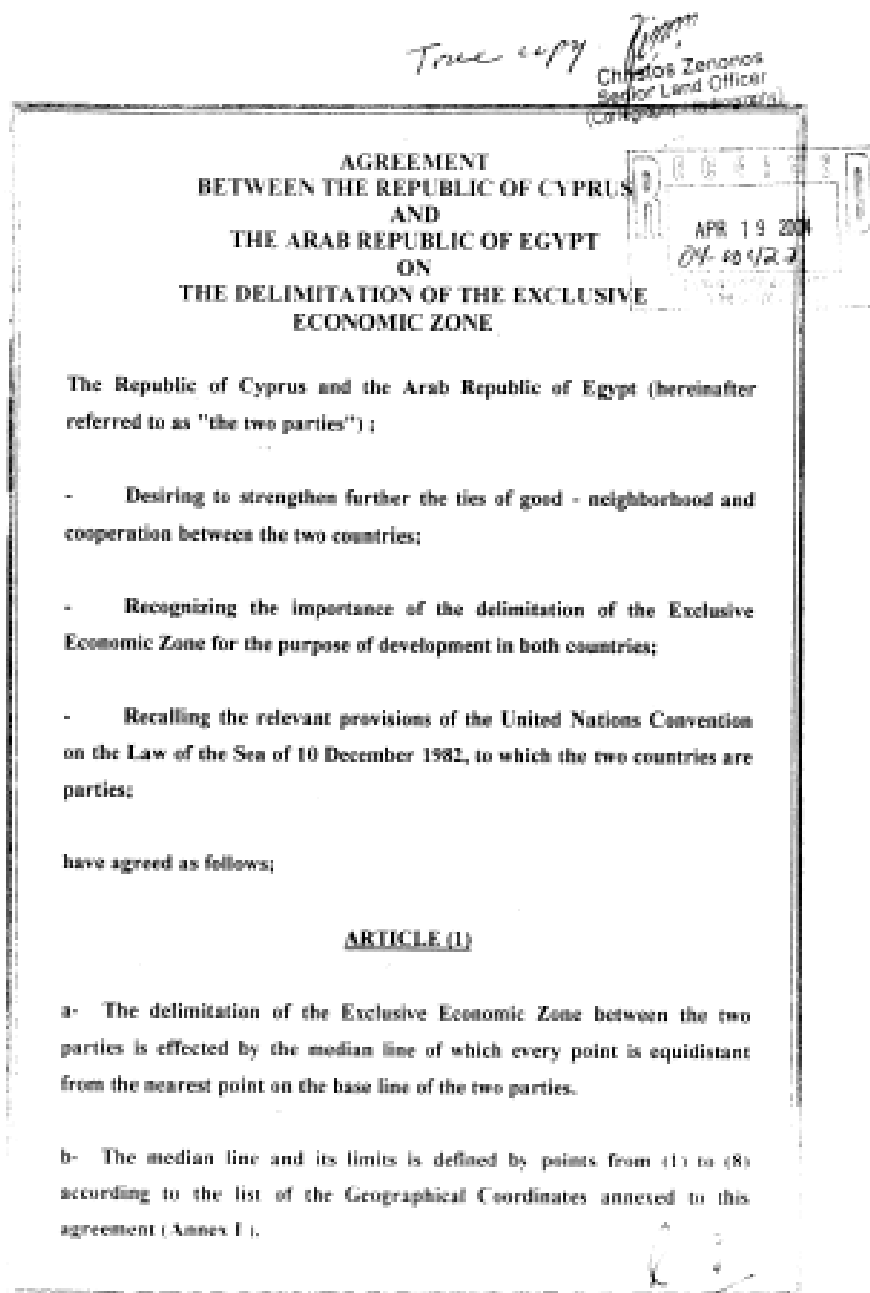
(Πηγή: http://bruegel.org/wp-content/uploads/2015/11/ST_GZ_30-11-15.jpg)

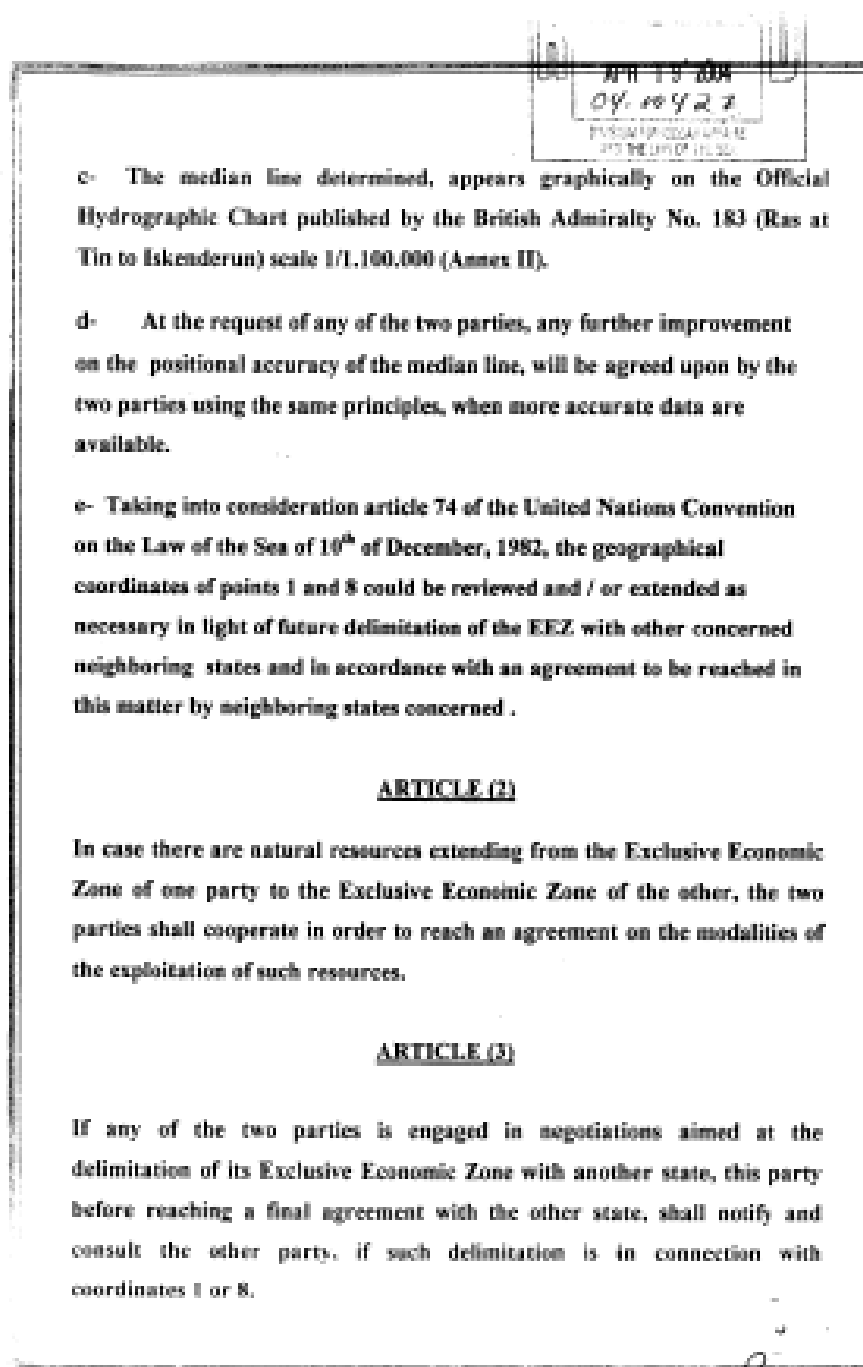
Δ. *Η λεκάνη της Λεβαντίνης*

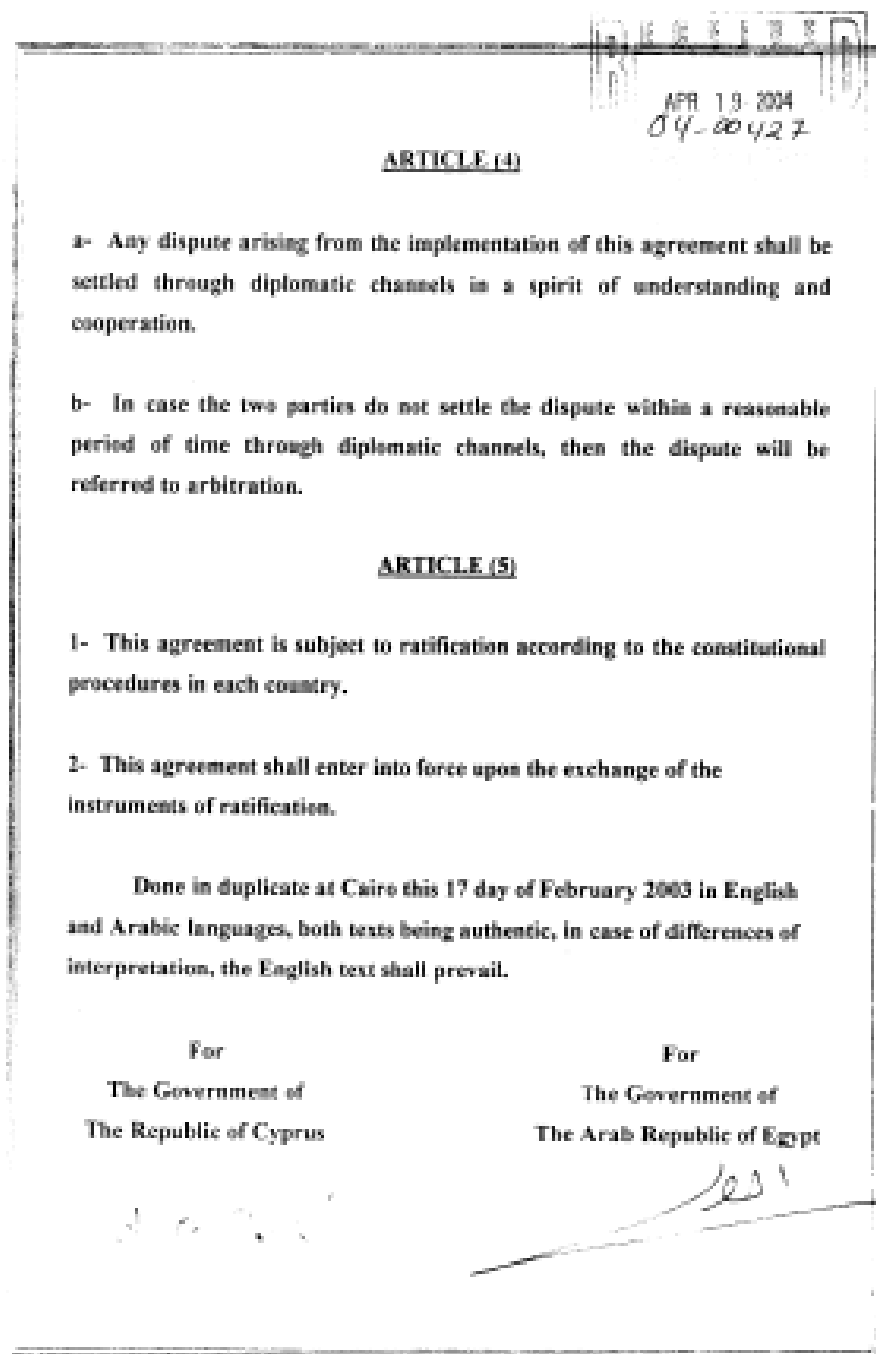

(Πηγή: <https://www.worldbulletin.net/middle-east/israel-jordan-gas-deal-in-jeopardy-due-to-gaza-h143973.html>)

E. Η Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ Κύπρου-Αιγύπτου (στην αγγλική)

ANNEX I
LIST OF GEOGRAPHICAL COORDINATES OF POINTS (1) TO (8)
DEFINING THE MEDIAN LINE AND ITS LIMITS ANNEXED TO THE
AGREEMENT BETWEEN THE REPUBLIC OF CYPRUS AND THE ARAB
REPUBLIC OF EGYPT ON THE DELIMITATION OF THE EXCLUSIVE
ECONOMIC ZONE

LIST OF GEOGRAPHICAL COORDINATES		
POINT	LATITUDE	LONGITUDE
1	33° 45' 00"	30° 05' 00"
2	33° 34' 00"	30° 28' 30"
3	33° 30' 40"	30° 36' 40"
4	33° 21' 20"	31° 07' 00"
5	33° 11' 30"	31° 34' 30"
6	33° 07' 20"	32° 01' 20"
7	33° 00' 40"	32° 31' 00"
8	32° 53' 20"	32° 58' 20"

* The geographical Coordinates of point (1 & 8) could be reviewed and/or extended as necessary in accordance with the provisions of this agreement .

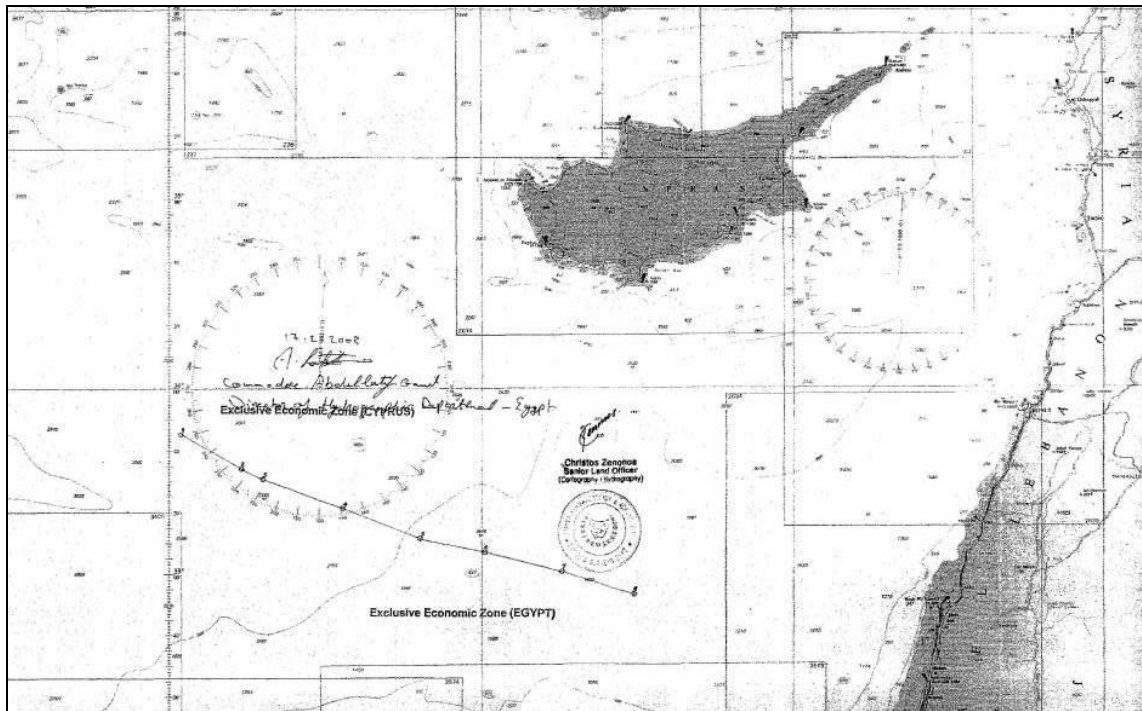
NOTE 1: The median line determined, appears graphically on the Official Hydrographic Chart published by the British Admiralty, No.183 (Ras at Tin to Iskenderun) scale 1/ 1.100.000, Annex II of the above agreement . The positional accuracy of the median line and the derived geographical coordinates of the turning points (1) to (8) , is that of the above mentioned British chart.

NOTE 2: Any further improvement on the positional accuracy of the median line, will be agreed upon by the two parties using the same principles, when more accurate data is available.

Ministry of Interior
 Department of Lands and Surveys
 Hydrographic Unit
CYPRUS
 Name and title . . . *CHRISTOS ZENONAKIS* *Chief Hydrographer*
 Signed . . . *[Signature]*
 Date . . . *17.2.2003*

The Director of the Egyptian
 Hydrographic Department
EGYPT
 Name and title . . . *[Signature]*
 Signed . . . *[Signature]*
 Date . . . *04.04.2004*

[Signature]

Πηγή: <https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/CYP.htm>

ΣΤ. Η Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ Κύπρου-Λιβάνου (στην αγγλική)

**AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF LEBANON
AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF CYPRUS ON THE DELIMITATION
OF THE EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE**

The Government of the Republic of Lebanon and the Government of the Republic of Cyprus (hereinafter referred to as "the two Parties");

- Desiring to strengthen further the ties of good neighborhood and cooperation between the two countries;
  - Recognizing the importance of the delimitation of the Exclusive Economic Zone for the purpose of development in both countries;
  - Recalling the relevant provisions of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10 December 1982, to which the two countries are parties;
- Have agreed as follows;

Article 1

- a. The delimitation of the Exclusive Economic Zone between the two Parties is effected by the median line of which every point is equidistant from the nearest point on the baseline of the two Parties.
- b. The median line and its limits is defined by points (1) to (6) according to the list of Geographical Coordinates annexed to this Agreement (Annex I).
- c. The median line determined, appears graphically on the Official Hydrographic Chart published by the British Admiralty, No.183 (Ras at Tin to Iskenderun), scale 1/1,100,000 (Annex II).
- d. At the request of any of the two Parties, any further improvement on the positional accuracy of the median line, will be agreed upon by the two Parties using the same principles, when more accurate data are available.
- e. Taking into consideration article 74 of the United Nations Convention on the Law of the Sea of 10th of December, 1982, the geographical coordinates of points (1) and (6) could be reviewed and/or extended and duly revised as necessary in light of future delimitation of the Exclusive Economic Zone with other concerned neighboring States and in accordance with an agreement to be reached in this matter by the neighboring States concerned.

Article 2

In case there are natural resources extending from the Exclusive Economic Zone of one Party to the Exclusive Economic Zone of the other, the two Parties shall cooperate in order to reach an agreement on the modalities of the exploitation of such resources.

Article 3

If any of the two Parties is engaged in negotiations aimed at the delimitation of its Exclusive Economic Zone with another State, this Party, before reaching a final agreement with the other State, shall notify and consult the other Party, if such delimitation is in connection with coordinates (1) or (6).

Article 4

- a. Any dispute arising from the implementation of this Agreement shall be settled through diplomatic channels in a spirit of understanding and cooperation.
- b. In case the two Parties do not settle the dispute within a reasonable period of time through diplomatic channels, then the dispute will be referred to arbitration.

Article 5

1. This Agreement is subject to ratification according to the constitutional procedures in each country.
2. This Agreement shall enter into force upon the exchange of the instruments of ratification.

DONE in duplicate at Beirut this 17th day of January 2007 in English and Arabic languages, both texts being equally authentic. In case of differences of interpretation, the English text shall prevail.

For the Government of The Republic of Lebanon

For the Government of The Republic of Cyprus

ANNEX I

List of Geographical Coordinates of points 1 to 6 defining the median line and its limits annexed to the Agreement between the Republic of Lebanon and the Republic of Cyprus on the Delimitation of the Exclusive Economic Zone

Number Of Point Latitude (North) Longitude (East)

1 33°38'40" 33°53'40"

2 33°51'30" 34°02'50"

3 33°59'40" 34°18'00"

4 34°23'20" 34°44'00"

5 34°39'30" 34°53'50"

6 34°45'00" 34°56'00"

* The geographical coordinates of points 1 & 6 could be reviewed and/or extended and duly revised as necessary in accordance with the provisions of this Agreement.

NOTE 1: The median line determined, appears graphically on the Official Hydrographic Chart published by the British Admiralty, No.183 (Ras at Tin to Iskenderun), scale 1/1,100,000, Annex II to the above Agreement.

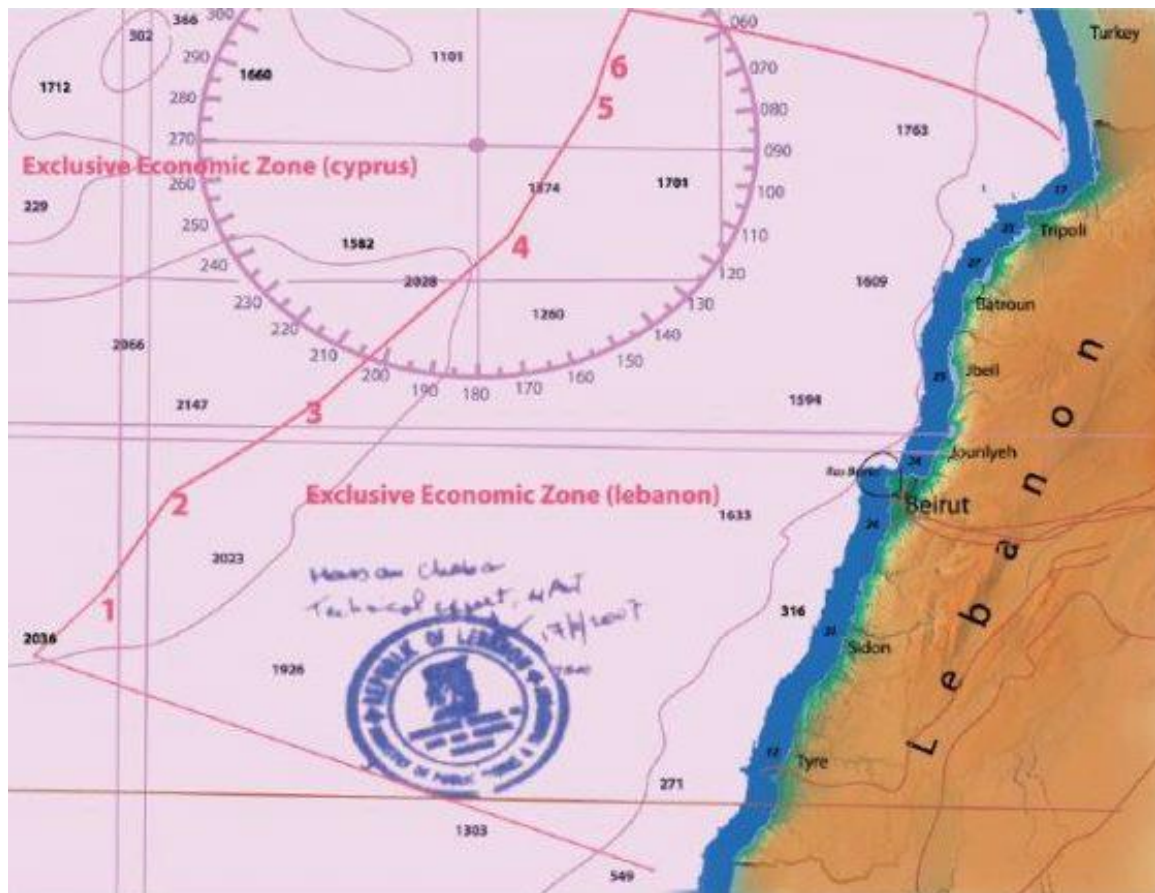
The positional accuracy of the median line and the derived geographical coordinates of the turning points (1) to (6) are those of the above mentioned British chart.

NOTE 2: Any further improvement on the positional accuracy of the median line will be agreed upon by the two Parties using the same principles, when more accurate data are available.

Ministry of Interior Ministry of Public Works & Transport

Department of Lands and Surveys Hydrographic Unit Directorate General of Land & Maritime Transport

(Πηγή: <https://www.mees.com/2012/9/28/op-ed-documents/cyprus-lebanon-cyprus-israel-offshore-delimitation/f994d750-6d1a-11e7-9675-d5a0b0510107>)

(Πηγή: <http://orientmontpelerin.ch/the-legal-framework-of-lebanons-maritime-boundaries-the-exclusive-economic-zone-and-offshore-hydrocarbon-resources/>)

Ζ. Η Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ Κύπρου-Ισραήλ (στην ελληνική)

Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης του Κράτους του Ισραήλ και της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης

Η Κυβέρνηση του Κράτους του Ισραήλ και η Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας (εφεξής αναφερόμενες, η κάθε μία, ως «Μέρος», και μαζί, ως «τα δύο Μέρη»)

Επιθυμώντας να ενισχύσουν περαιτέρω τους δεσμούς καλής γειτονίας και συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών·

Αναγνωρίζοντας τη σημασία της οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης για σκοπούς ανάπτυξης στις δύο χώρες·

Ανακαλώντας τις σχετικές με την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη πράξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας της 10^{ης} Δεκεμβρίου 1982·

Βασιζόμενες στους εφαρμοστέους στο θέμα κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου της θάλασσας·

Έχουν συμφωνήσει ως ακολούθως:

Άρθρο 1

(α) Η οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ των δύο Μερών γίνεται με βάση τη μέση γραμμή, ως αυτή ορίζεται στην πιο κάτω παράγραφο (β).

(β) Η μέση γραμμή μεταξύ των δύο Μερών και τα όρια της ορίζονται από τα σημεία 1 έως 12, σύμφωνα με τον κατάλογο των γεωγραφικών συντεταγμένων που επισυνάπτεται ως Παράρτημα Ι, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος αυτής της Συμφωνίας.

(γ) Η μέση γραμμή, όπως καθορίζεται, απεικονίζεται γραφικά στον Επίσημο Υδρογραφικό Ναυτικό Χάρτη που εκδόθηκε από το Βρετανικό Ναυαρχείο Αρ. 183 (από το Ρε'ς σε Τιν μέχρι την Αλεξανδρέττα), κλίμακα 1/1,100,000 (Επισυνάπτεται ως Παράρτημα ΙΙ, το οποίο αποτελεί αναπόσπαστο μέρος αυτής της Συμφωνίας).

(δ) Οι τιμές των συντεταγμένων των συμφωνηθέντων σημείων 1 έως 12 επί της μέσης γραμμής έχουν ημετερόνομη ισχύ έναντι του χάρτη που αναφέρεται στην παράγραφο (γ) πιο πάνω, και έναντι οποιουδήποτε άλλου χάρτη ή ναυτικού χάρτη που αποτυπώνει τη θέση της μέσης γραμμής μεταξύ των δύο Μερών.

(ε) Λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές με την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης μεταξύ Κρατών αρχές του εθνικού διεθνούς δικαίου, οι γεωγραφικές συντεταγμένες των σημείων 1 ή 12 δύνανται να αναθεωρηθούν και / ή να τροποποιηθούν ως είναι αναγκαίο υπό το φως μελλοντικής συμφωνίας σχετικά με την οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης που θα επιτευχθεί από τα τρία ενδιαφερόμενα Κράτη σε σχέση με κάθε ένα από τα προαναφερόμενα σημεία.

Άρθρο 2

Στην περίπτωση που υπάρχουν φυσικοί πόροι, συμπεριλαμβανομένων υδρογονανθρακικών κοιτασμάτων, που εκτείνονται από την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη του ενός Μέρους στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη του άλλου, τα δύο Μέρη θα συνεργαστούν με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας-πλαίσιο καταμερισμού για τους τρόπους κοινής ανάπτυξης και εκμετάλλευσης τέτοιων πόρων.

Άρθρο 3

Χωρίς επηρεασμό των προνοιών του Άρθρου 1(ε), εάν οποιοδήποτε από τα δύο Μέρη εμπλέκεται σε διαπραγματεύσεις οι οποίες αποσκοπούν στην οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με άλλο Κράτος, εκείνο το Μέρος, πριν από την επίτευξη τελικής συμφωνίας με το άλλο Κράτος, θα γνωστοποιήσει στο άλλο Μέρος και θα διαβουλευθεί με αυτό, εάν η οριοθέτηση έχει σχέση με τις συντεταγμένες 1 ή 12.

Άρθρο 4

(α) Οποιοδήποτε διαφορά προκύπτει από την ερμηνεία ή την εφαρμογή αυτής της Συμφωνίας θα διευθετείται μέσω της διπλωματικής οδού σε πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας.

(β) Σε περίπτωση που τα δύο Μέρη δεν διευθετήσουν τη διαφορά τους εντός εύλογου χρονικού διαστήματος μέσω της διπλωματικής οδού σύμφωνα με την παράγραφο (α) πιο πάνω, η διαφορά παραπέμπεται σε διαιτησία. Οι όροι αναφοράς και η διαδικασία της διαιτησίας ορίζονται από τα Μέρη, με αμοιβαία συμφωνία, πριν από την έναρξη της διαιτησίας.

Άρθρο 5

(α) Η Συμφωνία αυτή υπόκειται σε επικύρωση σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες σε κάθε χώρα.

(β) Η Συμφωνία αυτή τίθεται σε ισχύ με την ανταλλαγή των εγγράφων επικύρωσης.

Έγινε στη Λευκωσία στις 17 του Δεκεμβρίου 2010, που αντιστοιχεί στις 10 του Τεβέτ 5771, σε δύο αντίγραφα στην Εβραϊκή, Ελληνική και Αγγλική γλώσσα, με όλα τα κείμενα να είναι εξίσου αυθεντικά. Σε περίπτωση διαφοράς στην ερμηνεία των κειμένων, επικρατεί το Αγγλικό κείμενο.

Για την Κυβέρνηση του Κράτους του Ισραήλ.

Για την Κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Κατάλογος γεωγραφικών συντεταγμένων των σημείων 1 έως 12 στο επίπεδο αναφοράς WGS84 που ορίζουν τη μέση γραμμή μεταξύ του Κράτους του Ισραήλ και της Κυπριακής Δημοκρατίας και τα όριά της, που τίθενται ως παράρτημα στην Συμφωνία μεταξύ της Κυβέρνησης του Κράτους του Ισραήλ και της Κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας για την Οριοθέτηση της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης

<u>ΣΗΜΕΙΟ</u>	<u>ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ</u>	<u>ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΜΗΚΟΣ</u>
1	33°38'40"N	33°53'40"E
2	33°37'24"N	33°52'06"E
3	33°32'59"N	33°46'42"E
4	33°30'00"N	33°43'05"E
5	33°24'27"N	33°36'15"E
6	33°16'56"N	33°27'02"E
7	33°09'25"N	33°17'50"E
8	33°08'22"N	33°10'28"E
9	32°59'37"N	33°05'56"E
10	32°56'03"N	33°01'36"E
11	32°54'35"N	32°59'50"E
12	32°53'20"N	32°58'20"E

Οι γεωγραφικές συντεταγμένες των σημείων 1 και / ή 12 δύνανται να αναθεωρηθούν και / ή να τροποποιηθούν όπως κριθεί αναγκαίο σύμφωνα με τις πρόνοιες αυτής της Συμφωνίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 1: Η μέση γραμμή, ως έχει καθοριστεί γραφικά στον Επίσημο Υδρογραφικό Ναυτικό Χάρτη που εκδόθηκε από το Βρετανικό Ναυαρχείο Αρ. 183 (από το Ρα'ς ετ Τεν μέχρι την Αλεξανδρέττα) κλίμακα 1/1,100,000 (Επισυνάπτεται ως Παράρτημα II).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ 2: Η μέση γραμμή μεταξύ οποιουδήποτε δύο πιο πάνω αναφερομένων διαδοχικών σημείων ακολουθεί τη γεωδαισιακή γραμμή μεταξύ αυτών των σημείων.

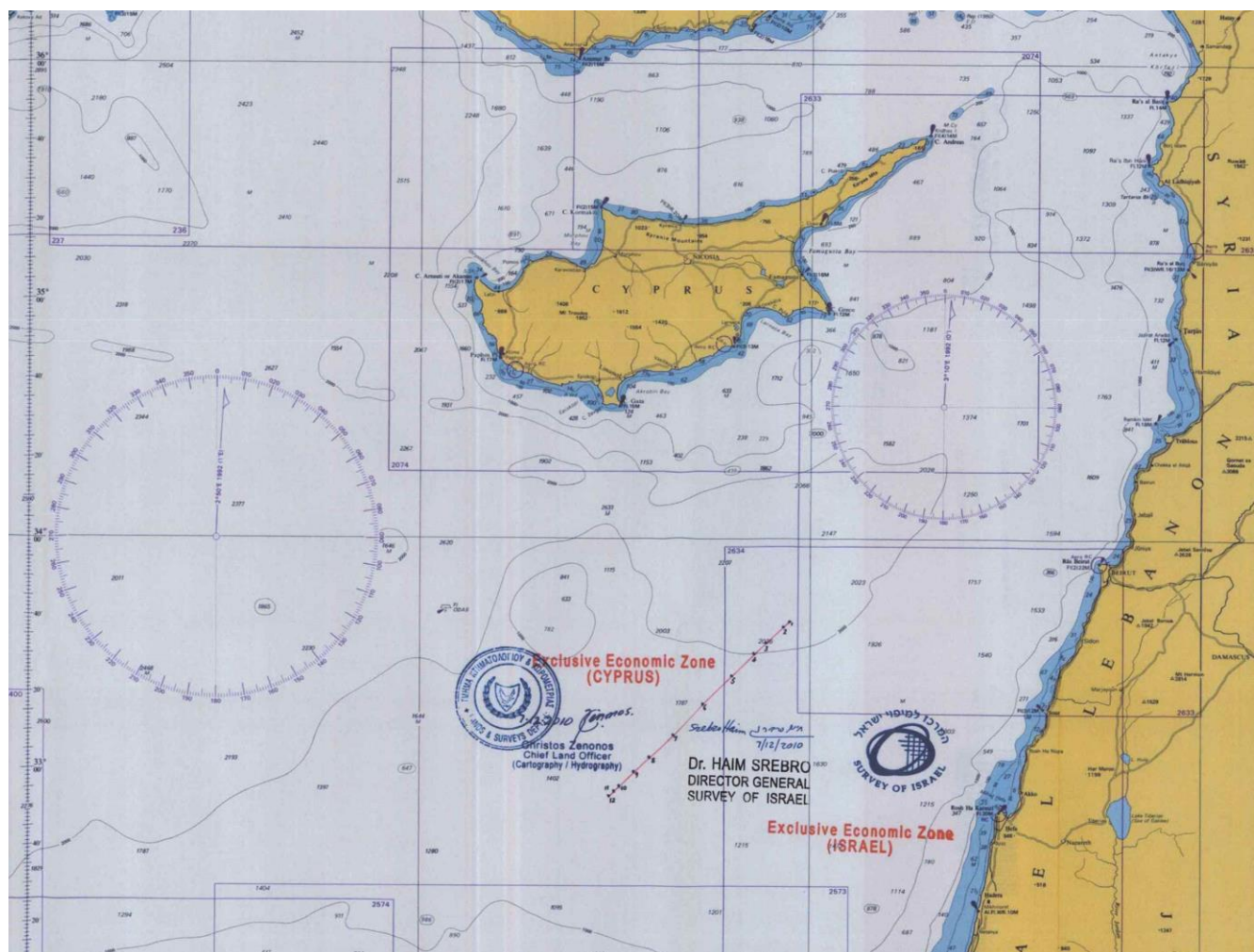
ΣΗΜΕΙΩΣΗ 3: Ο κατάλογος των γεωγραφικών συντεταγμένων ως πιο πάνω έχει τηξημένη ισχύ έναντι οποιουδήποτε χάρτη ή ναυτικού χάρτη που αποσκοπεί τη θέση της μέσης γραμμής μεταξύ των δύο Μερών.

 Dr. Haim Srebro

Γενικός Διευθυντής
 Χωρομετρία του Ισραήλ
 Για το Κράτος του Ισραήλ

 Mr. Christos Zervas

Πρώτος Υδρογράφος
 Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας
 Για την Κυπριακή Δημοκρατία

(Πηγή: https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/cyp_isr_eez_2010.pdf)

Η. Η επιστολές διαμαρτυρίας του Λιβάνου στον ΟΗΕ

14/07/2011
2082.11D

1

11.40050

Translated from Arabic

Beirut, 20 June 2011

Sir,

I write to you with regard to the exclusive economic zone of Lebanon. On 9 July 2010 and 11 October 2010, Lebanon deposited with the United Nations the geographical coordinates of, respectively, the southern and south-western maritime borders of that zone. The southern maritime border extends from point B1 on the shore at Ra's Naqurah, the first point on the 1949 Israeli-Lebanese General Armistice Agreement table of coordinates, to point 23, that is equidistant between the three countries concerned, and on the coordinates of which all must agree. The geographical coordinates of point 23 are latitude 33° 31' 51.17", longitude 33° 46' 08.78". Point 1 does not therefore represent the southern end of the median between the Lebanese Republic and the Republic of Cyprus that separates the exclusive economic zones of each country, and can only be viewed as a point that is shared by Lebanon and Cyprus. It is not a terminal point and therefore may not be taken as a starting point between Cyprus and any other country, particularly given the fact that it is just one point like any of the others on this line.

On 17 December 2010, the Republic of Cyprus and Israel, the occupying Power, signed an agreement in which they delimited their respective exclusive economic zones, using point 1 as a shared dividing point between Lebanon and Israel. Those zones are thus completely incompatible with the geographical points that Lebanon had deposited with the United Nations, and absorb part of the exclusive economic zone of Lebanon, which constitutes a flagrant attack on Lebanon's sovereign rights over that zone.

That agreement, which violates the sovereign and economic rights of Lebanon, could imperil international peace and security, particularly if one of those States should decide unilaterally to exercise sovereign authority over the region that Lebanon considers an inalienable part of its exclusive economic zone.

The State of Lebanon objects to the agreement between Cyprus and Israel in which they delimited their respective exclusive economic zones because the agreement affects points falling north of the line constituting the southern border of the exclusive economic zone of Lebanon, which is demarcated as being between points B1 and 23. Lebanon requests that the Secretary-General of the United Nations take all measures that he deems appropriate, with a view to avoiding conflict and safeguarding international peace and security.

Accept, Sir, the assurances of my highest consideration.

(Signed) Adnan Mansour

Minister for Foreign Affairs and Emigrants

His Excellency Mr. BAN Ki-moon

the Secretary-General of the United Nations

—

(Πηγή: https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/communications/lbn_re_cyp_isr_agreement2010.pdf)

02/11/2011
3372.11D

1

11.49826

Translated from Arabic

Republic of Lebanon

Ministry of Foreign Affairs and Emigrants

Beirut, 3 September 2011

Sir,

I am writing to you with regard to the claims deposited on 12 July 2011 by the Israeli mission concerning the geographical coordinates of the northern part of the territorial waters and exclusive economic zone that it alleges belong to Israel, and would remind you once again of the following letters:

- The two letters dated 9 July 2010 and 11 October 2010 by which Lebanon deposited the geographical coordinates of, respectively, the southern and south-western borders of its exclusive economic zone.
- The letter dated 20 June 2011 in which Lebanon made an official objection to the agreement signed by the Republic of Cyprus and Israel, in which they delimited their respective exclusive economic zones. Given that Lebanon considers Israel to be an occupying Power, the legal provisions and regulations must be applied, together with the international resolutions that regard as illegal any measure taken by an occupying Power with a view to seizing, administering or annexing part of the territory that it occupies.

Israel has adopted point 1 as the point that separates the exclusive economic zones of Cyprus, Israel and Lebanon, while it is point 23, which is equidistant between those three countries, the coordinates of which are given in the attachment, that is the proper point.

It is clear from the coordinates deposited by Israel that point 31 flagrantly violates the principles and rules of international law and constitutes an assault on Lebanese sovereignty. That point is north of the internationally recognized land borders of Lebanon that are set forth in the Faulet-Newcombe agreement and the Armistice Agreement signed on 23 March 1949, according to which the southern border of Lebanon is delimited from Ra's Naqurah at point B1, the coordinates of which are given in the attachment.

On the basis of the foregoing, it is clear that the geographical coordinates that were deposited with you by Israel violate the sovereign and economic rights of Lebanon over its territorial waters and exclusive economic zone, the coordinates of which are given in the attachment, and cut from those waters and that zone some 860 square kilometres. International peace and security could thus be imperilled, particularly if Israel, the occupying Power, should decide to pursue any economic activity in the aforementioned maritime area, which Lebanon considers to be an integral part of its territorial waters and exclusive economic zone.

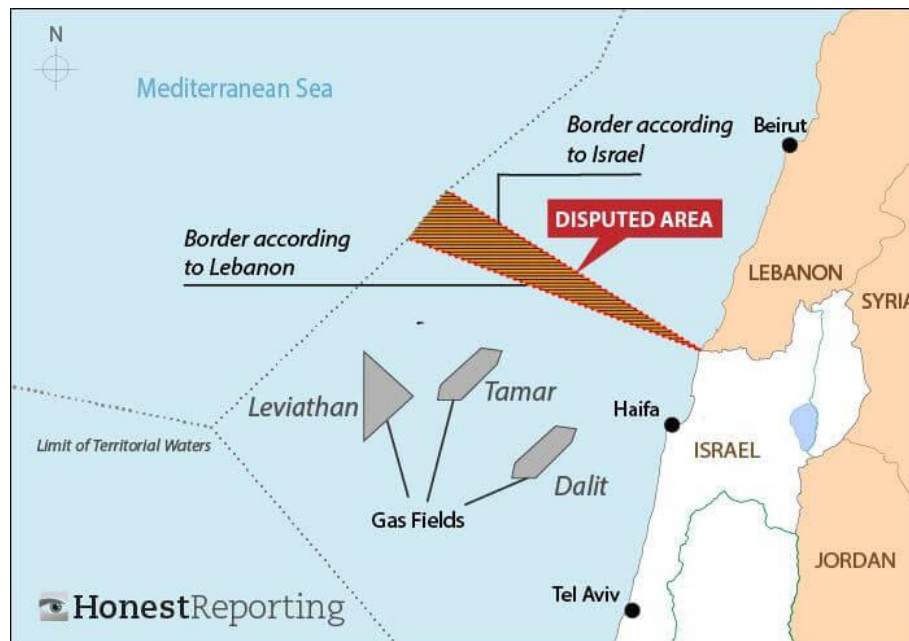
Mr. BAN Ki-moon

United Nations Secretary-General

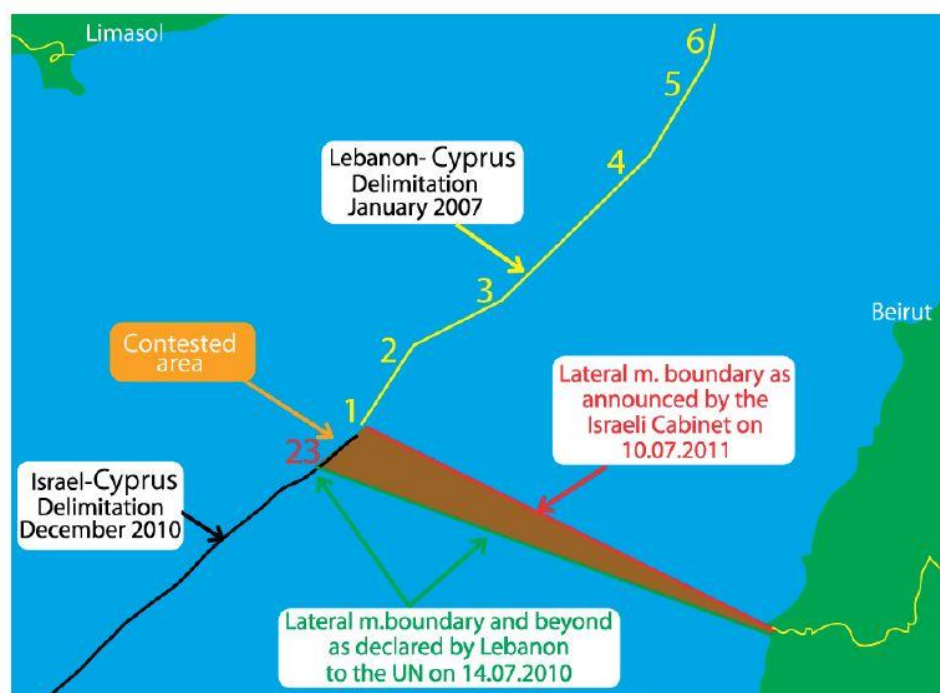
(Πηγή:https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/communications/lbn_re_isr_listofcoordinates_e.pdf)

Θ. Σχηματική αναπαράσταση της αντιπαράθεσης Λιβάνου-Ισραήλ

(Πηγή: <http://honestreporting.com/wp-content/uploads/2017/01/Israel-Map-Gas-Fields.jpg>)

Disputed border area between Israel and Lebanon (Source: PFC Energy, Memo Petroleum Risk Manager (May 2012), reproduced in GMF, Policy Brief, June 2012) (for illustration purposes only)

(Πηγή: <http://orientmontpelerin.ch/the-legal-framework-of-lebanons-maritime-boundaries-the-exclusive-economic-zone-and-offshore-hydrocarbon-resources/>)

I. Τα δύο σενάρια εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων φυσικού αερίου

(Πηγή: <http://www.sigmalive.com/news/energia/543636/leptomereies-apo-erevna-gia-kataskevi-tou-agogou-east-med>)

(Πηγή: <http://www.mcit.gov.cy/mcit/hydrocarbon.nsf/All/DC0683EEF7A13D2BC2257F5A003AC12F?OpenDocument>)

ΙΑ. Ο υποθαλάσσιος ηλεκτρικός αγωγός EuroAsia Interconnector

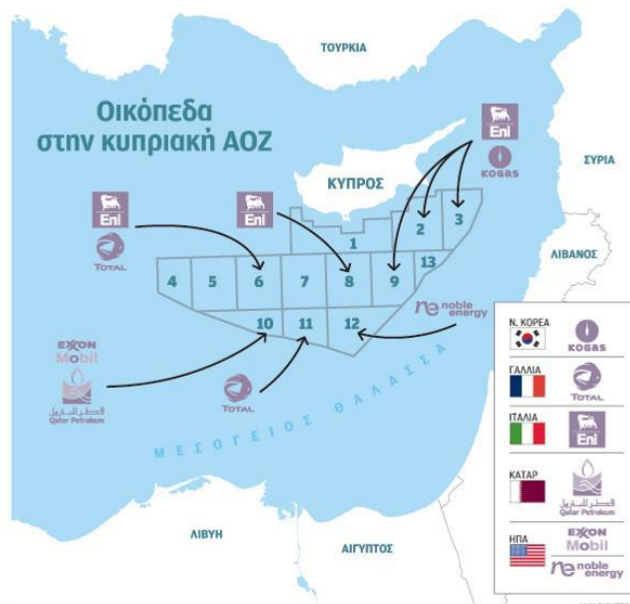

(Πηγή: <http://infognomonpolitics.blogspot.com/2019/01/euroasia-interconnector.html>)

(Πηγή: <https://www.euroasia-interconnector.com/>)

IB. Τα θαλάσσια «οικόπεδα» της Κυπριακής ΑΟΖ και οι αδειοδοτήσεις

Πηγή: <http://www.kathimerini.gr/889941/article/epikairothta/politikh/oi-energeiakoi-kolossoi-sthn-kypriakh-aoz>)

Υφιστάμενες Άδειες Έρευνας Υδρογονανθράκων

Τεμάχιο 2 – Χορηγήθηκε τον Ιανουάριο του 2013

- ENI Cyprus Limited (80%) - «Διαχειριστής»
- KOGAS Cyprus Limited (20%)

Τεμάχιο 3 – Χορηγήθηκε τον Ιανουάριο του 2013

- ENI Cyprus Limited (80%) - «Διαχειριστής»
- KOGAS Cyprus Limited (20%)

Τεμάχιο 9 – Χορηγήθηκε τον Ιανουάριο του 2013

- ENI Cyprus Limited (80%) - «Διαχειριστής»
- KOGAS Cyprus Limited (20%)

Τεμάχιο 11 – Χορηγήθηκε τον Φεβρουάριο του 2013

- TOTAL E&P Cyprus BV (100%) - «Διαχειριστής»

Τεμάχιο 12 – Χορηγήθηκε τον Οκτώβριο του 2008

- Noble Energy International Ltd (35%) - «Διαχειριστής»
- BG Cyprus Limited 35%
- Delek Drilling Limited Partnership 15%
- Avner Oil Exploration Limited Partnership 15%

Άδειες Έρευνας Υδρογονανθράκων που Τερματίστηκαν

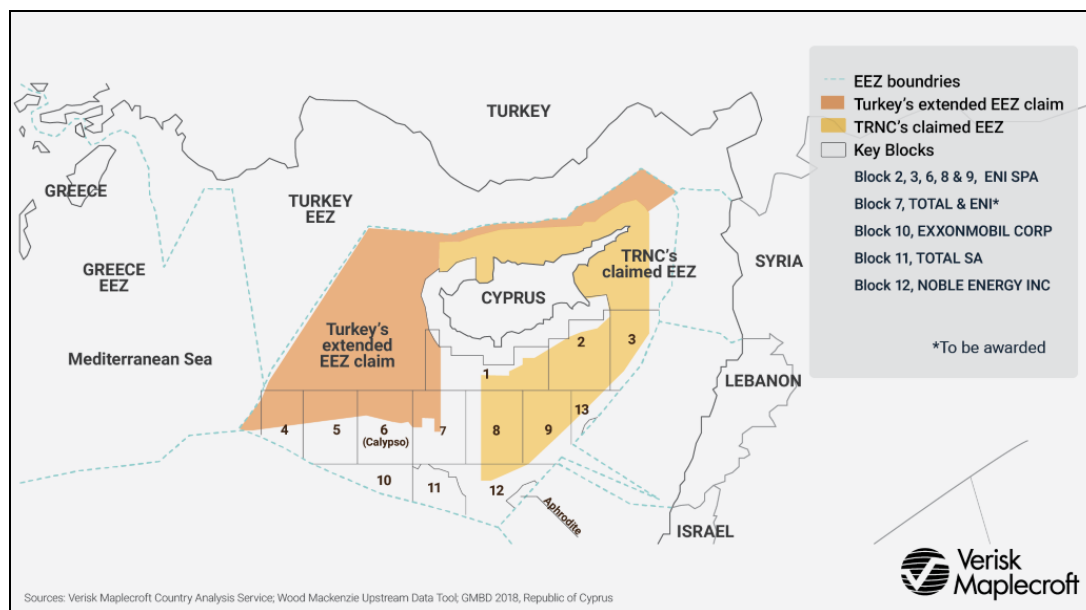
Τεμάχιο 10 – Χορηγήθηκε τον Φεβρουάριο του 2013 / Τερματίστηκε τον Ιούλιο του 2015

- TOTAL E&P Cyprus BV (100%) - «Διαχειριστής»

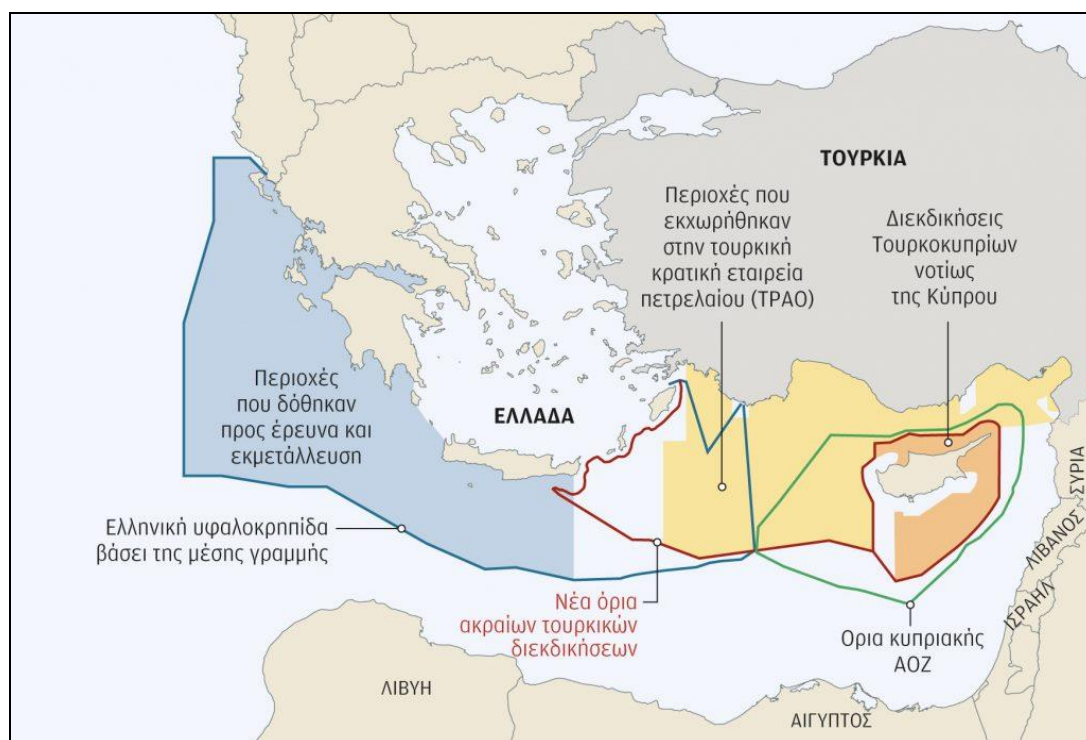
(Πηγή: http://www.mcit.gov.cy/mcit/hydrocarbon.nsf/page16_gr/page16_gr?OpenDocument)

ΙΓ. Η ΑΟΖ Τουρκίας-ψευδοκράτους και τα τεμάχια που παραχωρήθηκαν

(Πηγή: <https://www.maplecroft.com/insights/analysis/will-turkey-rock-the-boat-for-ep-in-the-east-med/>)

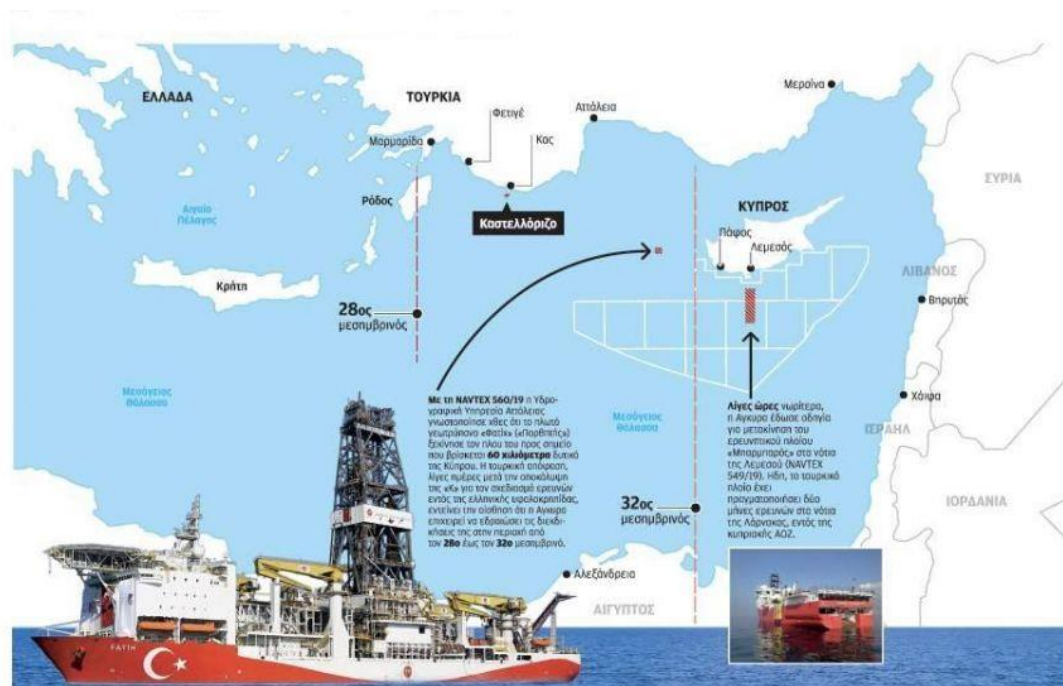

(Πηγή: <https://www.anoixtoparathyro.gr/%CE%B1%CE%BF%CE%B6-%CE%BF-%CE%B5%CF%86%CE%B9%CE%AC%CE%BB%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%AF%CE%B1%CF%82/>)

ΙΔ. Απεικόνιση των τουρκικών παρενοχλήσεων στην Κυπριακή ΑΟΖ

(Πηγή: <http://www.kathimerini.com.cy/gr/politiki/?pagenum=45>)

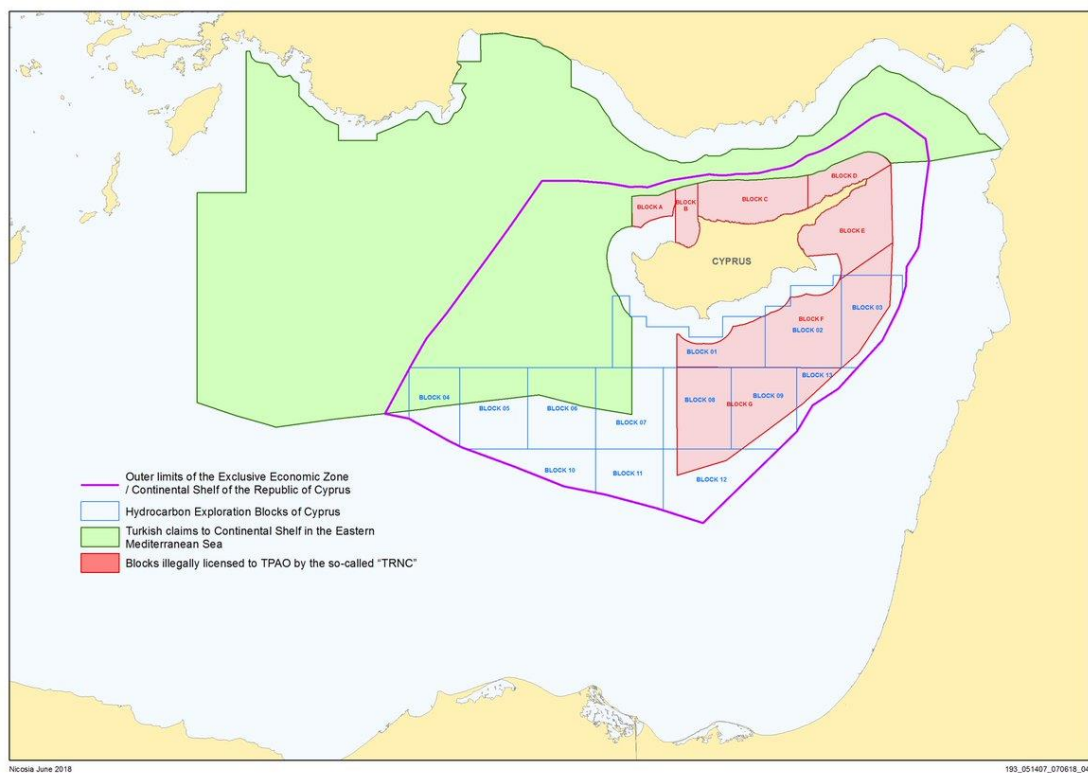

(Πηγή: <https://www.kathimerini.com.cy/gr/politiki/stinetai-diplomatiki-aspida-stin-kypriaki-aoz>)

ΙΕ. Σχολιασμοί των ΜΜΕ σχετικά με την κήρυξη της Β-ΒΔ ΑΟΖ

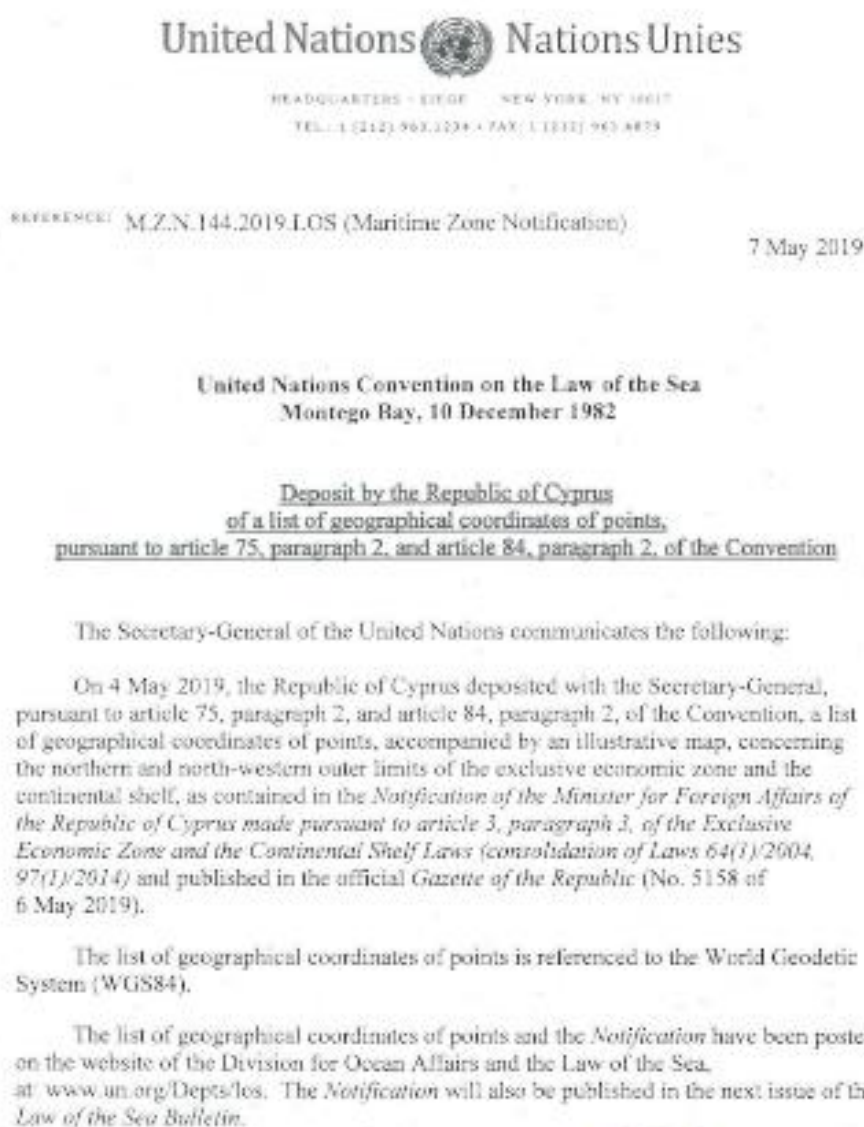

(Πηγή: <https://agrinio24.eu/archives/501954>)

(Πηγή: <https://twitter.com/eevriviades/status/1126008391736995840>)

ΙΣΤ. Η κοινοποίηση της κατάθεσης των Β-ΒΔ ορίων της Κυπριακής ΑΟΖ

Πηγή: https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/mzn_s/MZN.144.2019.LOS-Cyprus.pdf (προσπέλαση 11/5/2019)

IZ. Η επιστολή κατάθεσης των Β-ΒΔ ορίων της Κυπριακής ΑΟΖ

Ref: 08.23.001

NOTE VERBALE

The Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Cyprus presents its compliments to the Secretary-General of the United Nations and, pursuant to Article 75, paragraph 2, and Article 84, paragraph 2, of the 1982 United Nations Convention on the Law of the Sea, hereby deposits the following list of geographical coordinates of points, accompanied by illustrative chart:

The list of the geographical coordinates of points (1) to (177) concerning the north and north-western outer limit of the Exclusive Economic Zone and the Continental Shelf of the Republic of Cyprus, as contained in the attached Annex.

The geographical coordinates of points are referred to the World Geodetic System 1984 Datum (WGS84).

The Ministry kindly requests H.E. the Secretary-General to publish the aforementioned list of the geographical coordinates of points and illustrative chart of Cyprus' north and north-western outer limit of its Exclusive Economic Zone and Continental Shelf on the website of the UN Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea and in the next "Law of the Sea" Bulletin.

The Ministry of Foreign Affairs avails itself of this opportunity to renew to the Secretary-General of the United Nations the assurances of its highest consideration.

The Secretary-General
of the United Nations
New York

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

REPUBLIC OF CYPRUS
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

LIST OF THE GEOGRAPHICAL COORDINATES OF POINTS (1) TO (177)
CONCERNING THE NORTH AND NORTH-WESTERN OUTER LIMIT OF THE EXCLUSIVE
ECONOMIC ZONE AND THE CONTINENTAL SHELF OF THE REPUBLIC OF CYPRUS

POINT	LATITUDE	LONGITUDE
1	34° 11' 19.3" N	30° 06' 15.8" E
2	34° 15' 17.7" N	30° 08' 59.7" E
3	34° 19' 38.6" N	30° 11' 59.4" E
4	34° 24' 06.9" N	30° 15' 04.6" E
5	34° 28' 01.6" N	30° 18' 51.1" E
6	34° 31' 56.2" N	30° 22' 38.0" E
7	34° 36' 18.0" N	30° 26' 51.7" E
8	34° 41' 33.8" N	30° 31' 33.5" E
9	34° 45' 36.4" N	30° 35' 08.3" E
10	34° 49' 38.9" N	30° 38' 43.4" E
11	34° 53' 55.1" N	30° 42' 31.1" E
12	35° 00' 38.9" N	30° 48' 36.2" E
13	35° 01' 37.5" N	30° 49' 28.6" E
14	35° 05' 40.7" N	30° 53' 03.1" E
15	35° 09' 00.1" N	30° 55' 59.3" E
16	35° 15' 16.5" N	31° 01' 33.0" E
17	35° 15' 55.4" N	31° 02' 07.3" E
18	35° 19' 53.4" N	31° 05' 33.8" E
19	35° 20' 24.6" N	31° 06' 00.8" E
20	35° 24' 31.1" N	31° 09' 30.7" E
21	35° 28' 37.4" N	31° 13' 00.9" E
22	35° 32' 43.7" N	31° 16' 31.5" E
23	35° 36' 49.8" N	31° 20' 02.4" E
24	35° 40' 22.4" N	31° 23' 04.9" E

POINT	LATITUDE	LONGITUDE
25	35° 40' 41.2" N	31° 23' 22.5" E
26	35° 40' 40.6" N	31° 29' 30.8" E
27	35° 40' 39.5" N	31° 36' 52.7" E
28	35° 40' 37.9" N	31° 44' 45.8" E
29	35° 40' 09.5" N	31° 52' 06.2" E
30	35° 39' 35.6" N	32° 00' 45.7" E
31	35° 39' 33.7" N	32° 01' 13.5" E
32	35° 39' 23.4" N	32° 03' 10.5" E
33	35° 38' 08.4" N	32° 12' 19.2" E
34	35° 37' 42.2" N	32° 15' 04.2" E
35	35° 37' 44.6" N	32° 16' 29.4" E
36	35° 37' 50.9" N	32° 20' 30.6" E
37	35° 37' 52.4" N	32° 21' 37.8" E
38	35° 37' 36.3" N	32° 24' 47.9" E
39	35° 37' 33.2" N	32° 25' 27.9" E
40	35° 37' 33.2" N	32° 25' 28.2" E
41	35° 38' 44.9" N	32° 30' 11.3" E
42	35° 40' 16.1" N	32° 36' 14.3" E
43	35° 40' 58.6" N	32° 39' 24.5" E
44	35° 41' 48.6" N	32° 45' 55.1" E
45	35° 42' 11.6" N	32° 48' 57.6" E
46	35° 42' 16.5" N	32° 49' 37.1" E
47	35° 42' 32.2" N	32° 51' 44.3" E
48	35° 43' 37.9" N	33° 00' 39.9" E
49	35° 43' 47.6" N	33° 01' 50.3" E
50	35° 43' 49.6" N	33° 02' 02.4" E
51	35° 43' 42.0" N	33° 03' 03.5" E
52	35° 43' 37.1" N	33° 03' 51.3" E
53	35° 43' 34.5" N	33° 04' 16.2" E
54	35° 43' 31.8" N	33° 04' 49.4" E
55	35° 43' 28.4" N	33° 05' 29.2" E

POINT	LATITUDE	LONGITUDE
56	35° 43' 23.7" N	33° 06' 42.6" E
57	35° 43' 20.3" N	33° 07' 56.4" E
58	35° 43' 18.4" N	33° 09' 10.5" E
59	35° 43' 17.9" N	33° 10' 25.0" E
60	35° 43' 18.5" N	33° 11' 15.1" E
61	35° 43' 20.0" N	33° 11' 48.9" E
62	35° 43' 24.2" N	33° 12' 54.0" E
63	35° 43' 24.8" N	33° 13' 03.3" E
64	35° 43' 30.9" N	33° 14' 17.9" E
65	35° 43' 38.4" N	33° 15' 32.8" E
66	35° 43' 47.4" N	33° 16' 47.9" E
67	35° 43' 57.7" N	33° 18' 03.3" E
68	35° 44' 02.1" N	33° 18' 31.5" E
69	35° 44' 00.7" N	33° 18' 44.1" E
70	35° 44' 00.4" N	33° 18' 51.6" E
71	35° 43' 58.2" N	33° 20' 04.8" E
72	35° 43' 57.3" N	33° 21' 18.0" E
73	35° 43' 57.5" N	33° 21' 50.4" E
74	35° 43' 57.7" N	33° 22' 31.0" E
75	35° 43' 59.3" N	33° 23' 44.0" E
76	35° 43' 59.5" N	33° 23' 50.0" E
77	35° 44' 02.2" N	33° 24' 57.0" E
78	35° 44' 06.3" N	33° 26' 09.9" E
79	35° 44' 11.8" N	33° 27' 22.7" E
80	35° 44' 18.5" N	33° 28' 35.5" E
81	35° 44' 19.8" N	33° 28' 47.0" E
82	35° 44' 18.5" N	33° 29' 48.6" E
83	35° 44' 18.3" N	33° 30' 20.8" E
84	35° 44' 20.4" N	33° 30' 36.5" E
85	35° 44' 31.5" N	33° 31' 49.8" E
86	35° 44' 43.9" N	33° 33' 02.5" E

POINT	LATITUDE	LONGITUDE
87	35° 44' 57.6" N	33° 34' 14.6" E
88	35° 45' 33.9" N	33° 37' 09.5" E
89	35° 45' 40.3" N	33° 37' 40.6" E
90	35° 45' 51.1" N	33° 38' 31.2" E
91	35° 45' 56.9" N	33° 38' 55.9" E
92	35° 46' 03.6" N	33° 39' 28.7" E
93	35° 46' 04.8" N	33° 39' 42.4" E
94	35° 46' 12.8" N	33° 40' 55.8" E
95	35° 46' 22.1" N	33° 42' 08.6" E
96	35° 46' 32.7" N	33° 43' 20.9" E
97	35° 46' 37.0" N	33° 43' 47.1" E
98	35° 46' 44.6" N	33° 44' 32.8" E
99	35° 46' 57.8" N	33° 45' 44.2" E
100	35° 47' 12.3" N	33° 46' 55.1" E
101	35° 47' 28.2" N	33° 48' 05.5" E
102	35° 47' 39.0" N	33° 48' 49.5" E
103	35° 47' 45.2" N	33° 49' 15.5" E
104	35° 48' 03.3" N	33° 50' 25.1" E
105	35° 48' 12.4" N	33° 50' 57.5" E
106	35° 48' 18.6" N	33° 51' 11.0" E
107	35° 48' 49.1" N	33° 52' 14.4" E
108	35° 49' 20.7" N	33° 53' 16.8" E
109	35° 49' 53.4" N	33° 54' 18.1" E
110	35° 51' 03.9" N	33° 56' 23.6" E
111	35° 51' 38.2" N	33° 57' 26.1" E
112	35° 52' 27.1" N	33° 58' 55.6" E
113	35° 53' 00.9" N	34° 00' 14.4" E
114	35° 53' 04.5" N	34° 00' 31.6" E
115	35° 53' 08.8" N	34° 00' 50.8" E
116	35° 53' 17.9" N	34° 01' 31.2" E
117	35° 53' 26.2" N	34° 02' 05.6" E

POINT	LATITUDE	LONGITUDE
118	35° 53' 35.0" N	34° 02' 41.8" E
119	35° 53' 53.5" N	34° 03' 51.6" E
120	35° 54' 13.3" N	34° 05' 00.7" E
121	35° 54' 34.3" N	34° 06' 09.1" E
122	35° 54' 56.7" N	34° 07' 16.8" E
123	35° 55' 19.9" N	34° 08' 22.7" E
124	35° 55' 20.3" N	34° 08' 23.8" E
125	35° 55' 45.3" N	34° 09' 30.1" E
126	35° 56' 00.8" N	34° 10' 08.9" E
127	35° 56' 05.2" N	34° 10' 20.0" E
128	35° 56' 11.5" N	34° 10' 35.7" E
129	35° 56' 38.9" N	34° 11' 40.7" E
130	35° 57' 07.7" N	34° 12' 44.9" E
131	35° 57' 37.7" N	34° 13' 48.4" E
132	35° 58' 09.0" N	34° 14' 51.2" E
133	35° 58' 54.0" N	34° 16' 16.7" E
134	35° 58' 54.8" N	34° 16' 18.2" E
135	35° 59' 15.4" N	34° 16' 57.0" E
136	35° 59' 49.9" N	34° 17' 58.6" E
137	36° 00' 01.5" N	34° 18' 18.3" E
138	36° 00' 21.4" N	34° 19' 01.8" E
139	36° 00' 36.7" N	34° 19' 33.6" E
140	36° 00' 51.7" N	34° 20' 05.5" E
141	36° 01' 22.8" N	34° 21' 08.8" E
142	36° 01' 55.2" N	34° 22' 11.5" E
143	36° 02' 21.5" N	34° 22' 59.9" E
144	36° 02' 28.7" N	34° 23' 13.6" E
145	36° 02' 31.3" N	34° 23' 18.4" E
146	36° 03' 02.5" N	34° 24' 15.6" E
147	36° 03' 37.6" N	34° 25' 16.9" E
148	36° 03' 37.7" N	34° 25' 17.2" E

POINT	LATITUDE	LONGITUDE
149	36° 04' 18.9" N	34° 26' 26.8" E
150	36° 04' 33.6" N	34° 26' 51.8" E
151	36° 05' 25.9" N	34° 28' 21.3" E
152	36° 06' 33.2" N	34° 30' 17.1" E
153	36° 07' 56.3" N	34° 32' 41.5" E
154	36° 07' 56.4" N	34° 32' 41.8" E
155	36° 09' 23.3" N	34° 35' 13.8" E
156	36° 09' 29.7" N	34° 35' 25.1" E
157	36° 10' 42.9" N	34° 37' 34.3" E
158	36° 11' 24.0" N	34° 39' 23.3" E
159	36° 12' 32.8" N	34° 43' 13.0" E
160	36° 12' 46.8" N	34° 44' 21.1" E
161	36° 12' 57.8" N	34° 45' 53.2" E
162	36° 12' 22.4" N	34° 47' 35.1" E
163	36° 12' 10.0" N	34° 48' 10.4" E
164	36° 11' 50.4" N	34° 49' 03.7" E
165	36° 11' 39.3" N	34° 49' 32.8" E
166	36° 11' 29.9" N	34° 49' 57.5" E
167	36° 11' 28.2" N	34° 50' 01.9" E
168	36° 11' 26.0" N	34° 50' 07.6" E
169	36° 11' 10.4" N	34° 50' 47.1" E
170	36° 10' 23.5" N	34° 52' 42.9" E
171	36° 10' 18.1" N	34° 52' 56.1" E
172	36° 10' 07.6" N	34° 53' 20.9" E
173	36° 09' 53.2" N	34° 53' 54.0" E
174	36° 09' 35.9" N	34° 54' 32.0" E
175	36° 06' 40.9" N	34° 59' 33.0" E
176	36° 03' 45.7" N	35° 04' 33.7" E
177	36° 00' 48.9" N	35° 09' 36.4" E

NOTE 1

Points from 1 to 177 in the present list are referred to WGS 84 Datum.

NOTE 2

Lines connecting successive points from 1 to 177 are geodesics.

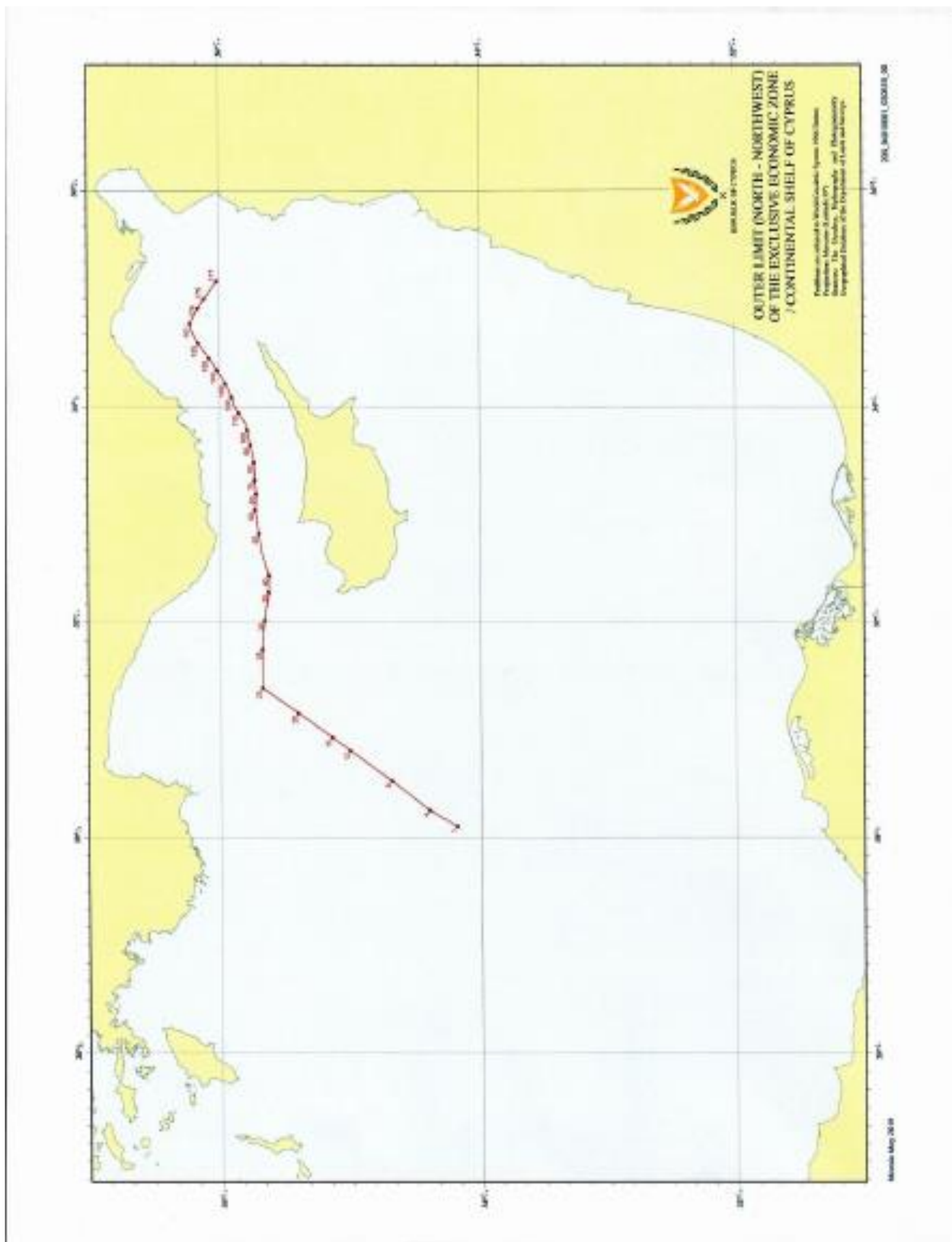
NOTE 3

The points and geodesic lines are graphically presented on the following diagram. Coordinates of points, as specified in this Annex, take precedence over the diagram with regard to the location of the points.

NOTE 4

The geographical coordinates of points 1 to 177 could be reviewed and/or modified as necessary in the light of future delimitation with other concerned neighbouring States and in accordance with agreements to be concluded in this matter.

Πηγή: https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DEPOSIT/Cyprus_Deposit.pdf (προσπέλαση 11/5/2019)

ΙΗ. Η ΚΔΠ 152/2019 της Κυπριακής Δημοκρατίας

Κ.Δ.Π. 152/2019

**ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΡΙΤΟ

ΜΕΡΟΣ Ι

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Αριθμός 5158	Δευτέρα, 6 Μαΐου 2019	1057

Αριθμός 152

Ο ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ ΚΑΙ ΥΦΑΛΟΚΡΗΤΙΜΑΣ ΝΟΜΟΣ
(ΝΟΜΟΙ 64(Ι) ΤΟΥ 2004 ΚΑΙ 97(Ι) ΤΟΥ 2014)

Γνωστοποίηση του Υπουργού Εξωτερικών, δυνάμει του άρθρου 3, εδαφίου (3)

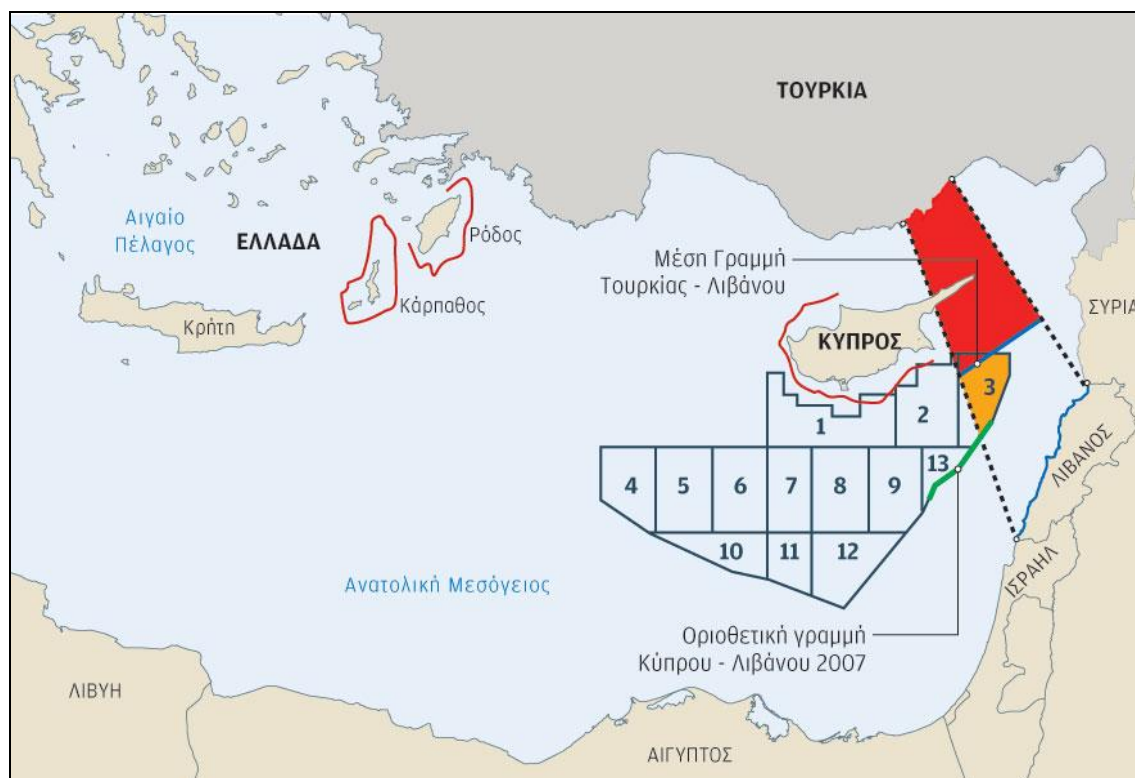
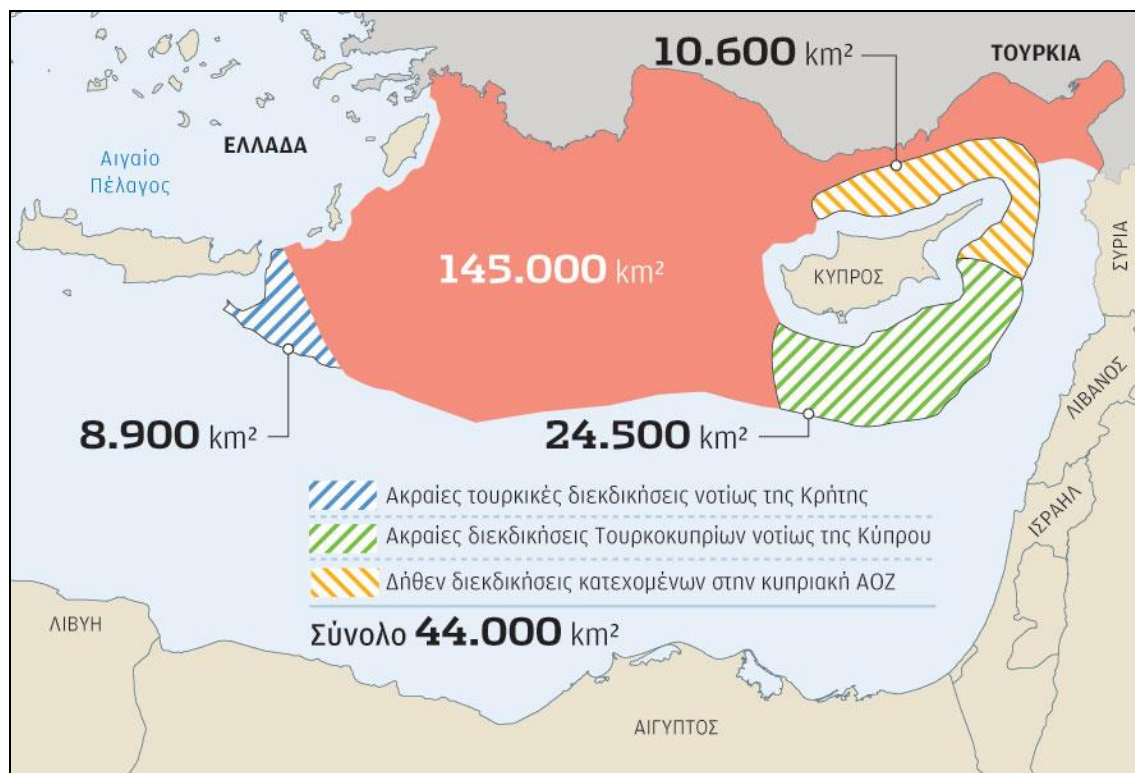
Με την παρούσα ο Υπουργός Εξωτερικών, ασκώντας τις εξουσίες που του παρέχουν οι πρόνοιες του άρθρου 3, εδαφίου (3) του περί της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης και Υφαλοκρητιδίας Νόμου, γνωστοποιεί ότι τα βόρεια και βορειοδυτικά όρια της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως αυτά έχουν οριστεί με βάση τη μέθοδο της μέσης γραμμής, σύμφωνα με τις διατάξεις των εδαφίων (1) και (2) του άρθρου 3 του Νόμου, καθορίζονται από τις γεωγραφικές συντεταγμένες των σημείων (1) με (177) που εκτίθενται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ που ακολουθεί.

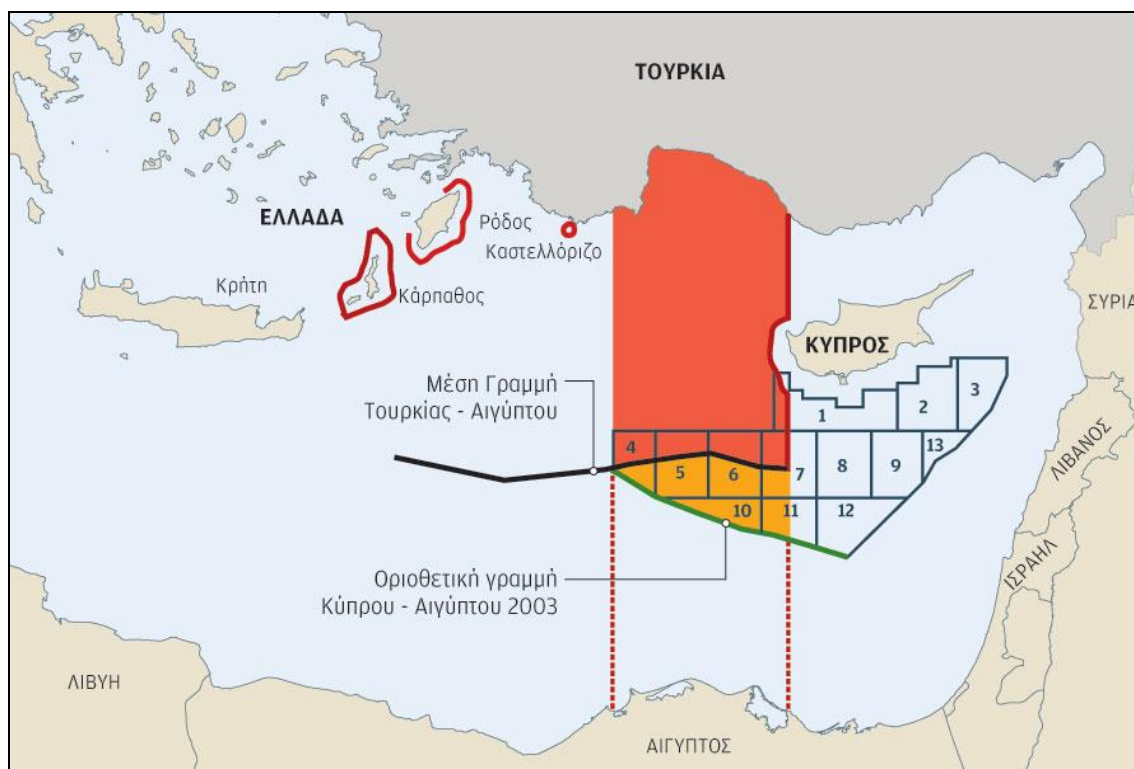
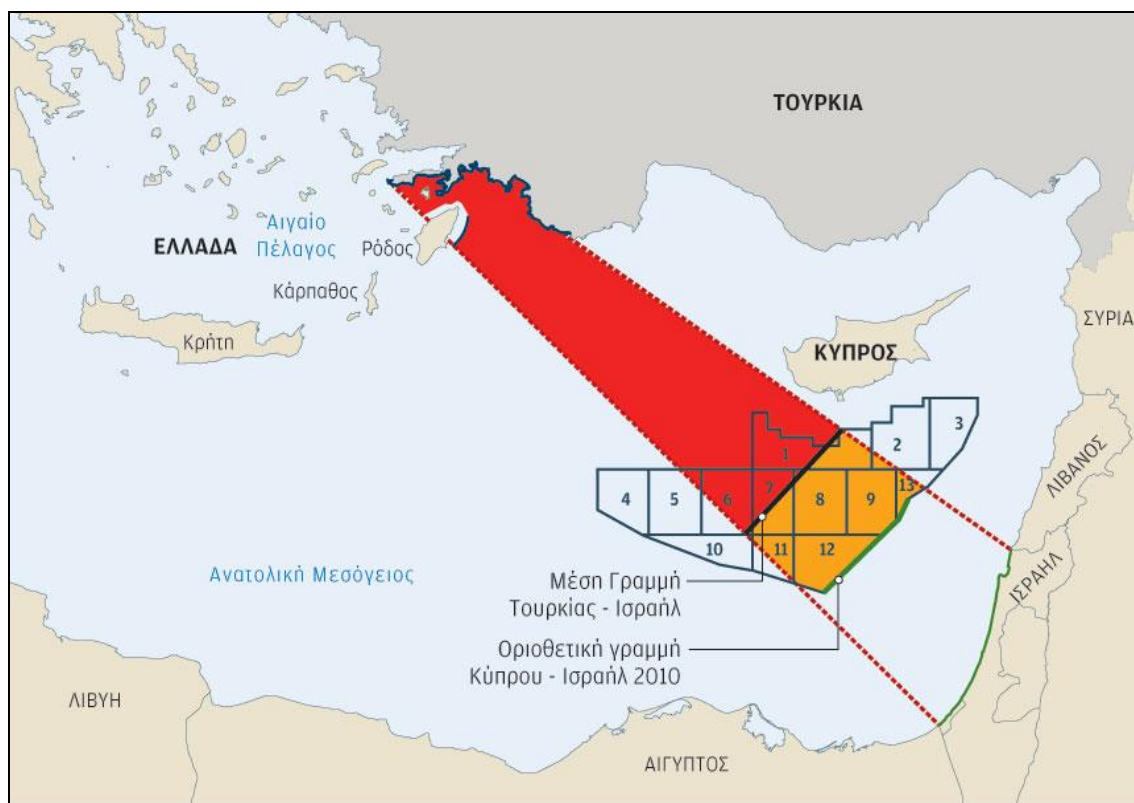
Δυνάμει του άρθρου 5Α, εδαφίου (2) του Νόμου, τα όρια της υφαλοκρητιδίας της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι τα ίδια με τα όρια της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης της Κυπριακής Δημοκρατίας.

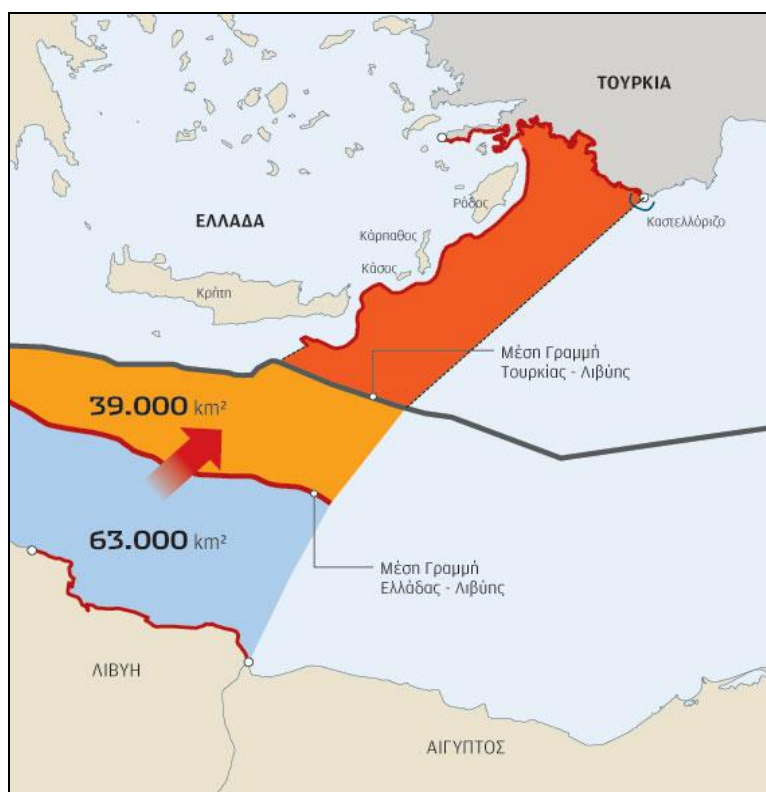
Τα πιο πάνω όρια δύνανται να θεωραποστηθούν κατόπιν συμφωνίας ή συμφωνιών με τα κράτη των οποίων οι ακτές βρίσκονται απέναντι από τις αντίστοιχες ακτές της Δημοκρατίας.

(Πηγή: https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/DEPOSIT/Cyprus_Deposit.pdf)

ΙΘ. Οι τουρκικές διεκδικήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο

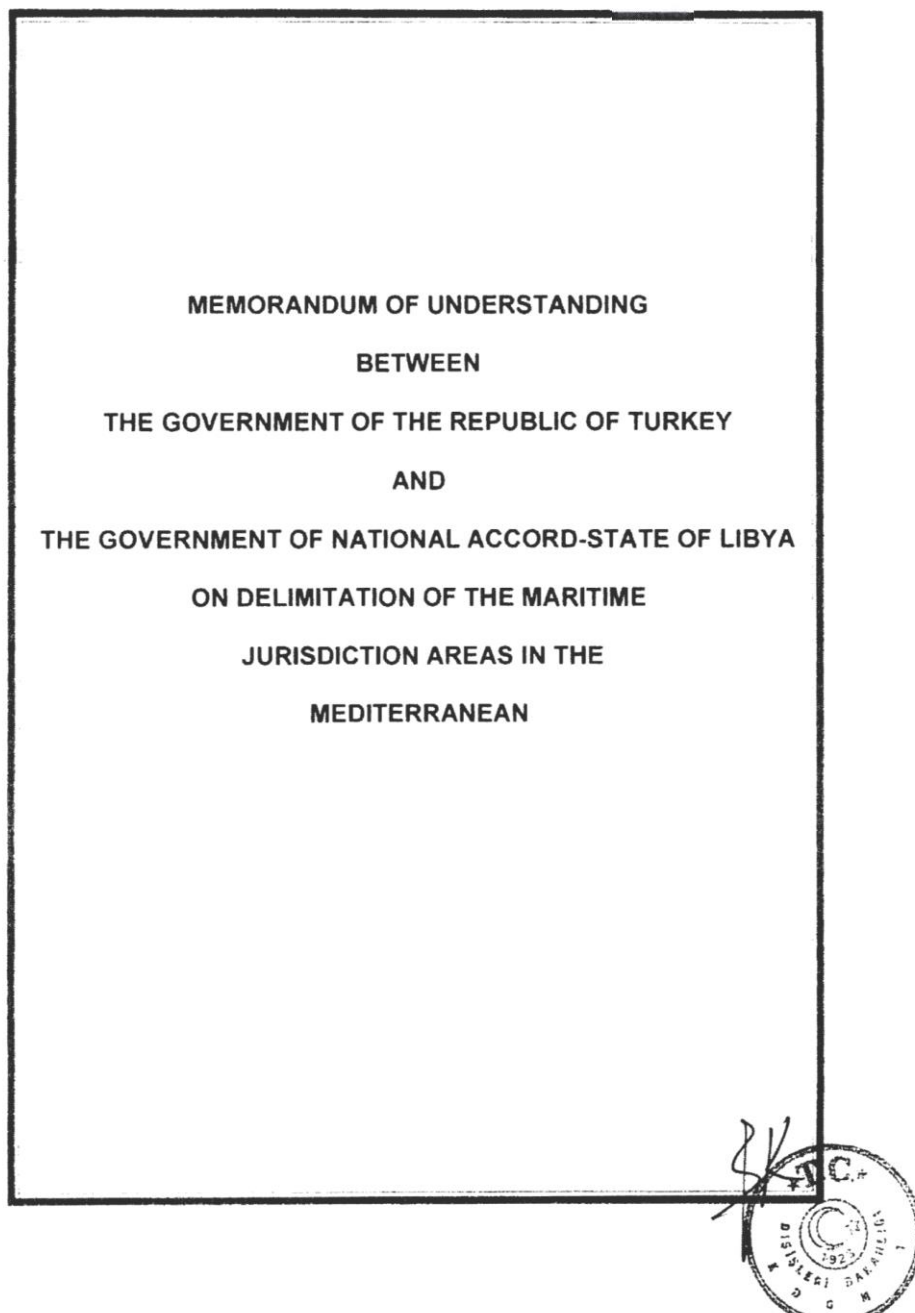

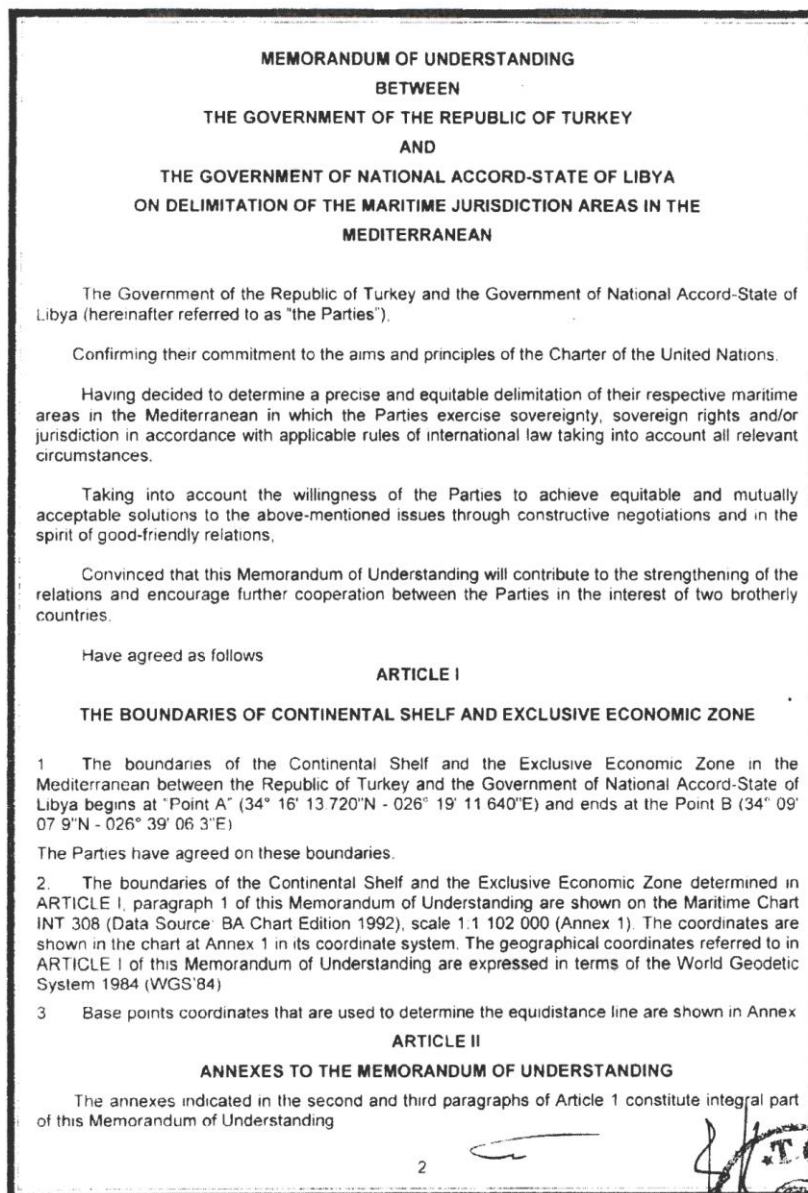

(Πηγή: <http://www.skai.gr/news/politics/article/389973/oles-oi-tourkikes-diekdikiseis-stin-anatoliki-mesogeio-se-hartes-19-11-2018/>)

K. Το Μνημόνιο Τουρκίας-Λιβύης

ARTICLE III

REGISTRATION

Upon its entry into force, this Memorandum of Understanding shall be registered with the Secretariat of the United Nations pursuant to ARTICLE 102 of the Charter of the United Nations.

ARTICLE IV

SETTLEMENT OF DISPUTES

1. Any dispute between the Parties arising out of the interpretation or implementation of this Memorandum of Understanding shall be settled through diplomatic channels in a spirit of mutual understanding and cooperation in accordance with ARTICLE 33 of the Charter of the United Nations

2. In case there are natural resources extending from the Economic Exclusive Zone of one Party to the Exclusive Economic Zone of the other, the two Parties could cooperate in order to reach an agreement on the modalities of the exploitation of such resources.

3. If either of the two Parties is engaged in negotiations aimed at the delimitation of its Exclusive Economic Zone with another State, that Party, before reaching a final agreement with the other State, shall notify and consult the other Party.

ARTICLE V

AMENDMENT AND REVIEW

Either party may propose amendment or review of this MoU through diplomatic channels if deemed necessary except Article 1 and Article 2. Amendments are made with the consensus of the parties

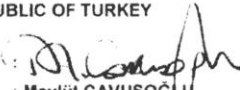
ARTICLE VI

ENTRY INTO FORCE

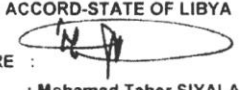
This Memorandum of Understanding shall enter into force on the date of receipt of the last written notification by which the Parties notify each other through diplomatic channels of the completion of their internal legal procedures required for the entry into force of the Memorandum of Understanding

This Memorandum of Understanding was done in Istanbul on 27 November 2019, in two original copies in Turkish, Arabic and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergence of interpretation, the English text shall prevail.

ON BEHALF OF THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF TURKEY

SIGNATURE :
NAME : Mevlüt ÇAVUŞOĞLU
TITLE : Minister of Foreign Affairs

ON BEHALF OF THE GOVERNMENT OF
NATIONAL ACCORD-STATE OF LIBYA

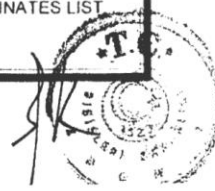
SIGNATURE :
NAME : Mohamed Taher SIYALA
TITLE : Minister of Foreign Affairs

ANNEX 1

MARITIME CHART INT 308 MAP OF THE MEDITERRANEAN WITH THE BOUNDARY OF THE CONTINENTAL SHELF AND THE EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE BETWEEN THE REPUBLIC OF TURKEY AND THE GOVERNMENT OF NATIONAL ACCORD-STATE OF LIBYA

ANNEX 2

BASE POINTS FOR TURKEY-LIBYA CONTINENTAL SHELF/EEZ COORDINATES LIST

(Πηγή:
<https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/STATEFILES/TUR.htm>)

ΚΑ. Η Συμφωνία Ελλάδας-Αιγύπτου

**ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΑΡΑΒΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ
ΤΗΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΖΩΝΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΔΥΟ
ΚΡΑΤΩΝ**

Η Ελληνική Δημοκρατία και η Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου (εφεξής αναφερόμενες ατομικά ως το «Μέρος» και από κοινού ως τα «δύο Μέρη»),

ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΟΝΤΑΣ τις αρχές και τους σκοπούς του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να συμβάλουν στη σταθερότητα στην περιοχή με βάση την καλή πίστη και σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο,

ΕΠΙΘΥΜΩΝΤΑΣ να ενισχύσουν τους δεσμούς καλής γειτονίας και συνεργασίας μεταξύ τους,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΕΠΙΓΝΩΣΗ της αναγκαιότητας του καθενός από τα δύο Μέρη να οριοθετήσει την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, επί της οποίας το Μέρος αυτό νομιμοποιείται να ασκεί τα κυριαρχικά δικαιώματα και τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο,

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ τη σημασία της οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης τους με σκοπό την ανάπτυξη και στα δύο Μέρη,

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας της 10^{ης} Δεκεμβρίου 1982, που τέθηκε σε ισχύ την 16^η Νοεμβρίου 1994 στην οποία τα δύο Μέρη είναι Κράτη Μέρη,

ΕΧΟΝΤΑΣ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ της σημασίας της επίτευξης συμφωνίας με βάση το Διεθνές Δίκαιο,

ΣΥΜΦΩΝΗΣΑΝ τα ακόλουθα :

Άρθρο 1

(α) Με την παρούσα Συμφωνία ορίζεται μερική θαλάσσια οριοθετική γραμμή μεταξύ των δυο Μερών. Η ολοκλήρωση της οριοθέτησης θα λάβει χώρα, όπου αρμόζει, μέσω διαβουλεύσεων μεταξύ των δυο Μερών πέραν του σημείου (Α) και του σημείου (Ε), σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο.

(β) Η μερική οριοθετική γραμμή μεταξύ της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης του κάθε Μέρους καθορίζεται από τα σημεία (Α Ανατολικά) έως (Ε Δυτικά), σύμφωνα με την λίστα των γεωγραφικών συντεταγμένων που επισυνάπτονται στο παρόν ως Παράρτημα 1, που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας Συμφωνίας. Το τμήμα της οριοθετικής γραμμής μεταξύ της Αποκλειστικής

Οικονομικής Ζώνης του καθενός από τα δυο Μέρη από το σημείο (Α Ανατολικά) και το σημείο (Ε Δυτικά) είναι δεσμευτικό και οριστικό.

(γ) Η οριοθετική γραμμή, όπως καθορίζεται στην παράγραφο 1(β) ανωτέρω, εμφανίζεται γραφικά στον χάρτη που επισυνάπτεται ως Παράρτημα II και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της Συμφωνίας.

(δ) Οι γεωγραφικές συντεταγμένες του σημείου (Α) μπορεί να αναθεωρηθούν προς τα Ανατολικά και του σημείου (Ε) προς τα Δυτικά, με συμφωνία μεταξύ των δυο Μερών, σε περίπτωση μελλοντικής οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης με άλλα ενδιαφερόμενα γειτονικά κράτη, υπό την προϋπόθεση ότι η αναθεώρηση περιορίζεται στην περίπτωση αυτή στο σημείο (Α) προεκτεινόμενο προς τα Ανατολικά και στο σημείο (Ε) προεκτεινόμενο προς τα Δυτικά.

(ε) Μη θυγομένης της διάταξης του Αρθρου 1 (δ), εάν οιοδήποτε από τα δυο Μέρη διεξάγει διαπραγματεύσεις με σκοπό την οριοθέτηση της Αποκλειστικής του Οικονομικής Ζώνης με άλλο Κράτος που μοιράζεται με τα δυο Μέρη τις θαλάσσιες ζώνες τους, το Μέρος αυτό, προτού καταλήξει σε τελική συμφωνία με το τρίτο κράτος, θα ενημερώσει και θα διαβουλευθεί με το άλλο Μέρος.

Άρθρο 2

Σε περίπτωση που υπάρχουν φυσικοί πόροι, συμπεριλαμβανομένης της λεκάνης υδρογονανθράκων, οι οποίοι εκτείνονται από την Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη ενός Μέρους στην Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη του άλλου Μέρους, τα δύο Μέρη θα συνεργασθούν προκειμένου να επιτύχουν συμφωνία ως προς τους τρόπους εκμετάλλευσής αυτών των πόρων.

Άρθρο 3

Κάθε διαφορά που προκύπτει από την ερμηνεία ή εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας θα επιλύεται μέσω της διπλωματικής οδού σε πνεύμα κατανόησης και συνεργασίας.

Άρθρο 4

1. Η παρούσα Συμφωνία δεν υπόκειται σε καταγγελία, απόσυρση ή αναστολή για κανένα λόγο.
2. Η παρούσα Συμφωνία μπορεί να τροποποιηθεί μόνο με συμφωνία των Μερών.

Άρθρο 5

(α) Η παρούσα Συμφωνία υπόκειται σε επικύρωση σύμφωνα με τις συνταγματικές διαδικασίες καθενός από τα δυο Μέρη.

(β) Η παρούσα Συμφωνία τίθεται σε ισχύ την ημερομηνία ανταλλαγής των οργάνων επικυρώσεως από τα δυο Μέρη.

Έγινε στο Κάιρο, στις 6 Αυγούστου 2020, σε δύο πρωτότυπα, το καθένα στην ελληνική, αραβική και αγγλική γλώσσα, όλα δε τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά. Σε περίπτωση διαφοράς ως προς την ερμηνεία, το αγγλικό κείμενο υπερισχύει.

Για την Κυβέρνηση της
Ελληνικής Δημοκρατίας

Νικόλαος-Γεώργιος Δένδιας

Υπουργός Εξωτερικών

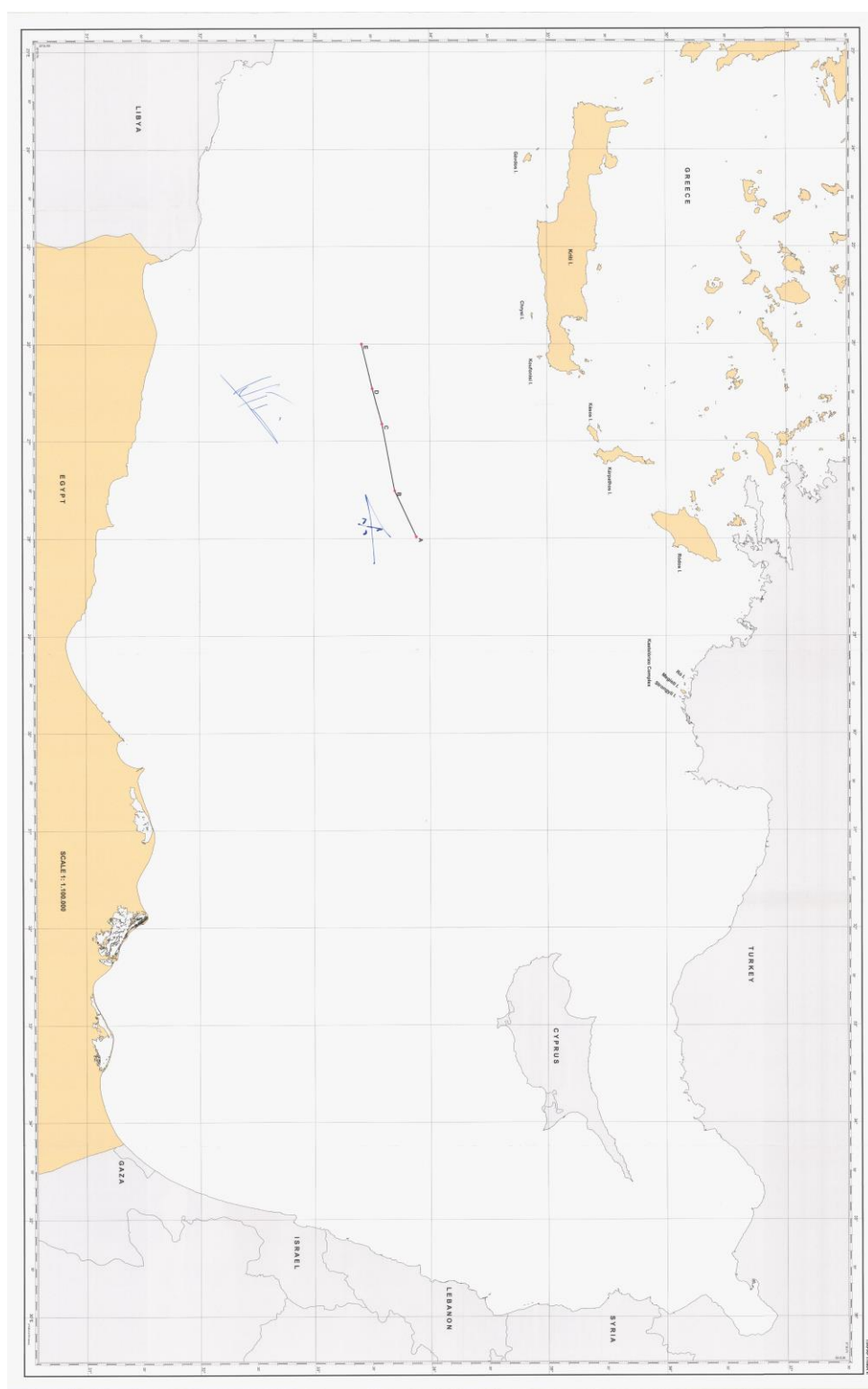
Για την Κυβέρνηση της Αραβικής
Δημοκρατίας της Αιγύπτου

Sameh Shoukry

Υπουργός Εξωτερικών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Λίστα Γεωγραφικών Συντεταγμένων (WGS84)		Σημείο
Γεωγραφικό Πλάτος	Γεωγραφικό Μήκος	
33-53-05.00 N	027-59-02.00 E	A
33-41-56.41 N	027-30-42.47 E	B
33-35-24.09 N	026-49-34.27 E	C
33-30-26.24 N	026-27-35.54 E	D
33-24-56.14 N	026-00-00 E	E

(Πηγή:

https://www.un.org/Depts/los/LEGISLATIONANDTREATIES/PDFFILES/TREATIES/GRCE_GY.pdf)

Βιβλιογραφία

1. Βιβλία

1.1 Ελληνόγλωσσα

Ιωάννου Κρατερός-Στρατή Αναστασία, *Δίκαιο της θάλασσας (4^η έκδοση)*. ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Αθήνα, 2013.

Καρυώτης Θεόδωρος, *Η ΑΟΖ της Ελλάδας*. ΛΙΒΑΝΗ, Αθήνα, 2014.

Μυλωνόπουλος Δημήτριος, *Δίκαιο της Θάλασσας*. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2012.

Ντάλης Σωτήρης, *Ασφάλεια και Συνεργασία στη Μεσόγειο & τη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Κύκλος σεμιναρίων περιόδου 2017-18*. Παπαζήση, Αθήνα, 2018.

Πουλάντζας Μ. Νικόλαος, *Το δίκαιο της θάλασσας (β' έκδοση)*. ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ, Αθήνα, 2007.

Ροζάκης Α. Χρήστος, *Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο*. Παπαζήση, Αθήνα, 2013.

Ρούκουνas Εμμανουήλ, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο (2^η έκδοση)*. ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ, Αθήνα, 2015.

Σιούσιουρας Πέτρος, *ΔΗΜΟΣΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ: Δίκαιο της θάλασσας και ανθρωπιστικό δίκαιο*. Ι.ΣΙΔΕΡΗΣ, Αθήνα, 2015.

Συρίγος Μ. Άγγελος, *Ελληνοτουρκικές σχέσεις*. ΠΑΤΑΚΗ, Αθήνα, 2015.

Τζιάρρας Ζήνωνας-Μούδουρος Νίκος, *Η Τουρκία στην Ανατολική Μεσόγειο. Ιδεολογικές όψεις εξωτερικής πολιτικής*. Τουρίκη, Γέρακας, 2016.

2. Δημοσιεύσεις

2.1 Ελληνόγλωσσες

Μάξης Θ. Ιωάννης-Σγούρος Γεώργιος-Αλέξανδρος, *Η Ελληνική ΑΟΖ και το Καστελόριζο. ΑΡΧΕΣ ΜΙΑΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ*. Επίκαιρα, , 2008.

2.2 Ξενόγλωσσες

Daniel Meier, *Lebanon's Maritime Boundaries: Between Economic Opportunities and Military Confrontation*. St. Anthony's College, University of Oxford, 2013.

Vera Gowlland-Debbas, *THE LEGAL FRAMEWORK OF LEBANON'S MARITIME BOUNDARIES : THE EXCLUSIVE ECONOMIC ZONE AND OFFSHORE HYDROCARBON RESOURCES*, Swiss Association for Euro-Arab-Muslim Dialogue, 2012.

3. Πηγές από το διαδίκτυο

3.1 Ελληνόγλωσσες

<http://www.mfa.gov.cy/>

<http://www.skai.gr/>

<https://foreignaffairs.gr/>

<http://www.sigmalive.com/>

<http://www.et.gr/>

<http://www.geetha.mil.gr/>

<https://www.anoixtoparathyro.gr/>

<http://www.mcit.gov.cy/>

<https://cyprustimes.com/>

<https://www.energia.gr/>

<https://www.thetoc.gr/>

<https://www.newsbeast.gr/>

<https://www.iefimerida.gr/>

<https://www.capital.gr/>

<http://www.kathimerini.com.cy/>

3.2 Ξενόγλωσσες

<https://www.un.org/>

<https://eur-lex.europa.eu/>

<https://undocs.org/>

<http://unscr.com/>

<http://www.europarl.europa.eu/>

<https://www.independent.co.uk/>

<https://lebanesestudies.com/>

<http://lebcsr.org/>

<https://engagedscholarship.csuohio.edu/>

<https://ec.europa.eu/>

<http://energy.reporter.com.cy/>

<https://gr.euronews.com/>

<https://www.bbc.com/>